

၂။ ဝိပဿနာဉာဏ်ကို အလိုရှိခဲ့သော် ပရမတ်ကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ ဟူ၏။ ယင်း ပရမတ်တရားတို့ကား -
(က) အဿာသ ပဿာသကာယ (ခ) ကရဇကာယ ခေါ် ရူပကာယ, (ဂ) နာမကာယတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။

(င) နိမိတ် (၃) မျိုး

ဤတွင် နိမိတ္တ အမည်ရသော အာနာပါနနိမိတ်အကြောင်းကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း၌ နိမိတ်သုံးမျိုး ရှိ၏။

- ၁။ ပရိကမ္မနိမိတ်၊
- ၂။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊
- ၃။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု နိမိတ်သုံးမျိုး ရှိ၏။

ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်အကြောင်းကား နောက်ပိုင်းတွင် ထင်ရှားလာပါလိမ့်မည်။ ပရိကမ္မနိမိတ် အကြောင်းကို ဤတွင် အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။

ပရိကမ္မနိမိတ်

ဣမေ ဟိ ဒီဃနာသိကဿ နာသာပုဋ် ဃဇ္ဇေန္တိ၊ ရဿနာသိကဿ ဥတ္တရောဋ္ဌံ။ တသ္မာနေန ဣမံ နာမ ဌာနံ ဃဇ္ဇေန္တိတိ နိမိတ္တံ ဌပေတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၅။)

= ဤ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည် နှာခေါင်းရှည်သောသူအား နှာခေါင်းဖုကို (= နှာသီးဖျားကို) ထိခိုက်လျက် ဖြစ်ကြကုန်၏။ နှာခေါင်းတို့သော သူအား အထက်နှုတ်ခမ်းကို ထိခိုက်ကုန်လျက် ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ ယောဂါဝစရဟန်းတော်သည် ဤဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည် ဤမည်သော နေရာကို ထိခိုက်ကုန်၏ဟု နိမိတ်ကို ထားအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၅။)

ဤ၌ နိမိတ်ဟူသော အယူအဆနှင့် ပတ်သက်၍ ပို၍ အသိဉာဏ် ရှင်းလင်းသွားရန် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုချက်ကို ဤတွင် ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

- ၁။ နိမိတ္တန္တိ အဿာသပဿာသာနံ ဖုသနဌာနံ။ အဿာသပဿာသာ ဟိ ဒီဃနာသိကဿ နာသာပုဋ် ဃဇ္ဇေန္တော ပဝတ္တန္တိ၊ ရဿနာသိကဿ ဥတ္တရောဋ္ဌံ။
- ၂။ ယဒိ ဟိ အယံ ယောဂီ တံ နိမိတ္တမေဝ အာဝဇ္ဇတိ၊ တဿ နိမိတ္တမေဝ အာဝဇ္ဇမာနဿ အဿာသေ စိတ္တံ ဝိကမ္ပတိ၊ န ပတိဌာတိတိ အတ္ထော။ တဿ တသ္မိ စိတ္တေ အပ္ပတိဋ္ဌိတေ သမာဓိဿ အဘာဝတော တံ ဝိကမ္ပနံ သမာဓိဿ ပရိပန္နော။ ယဒိ အဿာသမေဝ အာဝဇ္ဇတိ၊ တဿ စိတ္တံ အပ္ပန္နရပဝေသနဝသေန ဝိက္ခေပံ အာဝဟတိ၊ နိမိတ္တေ န ပတိဌာတိ၊ တသ္မာ နိမိတ္တေ ဝိကမ္ပတိ။ ဣမိနာ နယေန သေသေသုပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၇၃။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ အမှတ် (၁) စကားရပ်သည်ကား နိမိတ်ကို ရှင်းပြသော စကားရပ်တည်း။ အမှတ် (၂) စကားရပ်မှာမူ အာနာပါနဿတိသမာဓိ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း ဥပက္ကိလေသကို ဖော်ပြသော စကားရပ်တည်း။

၁။ အမှတ် (၁) စကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ နိမိတ်ဟူသည် အဿာသ ပဿာသ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ ထိရာဌာနတည်း။ မှန်ပေသည် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည် နှာတံရှည်သူအား

အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း

နှာခေါင်းဖု (= နှာသီးဖျား)ကို ထိခိုက်လျက် ဖြစ်ကြကုန်၏။ နှာတံတို့သူအား အထက်နှုတ်ခမ်းဖျားကို ထိခိုက်လျက် ဖြစ်ကြကုန်၏။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၇၃။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာများ၏ စကားအရ နှာတံရှည်သူအတွက် နှာခေါင်းဖု (= နှာသီးဖျား) သည် နိမိတ်တည်း။ နှာတံတို့သူအတွက် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျားသည် နိမိတ်တည်းဟု မှတ်ပါ။ လိုရင်းမှာ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိရာဌာနသည် နိမိတ်မည်သည်ဟု မှတ်သားထားပါ။

ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတင်အားသစ်သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နှာတံ ရှည်ခဲ့ လျှင် နှာသီးဖျားကို ရှုရတော့မည်လော၊ နှာတံ တိုခဲ့လျှင် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျားကို ရှုရတော့မည်လောဟု မေးမြန်း ဖွယ်ရှိ၏။ ထိုအမေးကို အမှတ် (၂) ပြ အဋ္ဌကထာစကားရပ်က တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ရှင်းပြထားပါသည်။

၂။ အမှတ် (၂)ပြ စကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ ဤယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျားတည်းဟူသော ထိုနိမိတ်ကိုသာလျှင် တစ်ဖက်သတ် ဆင်ခြင်ငြားအံ့၊ နိမိတ်ကို သာလျှင် တစ်ဖက်သတ် ဆင်ခြင်၍နေသော ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ဝင်သက်လေ၌ စိတ်သည် တုန်လှုပ်၏။ ကောင်းစွာ မတည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုဝင်သက်လေ၌ ကောင်းစွာ ငြိမ်ဝပ်စွာ စိတ်တည်မနေသော ထိုယောဂီဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်အား ဝင်သက်လေအာရုံ၌ စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိ၏ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုစိတ်တုန်လှုပ်မှု သည် သမာဓိကို တားမြစ်တတ်၏။ သမာဓိ၏ ဘေးရန် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်၏။

အကယ်၍ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝင်သက်လေကိုသာလျှင် တစ်ဖက်သတ် ဆင်ခြင်မိငြားအံ့၊ ထို ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် အတွင်းဘက်သို့ ဝင်သွားခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် (ဝင်သက်လေ၏ သွားရာလမ်းကြောင်းနောက်သို့ အစဉ်တောက်လျှောက် စိတ်လိုက်သွားမှုကို ဆိုလိုသည်။) စိတ်၏ ပျံ့လွင့်မှုကို ရွက်ဆောင်တတ်၏။ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျားတည်းဟူသော နိမိတ်၌ စိတ်မတည် ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် နိမိတ်၌ တုန်လှုပ် နေတတ်၏။ ဤနည်းအတိုင်း ကြွင်းသောစကားရပ်တို့၌လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ် ယှဉ်စပ်မှုကို ပြုပါလေ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၇၃။) ထို့ကြောင့် ထွက်သက်လေ၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါလေ။

(ခ) အာနာပါနဿတိသမာဓိ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း ဥပက္ကိလေသ (၁၈) ပါး

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ ကြွင်းသောစကားရပ်တို့၌လည်း နည်းတူ အနက်အဓိပ္ပါယ် ယှဉ်စပ် မှုကို ပြုလုပ်ရန် ညွှန်ကြားထားသဖြင့် ပဋိသန္တိဒါမင်္ဂါပဋိတော်၌ လာရှိသော အာနာပါနဿတိသမာဓိ၏ ညစ်နွမ်း ကြောင်း ဥပက္ကိလေသ (၁၈)မျိုးကို ဤတွင် ဆက်လက် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ပထမ ဆက္က - အပြစ် (၆) ပါး

အာနာပါနဿတိသမာဓိ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း ဥပက္ကိလေသတရား (၁၈)ပါးတို့ဟူသည် အဘယ်သည် တို့နည်း? -

၁။ ဝင်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံးသို့ သတိဖြင့် အစဉ်လျှောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ မိမိ၏ ကိုယ်တွင်းအဇ္ဈတ္တ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ ရောက်သော စိတ်သည် သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်တည်း။

၂။ ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံးသို့ သတိဖြင့် အစဉ်လျှောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အပ၌ ဖြစ်သော ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ ရောက်သော စိတ်သည် သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်တည်း။

- ၃။ ဝင်သက်လေကို တောင့်တစွဲလမ်းသော တဏှာဖြစ်ခြင်းသည် သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်တည်း။
  - ၄။ ဝင်သက်လေ ရှေးရှိသော ထွက်သက်လေကို တောင့်တစွဲလမ်းသော တဏှာဖြစ်ခြင်းသည် သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်တည်း။
  - ၅။ ဝင်သက်လေဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ထွက်သက်လေကို ရခြင်း၌ တပ်မက်ခြင်းသည် သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်တည်း။
  - ၆။ ထွက်သက်လေဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဝင်သက်လေကို ရခြင်း၌ တပ်မက်ခြင်းသည် သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်တည်း။
- ဤ (၆)ပါးတို့သည် အာနာပါနဿတိသမာဓိ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း ဥပက္ကိလေသတို့တည်း။
(ပဋိသံ-၁၆၃-၁၆၄။)

အဿာသ-ပဿာသ အယူအဆ

အဿာသောတိ ဗဟိ နိက္ခမနဝါတော။ **ပဿာသောတိ** အန္တော ပဝိသနဝါတောတိ **ဝိနယဉ္ဇကထာယံ** ဝုတ္တံ။ **သုတ္တန္တဉ္ဇကထာသု** ပန ဥပ္ပဋိပါဋိယာ အာဂတံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၃။)

ဤအထက်ပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏ မိန့်ဆိုတော်မူချက် အရ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ အလိုအားဖြင့် —
အဿာသ = ထွက်လေ = ထွက်သက်, ပဿာသ = ဝင်လေ = ဝင်သက်ဟု ဆိုလိုသည်။ မိခင်၏ ဝမ်းတွင်းမှ မွေးဖွားခါစ ကလေးသူငယ်သည် ရှေးဦးစွာ အတွင်းမှ လေသည် အပြင်သို့ ထွက်၏။ နောက်မှ အပြင်က လေသည် အတွင်းသို့ ဝင်၏။ ဤဖြစ်စဉ်ကို ကြည့်၍ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာက မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ သုတ္တန်အဋ္ဌကထာ များ၌ကား ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်ကို ဘာဝနာလုပ်ငန်းစဉ်ကို ကြည့်၍ —

အဿာသ = ဝင်သက်လေ

ပဿာသ = ထွက်သက်လေ ဟု —

ဖွင့်ဆိုချက်များ လာရှိ၏။ အောက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုချက်ကို ကြည့်ပါ။

အဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနန္တိ အပ္ပန္တရပဝိသနဝါတဿ နာသိကဂ္ဂံ ဝါ မုခနိမိတ္တံ ဝါ အာဒိ၊ ဟဒယံ မဇ္ဈံ၊ နာဘိ ပရိယောသာနံ။ တံ တဿ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနုဂစ္ဆတော ယောဂိဿ ဌာန-
နာနတ္တာနုဂမနေန စိတ္တံ အဇ္ဈတ္တံ ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ၊ တံ အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပဂတံ စိတ္တံ ဧကတ္တေ အသဏ္ဌဟနတော သမာဓိဿ ပရိပန္နော။ **ပဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနန္တိ** ဗဟိနိက္ခမနဝါတဿ နာဘိ အာဒိ၊ ဟဒယံ မဇ္ဈံ၊ နာသိ-
ကဂ္ဂံ ဝါ မုခနိမိတ္တံ ဝါ ဗဟိအာကာသော ဝါ ပရိယောသာနံ။ ယောဇနာ ပနေတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ပဋိသံ-ဌ-၂-၇၂။)

= ဝင်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံးဟူသည်ကား အတွင်းသို့ဝင်သော လေ၏ နှာသီးဖျားသည်လည်း-
ကောင်း သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းနိမိတ်သည်လည်းကောင်း အစတည်း၊ နှလုံးသည် အလယ်တည်း၊ ချက်ကား
အဆုံးတည်း။ ထိုဝင်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံးဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း
နိမိတ်မှသည် ချက်သို့တိုင်အောင် ဝင်သက်လေ၏ နောက်သို့ သတိဖြင့် အစဉ်တစိုက် လိုက်၍နေသော ထို
ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ နေရာဌာန အမျိုးမျိုးသို့ အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်နေခြင်းဖြင့် စိတ်သည် အတွင်း
အဇ္ဈတ္တဘက်သို့ ပျံ့လွင့်သွား၏။ ထို အတွင်းအဇ္ဈတ္တဘက်သို့ ပျံ့လွင့်သွားသော စိတ်သည် တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်၌
(= အာရုံတစ်ခုတည်း ရှိမှု၌) မတည်တံ့သောကြောင့် သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်တည်း။

ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံးဟူသည်ကား အပြင်သို့ ထွက်လာသော လေ၏ ချက်ကား အစတည်း၊ နှလုံးကား အလယ်တည်း၊ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းနိမိတ် သို့မဟုတ် အပြင်အာကာသသည် အဆုံးတည်း။ ထိုထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံးဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ချက်မှသည် နှာသီးဖျား၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း၊ သို့မဟုတ် အပြင်အာကာသသို့ တိုင်အောင် ထွက်သက်လေ၏ နောက်သို့ သတိဖြင့် အစဉ်တစိုက် လိုက်၍ နေသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ နေရာဌာန အမျိုးမျိုးသို့ အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်နေခြင်းဖြင့် စိတ်သည် အပြင်ဗဟိဒ္ဓဘက်သို့ ပျံ့လွင့်သွား၏။ ထိုအပြင် ဗဟိဒ္ဓဘက်သို့ ပျံ့လွင့်သွားသော စိတ်သည် တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်၌ (= အာရုံတစ်ခုတည်း ရှိမှု၌) မတည်တံ့သောကြောင့် သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်တည်း။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၇၂။)

ဤအထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုတော်မူချက် အရ —

၁။ အဿာသမှာ ဝင်သက်လေ ဖြစ်၍

၂။ ပဿာသမှာ ထွက်သက်လေ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

တစ်ဖန် ဤပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်နှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာတို့၏ မိန့်မှာတော်မူချက်အရ — အာနာပါနု ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပွားများ အားထုတ်နေသော အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် - နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းမှသည် နှလုံး၊ တစ်ဖန် နှလုံးမှသည် ချက်သို့တိုင်အောင် ဝင်သက်လေ၏ နောက်သို့ သတိဖြင့် အစဉ်လိုက်၍ မရှုပါနှင့်။ ချက်မှသည် နှလုံး၊ တစ်ဖန် — နှလုံးမှသည် နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း သို့မဟုတ် အပြင်အာကာသသို့ တိုင်အောင် ထွက်သက်လေ၏ နောက်သို့လည်း သတိဖြင့် အစဉ်လိုက်၍ မရှုပါနှင့်။ ထိုသို့ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ သွားရာလမ်းကြောင်း တစ်လျှောက်သို့ အစဉ်တစိုက် လိုက်၍ ရှုနေသော် စိတ်သည် အာရုံတစ်ခုတည်း တစ်နေရာတည်း၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ မတည်တော့ဘဲ အတွင်းအပြင် နှစ်ဘက်လုံးသို့ ပျံ့လွင့်နေသဖြင့် သမာဓိမဖြစ်နိုင် ဈာန်မရနိုင်ဟု မှတ်ပါ။

သို့အတွက် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုပွားနေသော အာနာပါနုကို အာရုံပြု၍ သမာဓိထူထောင်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သမာဓိထူထောင်ခိုက်၌ နှာသီးဖျား နှုတ်ခမ်းဖျားမှသည် ချက်ဝမ်းဗိုက်သို့တိုင်အောင် သတိဖြင့် လိုက်၍ မရှုမိရန် အထူးသတိပြုပါ။ ထို့ပြင် နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် နှုတ်ခမ်းဖျား၏ ပြင်ဘက် အာကာသ သို့လည်း သတိဖြင့် လိုက်၍ မရှုမိရန်လည်း အထူးသတိပြုပါ။

ဒုတိယ ဆက္က - အပြန် (၆) ပါး

၁။ နိမိတ်ကို ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် ဝင်သက်လေ၌ တုန်လှုပ်၏။ သမာဓိကို တားမြစ်တတ်၏။

၂။ ဝင်သက်လေကို ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် နိမိတ်၌ တုန်လှုပ်၏။ သမာဓိကို တားမြစ်တတ်၏။

၃။ နိမိတ်ကို ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် ထွက်သက်လေ၌ တုန်လှုပ်၏။ သမာဓိကို တားမြစ်တတ်၏။

၄။ ထွက်သက်လေကို ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် နိမိတ်၌ တုန်လှုပ်၏။ သမာဓိကို တားမြစ်တတ်၏။

၅။ ဝင်သက်လေကို ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် ထွက်သက်လေ၌ တုန်လှုပ်၏။ သမာဓိကို တားမြစ်တတ်၏။

၆။ ထွက်သက်လေကို ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် ဝင်သက်လေ၌ တုန်လှုပ်၏။ သမာဓိကို တားမြစ်တတ်၏။ - ထို့ကြောင့် —

- ၁။ နိမိတ်ကို ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝင်သက်လေ၌ ပျံ့လွင့်သောစိတ်၊
- ၂။ ဝင်သက်လေကို ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ နိမိတ်၌ တုန်လှုပ်သောစိတ်၊
- ၃။ နိမိတ်ကို ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ထွက်သက်လေ၌ ပျံ့လွင့်သောစိတ်၊
- ၄။ ထွက်သက်လေကို ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ နိမိတ်၌ တုန်လှုပ်သောစိတ်၊
- ၅။ ဝင်သက်လေကို ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ထွက်သက်လေ၌ ပျံ့လွင့်သောစိတ်၊
- ၆။ ထွက်သက်လေကို ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝင်သက်လေ၌ တုန်လှုပ်သောစိတ် —

ဤ (၆)ပါးတို့သည် အာနာပါနဿတိသမာဓိ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း = ဥပက္ကိလေသတရားတို့တည်း။
(ပဋိသံ-၁၆၄။)

[မှတ်ချက် — ဤ၌ နိမိတ်ဟူသည် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ ထိရာဌာနဖြစ်သော နှာခေါင်းဖု (= နှာသီးဖျား)၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျားဟူသော ဌာနအရပ်ကို ဆိုလိုသည်။]

တတိယ ဆက္က - အပြစ် (၆) ပါး

- ၁။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ ထိရာဌာနကို ကျော်လွန်၍ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော စိတ်သည် ပျံ့လွင့်ခြင်းဖြင့် အစဉ်လိုက်၍ (= ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ အစဉ်လိုက်၍) သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန် ဖြစ်၏။
- ၂။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ ထိရာဌာနသို့ မရောက်ရှိလာသေးသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို တောင့်တသော စိတ်သည် တုန်လှုပ်၍ သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန် ဖြစ်၏။
- ၃။ ဝီရိယလျော့လွန်းသဖြင့် ဘာဝနာမှု၌ တွန့်ဆုတ်သော စိတ်သည် ပျင်းရိသည်၏ အဖြစ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန် ဖြစ်၏။
- ၄။ အလွန်ချီးမြှင့် အားထုတ်ထားအပ်သော စိတ်သည် (= အလွန်တက်ကြွလွန်းသော စိတ်သည်) ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ အစဉ်လိုက်၍ သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန် ဖြစ်၏။
- ၅။ သာယာဖွယ် ဝတ္ထုတို့၌ အလွန်ညွတ်သော စိတ်သည် ရာဂသို့ အစဉ်လိုက်၍ သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန် ဖြစ်၏။

[ဤအရာ၌ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် သူမြတ်၏ သန္တာန်ဝယ် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပီတိ သုခ၌လည်းကောင်း၊ ရှေးက ပျော်ရွှင်မြူးထူး ပြောင်လျှောင် ပြောဆိုဖူး ကစားဖူးသော ဝတ္ထုတို့၌လည်းကောင်း ရာဂအစဉ်လိုက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၇၃။)]

- ၆။ သာယာဖွယ်ဝတ္ထုတို့၌ ညွတ်ခြင်းကင်းသော စိတ်သည် ဗျာပါဒသို့ အစဉ်လိုက်၍ သမာဓိ၏ အနှောင့်အယှက် ဘေးရန် ဖြစ်၏။

[ဤအရာ၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ နိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းရာ၌ သာယာဖွယ်ကင်းခြင်းသို့ ရောက်သော စိတ်ဓာတ်ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်း = ဒေါမနဿ၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ရှေး၌ လေ့ကျက်ဖူးကုန်သော ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း အာယာတထားခြင်း အာယာတ ဝတ္ထုတို့၌လည်းကောင်း ဗျာပါဒ (= ဒေါသ) အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၇၃။)]

ဤကား အာနာပါနဿတိသမာဓိ၏ ညစ်ညူးကြောင်းတရား = ဥပက္ကိလေသ (၁၈)ပါးတည်း။

(ဆ) သိအောင် အားထုတ်ရမည့် အချက်

ဤ အထက်ပါ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖတ်ရှုပါ။ ဆိုလိုရင်းကို သဘောမိအောင် ကြံပါ။ အထက်ပါ အရပ်ရပ်သော စကားတို့၏ ဆိုလိုရင်းကား ဤသို့ ဖြစ်၏။

၁။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ သက်သက်ကိုသာ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းမှသည် ချက်သို့ တိုင်အောင်၊ တစ်ဖန် ချက်မှသည် နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းသို့ တိုင်အောင် တစ်ဖက်သတ် အစဉ်တစိုက် လိုက်၍ သိအောင် မရှုရ။

၂။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိရာဌာနဟူသော နိမိတ်သက်သက်ကိုလည်း ကြည့်၍ မနေရ။

ဤ ဆိုလိုရင်း အချက် နှစ်ချက်ကို မှတ်သားထားပါ။ သို့ဖြစ်လျှင် မည်သို့ ကျင့်ရမည်နည်းဟု မေးရန် ရှိ၏။ အဖြေကား ဤသို့ ဖြစ်၏။

ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌောကာသေ ပန သတိံ ဌပေတွာ ဘာဝေန္တဿေဝ ဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၁။)

= ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိရာထိရာ အရပ်၌သာလျှင် သတိကိုထား၍ ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာသည် ပြည့်စုံနိုင်ပေ၏။

ဤအဋ္ဌကထာ၏ မိန့်ဆိုမှာကြားတော်မူချက်အရ ဘာဝနာစိတ်ကိုကား ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ ထိရာ ထိရာ ဌာန၌သာလျှင် ထားရမည် ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ထိရာ ထိရာ ဌာန၌သာလျှင် ဘာဝနာစိတ်ကိုထား၍ ကြိုးစားအားထုတ်ရာ၌ အဘယ်အရာကို သိနေရမည်နည်း၊ ထိရာဌာနကိုပင် သို့မဟုတ် ထိမှုကိုပင် သိနေရမည်လောဟု မေးမြန်းဖွယ် ရှိပြန်၏။

ဒီဃံ ဝါ အဿဿန္တော ဒီဃံ အဿဿာမိတိ ပဇာနာတိ။ (မ-၁-၇၀။)

= ရှည်စွာ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေမှု ရှည်စွာ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု သိ၏ — ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း — ထိရာဌာန၌ ထိနေသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို သာလျှင် သိရှိအောင် ကွဲကွဲပြားပြား သိအောင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ထိရာဌာနကို သို့မဟုတ် ထိမှုကို သိအောင် ရှုရမည်ကား မဟုတ်ပေ။ သို့သော် ထိရာဌာနကို လွှတ်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ နောက်သို့ကား အစဉ်လျှောက်၍ မလိုက်ပါနှင့်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

ဤတွင် (က)မှ (ဆ)သို့တိုင်အောင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်လိုသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်မွန်များအတွက် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ဆက်စပ်၍ ကြိုတင်လျက် သိသင့်သိထိုက်သော သိထားသင့်သော အချက်အလက်များကို စုဆောင်းတင်ပြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယခုတစ်ဖန် အာနာပါနအားထုတ်ပုံ စနစ်ကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အာနာပါနလုပ်ငန်းခွင်သို့ ချဉ်းကပ်ပုံ နှစ်မျိုး

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်သူတို့မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် နှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိ၏။ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ကသိုဏ်းစသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်မျိုးမျိုးဖြင့် သမာဓိထူထောင်၍ ယင်းသမာဓိကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးပြီးလျှင် ဝိပဿနာပိုင်းတွင် အားရကျေနပ်မှုကို အထိုက်အလျောက် အတော်အသင့် ရရှိလာသောအခါ ကသိုဏ်း (၁၀)ပါး၊ သမာပတ် (၈)ပါး၊ အာနာပါန၊ ဗြဟ္မစိုရ်တရား (၄)ပါးစသည့် ထိုထိုကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ဆက်လက်၍ အားထုတ်သော သူတော်ကောင်းများလည်း ရှိကြ၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား ဝိပဿနာပိုင်းတွင် အားရကျေနပ်မှုရှိမှ အာနာပါနကို တစ်ဖန်ပြောင်း၍ အားထုတ်သည့် ပထမပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးအစားများ ဖြစ်ကြ၏။

ဤကဲ့သို့ အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခုဖြင့် ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြုလောက်အောင် သမာဓိကို ခိုင်ခိုင်ခံ့ခံ့ ထူထောင်နိုင်သော စွမ်းအားရှိနေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုသမာဓိ၏ အကူအညီကို ရယူ၍ အာနာပါနသို့ ကူးပါက အချိန်အနည်းငယ် အတွင်းမှာပင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အောင်အောင်မြင်မြင် အားထုတ်နိုင်သည်ကို တွေ့ရ၏။

အလားတူပင် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ (၃၂)ကောဋ္ဌာသ၊ (၃၂)ကောဋ္ဌာသမှ အရိုးစုကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အရိုးစုကမ္မဋ္ဌာန်းမှ သြဒါတကသိုဏ်းသို့ ကူးလျက် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် သမာဓိကို ထူထောင်ပြီးမှ ဝိပဿနာသို့ မကူးမီ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ကူးလျှင်လည်း ထိုသူတော်ကောင်းတို့သည် လွယ်လွယ်ကူကူပင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနိုင်ကြပေသည်။ ဤကား အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းမှ အာနာပါနသို့ ကူးလာသူ ပထမအမျိုးအစားတည်း။

ဒုတိယအမျိုးအစား ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား အာနာပါနဖြင့် စတင်၍ သမာဓိထူထောင်သော၊ အာနာပါနကိုပင် တိုက်ရိုက်စတင်၍ ပွားများအားထုတ်သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်မျိုးတို့တွင် ပထမအမျိုးအစားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်ပုံကို အကျဉ်းချုပ်၍ ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျဉ်းနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်နည်းဖြင့်ဖြစ်စေ သမာဓိထူထောင်လျက် ယင်း သမာဓိကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒက ပြု၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးသွားပြီးသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာပိုင်း၌ အတော်အသင့် အားရကျေနပ်မှု ရှိ၍ အာနာပါနသတိသမာဓိဘာဝနာကို တစ်ဖန် ပြောင်း၍ အားထုတ်လိုသော် ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကအဖြစ် ထူထောင်ထားသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို အာရုံပြု၍ ထူထောင်ထားသော ယင်းသမာဓိကိုပင် တစ်ဖန်ပြန်၍ သမာဓိထူထောင်ပါ။ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအားများ ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် တလက်လက် တောက်ပလာသည့်တိုင်အောင် သမာဓိထူထောင်ပါ။

[မှတ်ချက် — အဓိစိတ္တ အမည်ရသော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ် အားလုံးတို့၌ လင်းရောင်ခြည် ရှိကြောင်း ရှင်းလင်းချက်များကို ဤ **အာနာပါနသတိသမာဓိပိုင်း**အဆုံး - စာမျက်နှာ - ၅၂၈ စသည်တွင် ကြည့်ပါ။]

ယင်းသို့ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းမှ သမာဓိထူထောင်လိုက်သဖြင့် လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်များ အားကောင်းလာသောအခါ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြောင်း၍ အားထုတ်လိုပါက အားထုတ်နိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ အားထုတ်ရာ၌ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းမှ အောင်မြင်စွာ သမာဓိကို ထူထောင်ပြီးသောအခါ ဝိပဿနာသို့ မကူးမီ၌လည်း ပုံစံတူပင် အာနာပါနသို့ ပြောင်း၍ အားထုတ်နိုင်ပေသည်။

ထိုသို့ အာနာပါနဗ္ဗဋ္ဌာန်းဘက်သို့ မပြောင်းလိုသေးဘဲ ကသိုဏ်းဘက်သို့ ကူးလိုကလည်း ကူးနိုင်ပါသည်။ ကူးပုံအကျဉ်းချုပ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို အာရုံယူ၍ သမာဓိထူထောင်လိုက်ရာ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်များ ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် တလက်လက် တောက်ပလာသောအခါ ယင်း လင်းရောင်ခြည် အကူအညီဖြင့် ခန္ဓာအိမ် အတွင်းသို့ စိုက်ရှုလိုက်သောအခါ (၃၂)ကောဋ္ဌာသများ တစ်စ တစ်စ ထင်ရှားလာမည် ဖြစ်သည်။ ယင်း (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနတို့၌ အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့ကျင့်ပြီးသော အခါ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးတို့တွင် ပို၍ ရှုကောင်းရာ ကြိုက်နှစ်သက်ရာက စ၍ အရိုးစု ကောဋ္ဌာသတစ်ခုကို ရွေးချယ်၍ တစ်ချက်ချက် နှစ်ချက်ပြတ် သဘောဖြင့် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလမနသိကာရကိုလည်း ရှုပွားတတ်အောင် အရိုးစုလည်း ခိုင်ခံ့အောင် လေ့ကျင့်ပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနလုံး၌ အရိုးစု၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ရာ ပဋိကူလသဘောကို အာရုံယူ၍ သမာဓိထူထောင်ပါ။ အရပ် (၁၀)မျက်နှာ၌ ကြည့်လိုက်တိုင်း အရိုးစုချည်း မြင်နေအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ အောင်မြင်မှုရသော် ဗဟိဒ္ဓအရိုးစု တစ်ခု၏ အဖြူဆုံးတစ်နေရာကို အာရုံ စူးစိုက်၍ “အဖြူ-အဖြူ” ဟု နှလုံးသွင်းပါ။ အရိုးစုပျောက်၍ အဖြူကသိုဏ်း အဝန်းအဝိုင်းချည်းသာ ကြွင်းကျန်သောအခါ ထိုအဖြူကသိုဏ်းဝန်းကို အာရုံယူ၍ တစ်ဖန် သမာဓိဆက်လက်ထူထောင်ပါ။ ထိုအဖြူကသိုဏ်းဝန်းက အလွန် ကြည်လင်တောက်ပလာသောအခါ၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားပြီ ဖြစ်၏။ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံယူ၍ သမာဓိကို ခိုင်ခံ့အောင် ဆက်လက်ထူထောင်ပါ။ သမာဓိ ခိုင်ခံ့လာသောအခါ ယင်းအဖြူကသိုဏ်း ဝန်းကို တစ်လက်မ နှစ်လက်မ စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ပြန့်အောင် ဖြန့်ပါ။ တဖြည်းဖြည်း အရပ် (၁၀)မျက်နှာသို့ တိုင်အောင် ဖြန့်ပါ။ ယင်း ဖြန့်ကြက်ပြီးသော ကသိုဏ်းဝန်းကား ဘာဝနာသမာဓိကို အရှည်ခိုင်ခံ့တည်တံ့အောင် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်၏။ ယင်း ကသိုဏ်းဝန်းကို အာရုံယူ၍ ဆက်လက်၍ သမာဓိကို တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် ထူထောင် ခဲ့သော် သမာပတ်ရှစ်ပါးလုံး ပေါက်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင်လည်းကောင်း၊ သမာပတ်ရှစ်ပါးလုံး ပေါက်အောင်လည်းကောင်း မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာ ရွေးချယ်၍ သမာဓိကို အရှည်ခိုင်ခံ့ တည်တံ့အောင် ထူထောင်ပါ။

ယင်း (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို အာရုံပြု၍ ဝဏ္ဏကသိုဏ်း (= အရောင်ကသိုဏ်း) လေးမျိုး ရှုပွားပုံကို အဘိ-ဘာယတနဈာန်ဟူသော အမည်ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တန် စသည်တို့၌ ဟောကြားထားတော် မူခဲ့ပေသည်။

အဇ္ဈတ္တ ရူပသည် ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏဏာနိ။ တာနိ အဘိဘုယျ “ဇာနဓိ ပဿာမိ”တိ ဧဝံ သညီ ဟောတိ၊ ဣဒံ ပဌမံ အဘိဘာယတနံ။ (အံ-၃-၁၂၅။)

= တစ်ဦးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိသန္တာန်၌ (၃၂-ကောဋ္ဌာသတို့၏) အဆင်းရုပ်တို့ကို ရှု၍ အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌လည်း ကောင်းသော အဆင်း မကောင်းသော အဆင်းရှိသော ငယ်သော (ကသိုဏ်း) ရုပ်တို့ကို ရှု၏။ ထိုရုပ်တို့ကို လွှမ်းမိုး၍ “ငါသိ၏ ငါမြင်၏”ဟု ဤသို့ အမှတ်သညာ ရှိ၏။ ဤကား ပထမ အဘိ-ဘာယတန ဈာန်တည်း။ (အံ-၃-၁၂၅။)

[ရှုပွားပုံ အကျယ်ကို ဒီဃနိကာယ် မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဒီ-ဋ္ဌ-၂-၁၅၁-၁၅၃။)၊ သမ္မောဟဝိနောဒနိ အဋ္ဌ-ကထာ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၁၂-၂၄၈။)တို့၌ ကြည့်ပါ။ တစ်ဖန် ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို အာရုံယူ၍ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအား အားကောင်းသည်အထိ သမာဓိထူထောင်ပုံကို ဤကျမ်းစာ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။ ကသိုဏ်း ကူးပုံကို **သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း**တွင် အကျယ်တွေ့ရလတ္တံ့။]

ထိုသို့ အဖြူကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံယူ၍ ဥပစာရသမာဓိနယ်မြေသို့ ဆိုက်အောင်ဖြစ်စေ၊ သမာပတ်ရှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသို့ ဆိုက်အောင်ဖြစ်စေ၊ သမာပတ်ရှစ်ပါးလုံးကို ပေါက်ရောက်အောင်ဖြစ်စေ သမာဓိထူထောင်ပြီးသောအခါ ယင်းသမာဓိကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးပြီးလျှင် ဝိပဿနာပိုင်း၌ အတော်အသင့် အားရကျေနပ်မှု ရှိသောအခါ ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြောင်း၍ အားထုတ်လိုကလည်း အားထုတ်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အကယ်၍ ဩဒါတကသိုဏ်းစသည့် ကသိုဏ်းတစ်ခုခုကို ပေါက်ရောက်အောင် သမာဓိထူထောင်ပြီးရာအခါ၌ ဝိပဿနာသို့ မကူးသေးဘဲ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြောင်း၍ အားထုတ်လိုကလည်း အားထုတ်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် အာနာပါနသုတိသမာဓိဘာဝနာသို့ ကူးလိုသော် မိမိရရှိထားပြီးသည့် သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ သမာဓိ၏ အရှိန်အဝါ အလွန်အားကောင်း၍ ယင်းသမာဓိမှ အရောင် ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တလက်လက် တောက်ပလာသောအခါ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိမှုထင်ရှားရာ —

၁။ နှာသီးဖျား၌ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ်

၂။ အထက်နှုတ်ခမ်း၌ဖြစ်စေ —

ထိမှုထင်ရှားရာ တစ်နေရာ၌ ထိနေသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ သတိကို ရှေးရှုတည်စေ၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားပါ။ ထိမှုထင်ရှားရာ နေရာကသာ စောင့်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကိုသာ စိုက်၍ ရှုနေပါ။

ထိုသို့ရှုရာ၌ အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် မိမိ၏ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိမှု ထင်ရှားရာ တစ်နေရာကိုသာ ရွေးချယ်ရမည် ဖြစ်သည်။ နှာသီးဖျား၌ စိတ်ထားလိုက် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျား၌ စိတ်ထားလိုက်ဖြင့် ဟိုရွှေ့ ဒီရွှေ့ နေရာပြောင်းရွှေ့မှုပြု၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ရှုခြင်း လုပ်ငန်းရပ်ကို မပြုလုပ်မိရန် သတိပြုပါလေ။

မေးမြန်းဖွယ်ရာ အချက်များ

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုပွားလိုသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ်ကြောင့် ဓာတ်ကြီးလေးပါးမှ စ၍ ဩဒါတကသိုဏ်း စသည်တို့ဖြင့် အဆင့်ဆင့် သမာဓိထူထောင်နေရပါသနည်း၊ ထိုသို့ သမာဓိထူထောင်ပြီးမှသာလျှင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုကောင်းပါသလောဟုလည်း မေးမြန်းဖွယ် ရှိ၏။

ဤသို့ကား မယူဆစေလိုပါ။ အာနာပါနစည်းကမ်းနည်းလမ်းအတိုင်း ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကိုသာ စတင်၍ ရှုပွားလိုပါက ရှုပွားနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ သမာဓိထူထောင်ခိုင်းခြင်းမှာ မိမိရရှိထားပြီးသော ရှေးရှေးဘာဝနာသမာဓိ ကုသိုလ်တို့၏ အရှိန်အဝါသတ္တိကို ဆက်ခံရသော နောက်နောက်သော ဘာဝနာသမာဓိသည် အလွန်အားရှိ၍ လျင်လျင်မြန်မြန်ကြီး မိမိလိုလားတောင့်တအပ်သော သမာဓိအဆင့်ကို ရရှိနိုင်သောကြောင့် မိမိရရှိထားပြီးသော သမာဓိများကို တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ ထူထောင်ခိုင်းခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ မိမိရရှိထားပြီးဖြစ်သော သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သမာဓိထူထောင်ခြင်းသည် မိမိသွားနေကျ လမ်းရိုးကြီး ဖြစ်နေသဖြင့် အလွန် လွယ်ကူနေမည်သာ ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ထိုသမာဓိကို အခြေခံ၍ နောက်ထပ် သမာဓိကို တစ်ဆင့် ပြောင်း၍ ထူထောင်သော် အစိမ်းသက်သက်ထက်ကား ပို၍လွယ်ကူသည်ကို ယောဂီ တော်တော် ခပ်များများ၌ တွေ့ရှိရပေသည်။

အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း

အကယ်၍ သြဒါတကသိုဏ်း အာလောကကသိုဏ်းစသော ကသိုဏ်းတို့ဖြင့် သမာဓိ မထူထောင်ရသေးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် အာနာပါနစည်းကမ်း နည်းလမ်းအတိုင်း အစဉ်အတိုင်း အဆင့်ဆင့် အားထုတ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

ကသိုဏ်းတစ်ခုခုဖြင့် သမာဓိထူထောင်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် ထိုသမာဓိကို ထူထောင်ပြီးမှ ထိုသမာဓိမှ ထသောအခါ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခဲ့ပါလျှင် ဉာဏ်ထက်မြက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်လည်းဖြစ်ပါမူ တစ်ထိုင် နှစ်ထိုင် အတွင်းမှာပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ပေါ်လာတတ်၍ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ တိုင်အောင် ပေါက်ရောက်သွားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရှိတတ်၏။ ဉာဏ်အလယ်အလတ် ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်မှု နှစ်ရက် သုံးရက် အတွင်းမှာပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ပေါ်လာတတ်၍ အစဉ်အတိုင်း စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ တိုင်အောင် ပေါက်ရောက်သွားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရှိတတ်ပေသည်။ သို့အတွက် ရှေးရှေးဘာဝနာသမာဓိတို့၏ အရှိန်အဝါကို ဆက်ခံလို၍၊ ရှေးရှေး ဘာဝနာသမာဓိတို့၏ နောက်နောက်သော ဘာဝနာသမာဓိအား ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု စွမ်းအင်သတ္တိထူးကြီးကို အလိုရှိ၍သာလျှင် အာနာပါနကို အားမသစ်မီ ရရှိပြီး သမာဓိကို ရှေးဦးစွာ ထူထောင်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ အားထုတ်ကောင်းပါသလား

ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ဤသို့ အားထုတ်ကောင်းပါသလားဟုလည်း မေးမြန်းဖွယ်ရာ ရှိလာပြန်၏။ အဖြေကား အားထုတ်ကောင်းသည်ဟူ၍ပင် ဖြစ်ပေသည်။

မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိတော် ဘိက္ခုဝဂ် (မ-၂-၈၃။) မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်၌ ဘုရားရှင်သည် အရှင်ရာဟုလာအား ရုပ်တရားအပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်နေသော ဆန္ဒရာဂကို ပယ်ဖျောက်ရန်အတွက် ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်ရှုပွားနည်းကို ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမပေးတော်မူ၏။ တစ်ဖန် အရှင်ရာဟုလာ၏ မူလမေးမြန်းလျှောက်ထားချက်အရ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်ပုံများကိုလည်း အရဟတ္တဖိုလ်ပေါက် ဟောကြားပေးတော်မူသည်သာ ဖြစ်၏။ (အကျယ်ကို သိလိုပါက မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်တွင် ကြည့်ပါ။) သို့အတွက် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ပြီးလျှင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆက်လက်အားထုတ်လိုပါက အားထုတ်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြောင်း၍ အားထုတ်လိုပါက အားထုတ်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်း ပွင့်လန်းလျက် ရှိပါလျှင် ကျန်ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို အားထုတ်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြောင်း၍ အားထုတ်လိုပါက အားထုတ်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ကမ္မဋ္ဌာန်းချင်း မရောယှက်မိဖို့ကား သတိပြုရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အချိန်ကန့်သတ်၍ တစ်ခုပြီးမှ တစ်ခု အားထုတ်နိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။

ရွှေလက်ထက်တော် အချိန်ကာလက ထင်ရှားကျော်ကြားတော်မူကြသည့် အသျှင်သာရိပုတ္တရာ အသျှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်စသော အဘိညာဏ်အရာ၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူကြသည့် မထေရ်မြတ်ကြီးတို့ကား ကသိုဏ်း (၁၀)ပါးစသည့် ထိုထိုကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ အလွန်ကျွမ်းကျင်လိမ္မာတော်မူကြသော မထေရ်မြတ်ကြီးများပင် ဖြစ်ကြ၏။ အကြောင်းမူ အဘိညာဏ်ဟူသည် ကသိုဏ်းကို အခြေခံရသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထိုမထေရ်မြတ်ကြီးတို့သည်လည်း အာနာပါနကို အားထုတ်တော်မူကြသေး၏။ ယင်း မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်၌ပင်လျှင် အသျှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်မြတ်ကြီးက အသျှင်ရာဟုလာအား အသျှင်ရာဟုလာ၏ တရားထိုင်နေပုံ ဣရိယာပုထ်ကို ကြည့်၍ ထိုင်နေပုံ ဣရိယာပုထ်မှာ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် သင့်လျော်သော ဣရိယာပုထ် ဖြစ်နေသဖြင့် အာနာပါန

ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်ရန် ညွှန်ကြားတော်မူကြောင်း လာရှိပေ၏။ တစ်ဖန် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ကြီး၌ လည်း အသျှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကျင့်စဉ်ကို အပြည့်စုံဆုံး အကျယ် ပြန်ဆုံး ဟောကြားသွားတော်မူပေ၏။ ယင်းဟောကြားတော်မူချက်များကား အသျှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော် မြတ်ကြီးသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းကျင့်စဉ်အားလုံး၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူကြောင်း ခိုင်လုံသော အထောက်အထားများပင် ဖြစ်ပေသည်။

သို့အတွက် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိရရှိထားပြီးဖြစ်သော ရှေးရှေး ဘာဝနာသမာဓိတို့၏ အကူအညီ ကို ယူ၍ နောက်နောက်သော ဘာဝနာသမာဓိကို ထူထောင်ခြင်းသည် အပြစ်မရှိသည်သာ ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည် စိတ်ချစွာ မှတ်သားနာယူလေရာသည်။

ထပ်မံ မေးမြန်းဖွယ် အချက်တစ်ရပ်

ထိုသို့ ဓာတ်ကြီးလေးပါးမှ စ၍ ဩဒါတကသိုဏ်း သို့မဟုတ် အာလောကကသိုဏ်း စသည်တို့ဖြင့် စတုတ္ထ ဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် သမာဓိထူထောင်ပြီးသောအခါ ထိုသမာဓိမှ ထ၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ ထိမူထင်ရှားရာဌာန၌ သတိဖြင့် ကပ်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကိုသာ ရှုနေပါဟု ဆိုသဖြင့် အဋ္ဌကထာ ကြီးများ၌ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၀။) ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းမှ စ၍ အားထုတ်ရန် ညွှန်ကြားထားရကား ဤ၌ ရေတွက် ခြင်း ဂဏနာနည်းကို မရှုရတော့ပြီလောဟု မေးမြန်းဖွယ်ရာလည်း ရှိလာပြန်၏။

ကိဝိစိရံ ပနေတံ ဂဏေတဗ္ဗန္တိ? ယာဝ ဝိနာ ဂဏနာယ အဿာသပဿာသာရမ္မဏေ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ။ ဗဟိဝိသဋ္ဌဝိတက္ကဝိစ္ဆေဒံ ကတွာ အဿာသပဿာသာရမ္မဏေ သတိ သဏ္ဌာပနတ္ထိယေဝ ဟိ ဂဏနာတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၁။ ပဋိသံ-ဋ-၂-၉၅။)

= အဘယ်မျှလောက် ကြာမြင့်အောင် ဤဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအပေါင်းကို ရေတွက်အပ်ပါသနည်း ဟူမူ — ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းနှင့် ကင်း၍ = မရေတွက်ရတော့ဘဲ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိကောင်းစွာ တည်သည်တိုင်အောင် ရေတွက်ပါ။ အကြောင်းမူ — ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံမှ အပြင်အပအာရုံ၌ ပျံ့လွင့်နေသော ကြံစည်စိတ်ကူးမှု ဝိတက်ကို ဖြတ်တောက်ခြင်း ပယ်ဖျက်ခြင်းကို ပြု၍ ဝင်သက် လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိကို ကောင်းစွာ တည်စေခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာ လုပ်ငန်းရပ်ကို ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိကောင်းစွာ တည်သည့်တိုင်အောင်သာ ရေတွက်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၁။ ပဋိသံ-ဋ-၂-၉၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာများ၏ မိန့်ဆိုတော်မူချက်အရ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိ ကောင်းစွာ တည်နေလျှင်ကား ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာလုပ်ငန်းရပ်ကို ပြုလုပ်နေဖို့ရန် မလိုတော့ပေဟု မှတ်ပါ။

ဩဒါတကသိုဏ်း အာလောကကသိုဏ်း စသည်တို့ဖြင့် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် သမာဓိ ထူ ထောင်ပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုသမာဓိမှ ထ၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ထိမူထင်ရှားရာ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဌာနမှ စောင့်လျက် သတိဖြင့် ကပ်၍ရှုခဲ့သော် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံပေါ်၌ သတိသည် လွယ်လွယ်ကူကူပင် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေတတ်ပါသည်။ ဉာဏ်ထက်မြက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါမူ တစ်ထိုင်တည်းအတွင်းမှာပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ပေါ်လာတတ်ပါသည်။ နိမိတ်များအကြောင်းကို နောက်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်၍ တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤ၌ကား ဝင်သက်လေ ထွက်

အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း

သက်လေ အာရုံ၌ သတိမြဲနေကြောင်းကိုသာ ပြောဆိုလိုရင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ သတိမြဲခြင်း၏ အကြောင်း ရင်းနှင့် ပတ်သက်၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ အချက်တစ်ရပ်ကို ထပ်မံ၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

သမာပတ်နှင့် ဝိပဿနာ

ယဿ ဟိ သမာဓိပိ တရုဏော၊ ဝိပဿနာပိ။ တဿ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အတိစိရံ နိသိန္နဿ ကာယော ကိလမတိ၊ အန္တော အဂ္ဂိ ဝိယ ဥဋ္ဌဟတိ၊ ကစ္ဆေဟိ သေဒါ မုစ္ဆန္တိ၊ မတ္တကတော ဥသုမဝဋ္ဋိ ဝိယ ဥဋ္ဌဟတိ၊ စိတ္တံ ဟညတိ ဝိဟညတိ ဝိပ္ပန္နတိ။ သော ပုန သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ တံ ပရိဒမေတွာ မုဒုကံ ကတွာ သမဿာ- သေတွာ ပုန ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတိ။ တဿ ပုန အတိစိရံ နိသိန္နဿ တထေဝ ဟောတိ။ သော ပုန သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ တထေဝ ကရေတိ။ ဝိပဿနာယ ဟိ ဗဟူပကာရာ သမာပတ္တိ။ ပ။

ကိစ္ဆာပိ ဟိ သမာပတ္တိံ နိဿာယ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတိ၊ ဝိပဿနာ ပန ထာမဇာတာ သမာပတ္တိမ္ပိ ရက္ခတိ။ ထာမဇာတံ ကရေတိ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၃၈၇-၃၈၈။)

= အကြင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် သမာဓိသည်လည်း နှုတ်နုသေသေး၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်က လည်း နှုတ်နုသေသေး၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေလျက် အလွန်ကြာမြင့်စွာ ထိုင်နေသော ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်သည် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်လာ၏။ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ မီးကဲ့သို့ အပူဓာတ်များ ထတောက်နေ၏။ လက်ကတီးကြားတို့မှ ချွေးသီးချွေးပေါက်တို့သည်လည်း ယိုထွက်လာကြကုန်၏။ ဦးထိပ်ထက်မှ အပူခိုးလိပ်ကဲ့သို့ သော အပူဓာတ်ငွေ့များ ထလာ၏။ စိတ်သည် ပင်ပန်းနေ၏။ နွမ်းနယ်နေ၏။ တုန်လှုပ်နေ၏။

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်ဖန် သမာပတ်ကို ဝင်စား၏။ ထိုကိုယ်ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှု စိတ်ပင်ပန်း နွမ်းနယ်မှုကို ငြိမ်းအောင် ဆုံးမပြုပြင်၍ နူးညံ့အောင် ပြုလုပ်လျက် သက်သာရာ ရစေ၍ တစ်ဖန် ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ နောက်တစ်ကြိမ် အလွန်ကြာမြင့်စွာ ထိုင်နေသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှု ရှေးနည်းတူ ဖြစ်လာပြန်၏။ နောက်ထပ်တစ်ဖန်လည်း ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သမာပတ်ကို ဝင်စား၍ ရှေးနည်းတူပင်လျှင် ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုကို ငြိမ်းအောင် ပြုလုပ်လျက် ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်၏။ ဤသို့လျှင် သမာပတ်သည် ဝိပဿနာအား လွန်စွာကျေးဇူးများလှပေသည်။ ပ ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၃၈၇။)

လောကူပမာ — သစ်သားခံတပ်မည်သည်ကား စစ်သည်တော်အား လွန်စွာ ကျေးဇူးများလှ၏။ ထိုစစ် သည်တော်သည် ထိုသစ်သားခံတပ်ကို အမှီပြု၍ စစ်မြေပြင်သို့ ဝင်ရောက်သွား၏။ ထိုစစ်မြေပြင်၌ ဆင်တပ် မြင်းတပ် ခြေလျင်စစ်တပ်တို့နှင့် အတူတကွ စစ်ထိုးခြင်း အမှုကို ပြုလုပ်သည်ရှိသော် ရံခါ လက်နက်ခဲယမ်း မီးကျောက်များ ကုန်ဆုံးသွား၏။ ရံခါ ဆာလောင်မွတ်သိပ်လာ၏။ — ဤသို့ စသော အကြောင်းတစ်ခုခု ပေါ်လာသော် စစ်မြေပြင်မှ နောက်သို့ ပြန်ဆုတ်ခဲ့၍ သစ်သားခံတပ်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်၍ လက်နက်တို့ကို လည်း ထပ်ယူ၏။ အပန်းလည်း ဖြေ၏။ စားလည်း စား၏။ သောက်လည်း သောက်၏။ ချပ်ဝတ်တန်ဆာကိုလည်း ထပ်မံဝတ်ဆင်၏။ ပြုသင့်ပြုထိုက်ရာ ထိုထိုအမှုကို ပြုလုပ်ပြီးသော် တစ်ဖန် စစ်မြေပြင်သို့ ဝင်ရောက်ပြန်၏။ ထို စစ်မြေပြင်၌ စစ်ထိုးခြင်းအမှုကို ပြုလုပ်ပြန်သော် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် နှိပ်စက်ခြင်းစသော အကြောင်းတစ်စုံ တစ်ရာ ရှိပြန်သော သစ်သားခံတပ်အတွင်းသို့ တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝင်ရောက်ပြန်၏။ ထိုခံတပ်အတွင်း၌ မိမိကိုယ် ကို ထောက်ပံ့ ခိုင်ခံ့စေပြီးနောက် တစ်ဖန် စစ်မြေပြင်သို့ ဝင်ရောက်ပြန်၏။ ဤသို့လျှင် စစ်သည်တော်အား သစ် သားခံတပ်သည် အလွန် ကျေးဇူးများသကဲ့သို့ အလားတူပင် ဈာန်သမာပတ်သည်လည်း ဝိပဿနာအား လွန်စွာ

ကျေးဇူးများလှ၏။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၃၈၇-၃၈၈။)

တစ်ဖန် စစ်မြေပြင်ကို ကူးခပ်လာသော၊ စစ်မြေပြင်ကို ကျော်လွှားလွန်မြောက်လာသော စစ်သည်တော်၏ သစ်သားခံတပ်ထက်လည်း ဝိပဿနာသည် ဈာန်သမာပတ်အား သာလွန်၍ ကျေးဇူးများလှ၏။ အကယ်စင်စစ် မှာမူ သမာပတ်ကို အမှီပြု၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေရသည်ကား မှန်၏။ သို့သော် စွမ်းအင်အပြည့်အဝ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည်ကား သမာပတ်ကိုလည်း စောင့်ရှောက်ပေး၏။ စွမ်းအင်အပြည့်အဝ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်ပေး၏။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၃၈၇-၃၈၈။)

လောကူပမာ - လှေသည်လည်းကောင်း၊ လှေပေါ်၌တင်လာသည့် ဘဏ္ဍာသည်လည်းကောင်း ကြည်းကုန်း ထက်သို့ ရောက်သောအခါ တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ သယ်ဆောင်လိုသော် လှည်းပေါ်သို့ တင်၍ သယ်ဆောင် ရ၏။ တစ်ဖန် ရေထဲသို့ ရောက်ရှိသောအခါ၌ကား လှည်းကိုလည်းကောင်း၊ လှည်းပေါ်၌တင်လာသော ဘဏ္ဍာကို လည်းကောင်း တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ သယ်ဆောင်လိုသော် လှေပေါ်သို့ တင်၍ သယ်ဆောင်ရ၏။ လှေသည် ရေယဉ်ကြောကို ဖြတ်ကျော်လျက် ဆိပ်ကမ်းကောင်းသို့ ချောချောမောမော ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေး၏။

ဤဥပမာအတူပင် ဈာန်သမာပတ်ကို အမှီပြု၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဖြစ်စေရသည် မှန်ငြားသော်လည်း စွမ်းအင် ပြည့်ပြည့်ဝဝဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည်ကား သမာပတ်ကိုလည်း ခိုင်ခံ့အောင် စောင့် ရှောက်ပေး၏။ စွမ်းအင်ပြည့်ပြည့်ဝဝ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်ပေး၏။ ကြည်းကုန်းထက်သို့ ရောက်သောအခါ လှည်းကဲ့သို့ ဈာန်သမာပတ်ကို မှတ်သားပါ။ ရေထဲသို့ ရောက်သောအခါ လှေကဲ့သို့ ဝိပဿနာကို မှတ်သားပါ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၃၈၈။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက်အရ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ဈာန်သမာပတ်တို့ကား အပြန် အလှန် အချင်းချင်း တစ်ခုသည် တစ်ခုကို ခိုင်ခံ့အောင် စွမ်းအင်ပြည့်ဝလာအောင် စောင့်ရှောက်ပေးနေသော တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ သို့အတွက် ဩဒါတကသိုဏ်းစသည့် ကသိုဏ်းဈာန် သမာပတ်တစ်ခုခုကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာသို့ကူးခဲ့သော် ထိုဈာန်သမာပတ်ကို အမှီပြုရ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်လည်း စွမ်းအင်များ တဖြည်းဖြည်း ပြည့်ဝလာ၏။ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်ကို ထွင်းဖောက်သိမြင်သည်အထိ စွမ်းအားများ အပြည့် အဝ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ တစ်ဖန် စွမ်းအင်ပြည့်ဝလာသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကလည်း ထိုဩဒါတကသိုဏ်းစသည့် ကသိုဏ်းဈာန်သမာပတ်များကို ခိုင်ခံ့အောင် စောင့်ရှောက်ပေးပြန်၏။ ထိုဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှု အရှိန်အဝါကို ရရှိသော ဈာန်သမာပတ်များကား ခိုင်ခံ့နေသည့်အတွက် လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် လျှော့ကျခြင်းသဘောလည်း မရှိပေ။

တစ်ဖန် အချိန်မရွေး လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် ပြန်လည်၍ သမာဓိထူထောင်၍ ရရှိနိုင်သော ထိုဩဒါတ ကသိုဏ်းစသည့် ထိုထို ကသိုဏ်းဈာန်သမာပတ် တစ်ခုခုကို အကူအညီယူလျက် အာနာပါနကဲ့သို့သော သမာဓိ တစ်ခုခုကို အလိုရှိ၍ ပြောင်း၍ သမာဓိထူထောင်ပါက ရှေးရှေးသော ဈာန်သမာဓိ၏ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ သတ္တိထူးကြီးကို ဆက်ခံရသော နောက်နောက်သော အာနာပါန ဘာဝနာသမာဓိ သည်လည်း အချိန်အနည်းငယ် အတွင်းမှာပင် စွမ်းအင်များ ပြည့်ဝလာသော သမာဓိတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။ ထိုအာနာပါနသမာဓိနှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော အာနာပါနဿတိသည်လည်း ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာကပ်၍ ရှေးရှု တည်နေတတ်ပေသည်။ ထိုသို့ သတိသည် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ ကပ်၍ တည်နေခဲ့သော် -

သော သတောဝ အဿသတိ၊ သတောဝ ပဿသတိ။ (မ-၁-၇၀။)

= ထိုရဟန်းသည် သတိရှိသည်ဖြစ်၍သာလျှင် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏။ သတိရှိသည်ဖြစ်၍သာလျှင် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ - ဟူသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း ပြည်တည်ခန်း ပြီးစီးပြီး ဖြစ်ပေသည်။ အဋ္ဌကထာ ကြီးများ၏ သတ်မှတ်ချက်အရ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်း အလုပ်စခန်း ပြီးစီးပြီ ဖြစ်သည်။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိသည် ကပ်၍ တည်နေခဲ့သော် သတိမြဲခဲ့သော် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာလုပ်ငန်းရပ်လည်း ပြီးစီးပြီ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၂ - ကြည့်ပါ။)

ဤ၌ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းပြည်တည်ခန်း ပြီးစီးပြီဟူ၍သာ ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သတောကာရီ ဖြစ်ပြီ ဟူ၍ကား မဆိုလိုပါ။ သတောကာရီ အပြည့်အစုံ ဖြစ်ရေးမှာ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အာနာပါနစတုက္က (၄)မျိုးတို့တွင် ဝင်သက်လေ၌ (၄ × ၄ = ၁၆)မျိုးသော အခြင်းအရာ၊ ထွက်သက်လေ၌ (၄ × ၄ = ၁၆)မျိုးသော အခြင်းအရာဟူသော (၃၂)မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အလုံးစုံ ရှုပွားနိုင်ပါမှ သတောကာရီ အပြည့်အစုံ ဖြစ်ပြီဟု မှတ်ပါ။ (ပဋိသံ-၁၇၄ - ကြည့်ပါ။)

ထိုသို့ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၌ သတိမြဲသောပုဂ္ဂိုလ်သည် အာနာပါနပထမစတုက္က လုပ်ငန်းခွင်ကို စတင်၍ အားသစ်နိုင်ပြီ ဖြစ်သည်။ အားထုတ်ပုံအပိုင်းကို နောက်တွင် ဖော်ပြပါမည်။ မဖော်ပြမီ အခြားအခြား သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများဖြင့် ခိုင်ခံ့သော သမာဓိကို မထူထောင်ဖူးသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ စတင် အားထုတ် လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် သတိမြဲအောင် ရှုပွားပုံအပိုင်းကို ရှေးဦးစွာ ဆက်လက်၍ တင်ပြ အပ်ပါသည်။

ခမ်းသပ်ကြည့်ပါ

အခြားအခြားသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ဖြင့် ထိထိမိမိ သမာဓိ မထူထောင်ထားဖူးသော စွမ်းအင်ပြည့်ဝစုံညီသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို မရရှိသေးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်လိုပါက ရှေးဦးစွာ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိမှုထင်ရှားရာ နှာသီးဖျား၌ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း၌ ဖြစ်စေ ထိနေသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ ဘာဝနာသတိကို ရှေးရှုတည်စေ၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကိုသာ စိုက်၍ ရှုနေပါ။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိမြဲအောင် ဦးစွာ ကြိုးစား အားထုတ်ကြည့်ပါ။ အတိတ်ဘဝ ထိုထိုက အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းခဲ့ဖူးသော ပါရမီအရှိန်အဝါ ရှိသော သူတော်ကောင်းဖြစ်ခဲ့ပါမူ တစ်ထိုင် နှစ်ထိုင်ခန့် အတွင်းမှာပင် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ် သည် ငြိမ်ဝပ်စွာကပ်၍ တည်နေတတ်ပါသည်။ အကယ်၍ ဘာဝနာစိတ်သည် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ နာရီဝက် တစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော်၊ တစ်နည်း သတိသည် အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ရှေးရှု ကပ်၍ တည်နေသော် အရှည်အတိုကို သိအောင် အားထုတ်ခြင်းစသော ပထမစတုက္က၌ လာရှိသော နည်းလမ်း ကျင့်စဉ် အတိုင်း ဆက်လက်၍ တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် အားထုတ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမူ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကစ၍ အားထုတ်ခြင်းမှာ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေအာရုံ၌ သတိမမြဲ သူတို့အတွက်သာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ သတိမြဲနေသူတို့ကား ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို အသုံးပြုရန် မလိုကြောင်း ရှေးတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ထိုသို့ ကြိုးစား အားထုတ်ကြည့်ရာ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ နှစ်ရက် သုံးရက် ကြာသော်လည်း ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ မတည်ပါမူ ဂဏနာနည်းကစ၍ အားထုတ်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ပဉ္စသန္တိက = အဆစ်အပိုင်း ငါးရပ်

ဘုရားရှင်သည် ဤအာနာပါန ပထမစတုတ္ထကို ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပေသည်။ တစ်ဖန် ဤအာနာပါန ပထမစတုတ္ထကိုပင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတင်အားသစ်စဖြစ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အတွက် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ပေသည်။ ကျန် စတုတ္ထသုံးမျိုးတို့ကိုကား ဤပထမ စတုတ္ထ၌ ရထားပြီးသော ဈာန်ရှိသော၊ ဈာန်ကို ရထားပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ဝေဒနာနုပဿနာ၊ စိတ္တာနုပဿနာ၊ ဓမ္မာနုပဿနာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်၍ အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်လျှင် အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်းရင်း ပဋ္ဌာန်ရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါးတို့နှင့် အတူတကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိလိုသော အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသွီးသည် သီလကို စင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်ခြင်းစသော လုပ်ငန်းကိစ္စအားလုံးကို ပြီးစီးအောင် ဆောင်ရွက်ပြုလုပ်၍ ဆရာသမား၏အထံ၌ အဆစ်အပိုင်း ငါးရပ်ရှိသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူအပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၉။)

- ၁။ **ဥဂ္ဂဟ** — ကမ္မဋ္ဌာန်းကျမ်းကို ပါဠိသက်သက်အားဖြင့် သင်ယူခြင်းသည် ဥဂ္ဂဟမည်၏။ တစ်နည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပါဠိနှင့် အနက်အားဖြင့် သင်ယူခြင်းသည် ဥဂ္ဂဟ မည်၏။
- ၂။ **ပရိပုစ္ဆာ** — ကမ္မဋ္ဌာန်းကျမ်း၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သင်ယူခြင်း ဆွေးနွေးမေးမြန်းခြင်း ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်းသည် ပရိပုစ္ဆာ မည်၏။ တစ်နည်း ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ သံသယမကင်းသော အချက်အလက်များကို ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်း မေးမြန်းခြင်းသည် ပရိပုစ္ဆာ မည်၏။
- ၃။ **ဥပဋ္ဌာန** — ဤသို့လျှင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဤအရာ၌ ဤကဲ့သို့သော နိမိတ်သည် ထင်လာတတ်၏ဟု နိမိတ်ထင်ခြင်းကို မှတ်သားခြင်းသည် ဥပဋ္ဌာန မည်၏။
- ၄။ **အပ္ပနာ** — ဤသို့ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ဤသို့သော ဈာန်သည် ကျရောက်ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ အပ္ပနာဈာန်သို့ ဆိုက်သွား၏ဟု အာနာပါနဈာန် ကျရောက်လာပုံ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ အခြင်းအရာကို မှတ်သားခြင်းသည် အပ္ပနာ မည်၏။
- ၅။ **လက္ခဏာ** — ရေတွက်ခြင်း = ဂဏနာနည်း၊ အစဉ်လိုက်ခြင်း = အနုဗန္ဓနာနည်း၊ အာနာပါန ထိမှုထင်ရှားရာ နေရာ၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ရှုခြင်း = ဖုသနာနည်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနဘာဝနာကို လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်စေခဲ့သည်ရှိသော် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ တစ်နည်း ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါန ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ အာနာပါနသတိနှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ရှိသော အာနာပါနဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်တံ့အောင် ထားနိုင်ခြင်းကြောင့် ဌပနာ အမည်ရသော အပ္ပနာဈာန်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း သဘောလက္ခဏာ၊ ထိုအာနာပါနဈာန်ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ တစ်ဖန် ဝိပဿနာသို့ ကူးခဲ့သော် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော အဿာသ ပဿာသ ကာယ၊ ရူပကာယ၊ နာမကာယဟူသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အခြင်းအရာကို ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားမှတ်သားတတ် ရှုပွားတတ်သောကြောင့် သလ္လက္ခဏာ အမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ် စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အထွတ်အထိပ်သို့ ဆိုက်ရောက်ပုံ သဘောလက္ခဏာ ဤသို့စသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း၏ သဘောလက္ခဏာတို့ကို ကောင်းစွာ ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းသည် သလ္လက္ခဏာ မည်၏။

အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း

ဤကား အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရှေးဦးစွာ ကြိုတင် သင်ယူထားသင့်သော **ပဉ္စသန္တိက အမည်ရသော အဆစ်အပိုင်းကြီး ငါးရပ် ပြစ်ပေသည်။**

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၀။ မဟာဇီ-၁-၃၂၇။)

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ငါးမျိုးသော အဆစ်အပိုင်းရှိသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိသည်လည်း မပင်ပန်း၊ ဆရာသမားကိုလည်း ညည်းဆဲသည် မမည်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ဆရာ သမားထံ၌ ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အတန်ငယ် အတန်ငယ် သင်စေ၍ ကျေညက်အောင် ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ် ခြင်းကို ခပ်များများပြု၍ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် ငါးမျိုးသော အဆစ်အပိုင်းရှိသော ဤအာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူ၍ ဆရာသမား၏အထံ၌လည်းကောင်း အခြားတစ်နေရာ၌လည်းကောင်း ကမ္မဋ္ဌာန်း အား ထုတ်ရန် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော —

၁။ တောအရပ်၊

၂။ သစ်ပင်ရင်း၊

၃။ ဆိတ်ငြိမ်ရာနေရာ —

ဟူသော တစ်မျိုးမျိုးသော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌ နေထိုင်လျက် ပလိဗောဓကြောင့်ကြကြီးငယ် အသွယ် သွယ်တို့ကို ဖြတ်တောက်ပြီးလျှင် ဆွမ်းစားခြင်းကိစ္စ ပြီးစီးလတ်သော် ဆွမ်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ပင်ပန်း နှမ်းနယ်မှု ဆွမ်းဆီယစ်ခြင်းကို လက်ျာနံတောင်းစောင်းလျက် အတန်ငယ် အိပ်စက်ခြင်းဖြင့် ပယ်ဖျောက်ပြီးလျှင် ချမ်းသာစွာ ထိုင်လျက် ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်တော် ကျေးဇူးတော်တို့ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းဖြင့် ဂုဏ် တော်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်ခြင်းဖြင့် စိတ်ကို ကောင်းစွာ ရွှင်လန်းတက်ကြွစေလျက် ဆရာသမားအထံမှ သင်ယူအပ်တိုင်းသော သင်ယူခဲ့သော အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအစီအရင်မှ တစ်ပုဒ်တစ်လေမျှကိုသော်လည်းပဲ မတွေ့ဝေစေဘဲ မမေ့ပျောက်စေဘဲ ဤအာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းအပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၀။)

နှလုံးသွင်းပုံ အစီအစဉ်

ဂဏနာ အနုဗန္ဓနာ၊ ဖုသနာ ဌပနာ သလ္လက္ခဏာ။

ဝိဝဇ္ဇနာ ပါရိသုဒ္ဓိ၊ တေသဉ္စ ပဋိပဿနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၀။)

၁။ **ဂဏနာ** — ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့ကို ရေတွက်ခြင်းသည် ဂဏနာ မည်၏။

၂။ **အနုဗန္ဓနာ** — ထိမှုထင်ရှားရာ နေရာမှ စောင့်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့ကို အစဉ်လိုက်ခြင်း အားဖြင့် သတိကို ဆောင်ခြင်း၊ သတိ၏ အကြားအလပ် မရှိအောင် တစ်ဆက်တည်း အဆင့်ဆင့် ဖြစ်နေ ခြင်းသည် အနုဗန္ဓနာ မည်၏။

၃။ **ဖုသနာ** — နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျားဟူသော ဌာနကို ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ တို့၏ ထိပါးခြင်းသည် ဖုသနာ မည်၏။

၄။ **ဌပနာ** — အပ္ပနာစွာသို့ သက်ဝင်တည်ခြင်းသည် ဌပနာ မည်၏။ အပ္ပနာစွာသည် အာနာပါနပဋိဘာဂ နိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ကောင်းစွာ တည်အောင် ထားတတ်သောကြောင့် ဌပနာ မည်ပေသည်။

၅။ **သလ္လက္ခဏာ** — အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော အဿာသပဿာသကာယ၊ ကရဇကာယ၊ နာမကာယ ဟူသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ အခြင်းအရာကို ကောင်းစွာ ပိုင်းခြား မှတ်သားတတ် သောကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်သည် သလ္လက္ခဏာ မည်၏။

- ၆။ **ဝိဝေဇနာ** — အကြောင်းတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဟူသော ဥပါဒိန္နကပဝတ္ထမှလည်းကောင်း၊ သင်္ခါရတရားတို့မှလည်းကောင်း ထမြောက်လျက် အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်ဘက်သို့ အရိယမဂ်တရားသည် တစ်ဟုန်တည်း ပြေးဝင်သွား၏။ ထိုသို့ ပြေးဝင်သွားသော အခါ အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန် စသော ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများကို အဆင့်ဆင့် ပယ်သတ်လိုက်၏။ အရဟတ္တမဂ်ဆိုက်သောအခါ အကြောင်းတရားတို့သည်လည်း နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဟူသော အနုပ္ပါဒနိရောဓသဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြ၏။ အကြောင်းတရားများ အနုပ္ပါဒနိရောဓသဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိပါမှ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သော စွမ်းအားရှိသော အကျိုးတရားတို့သည်လည်း ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက်ဆွယ်တွင် ဖြစ်ခွင့် မရှိတော့သဖြင့် နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဟူသော အနုပ္ပါဒနိရောဓသဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်း၍ သွားကြ၏။ ထို့ကြောင့် အရိယမဂ်တရားသည် ဥပါဒိန္နကပဝတ္ထနှင့် သင်္ခါရနိမိတ်မှ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်ကို နှစ်မြုပ်စေသောကြောင့် သံသရာစက်ရဟတ် လည်ပတ်မှုကို ရပ်တန့်စေတတ်သောကြောင့် ဝိဝေဇနာ မည်၏။
- ၇။ **ပါရိသုဒ္ဓိ** — အလုံးစုံသော ကိလေသာ အညစ်အကြေးဟူသမျှကို အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းအောင် ငြိမ်းအေးစေတတ်သော သဘောသတ္တိ ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် အခြင်းခပ်သိမ်း စင်ကြယ်ရကား အရိယဖိုလ်သည် ပါရိသုဒ္ဓိ မည်၏။
- ၈။ **ပဋိပဿနာ** — မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပယ်ပြီးကိလေသာ၊ မပယ်ရသေးသော ကိလေသာတို့ကို အသီးအသီး ဆင်ခြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည် ပဋိပဿနာ မည်၏။ ဤကား အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ နှလုံးသွင်းရမည့် အစီအစဉ်ပင် ဖြစ်သည်။

ဂဏနာ = ရေတွက်နည်း

ထိုရှစ်မျိုးသော အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း လုပ်ငန်းခွင် အစီအစဉ်တို့တွင် ဤအာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတင်အားသစ်လိုသော အားထုတ်စ အာဒိကမ္မိက အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသွီးသည် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းဖြင့် ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတင်၍ နှလုံးသွင်းပါ။

ဂဏေန္တေန စ ပဉ္စန္ဒိ ဟေဋ္ဌာ န ဌပေတဗ္ဗံ။ ဒသန္တံ ဥပရိ န နေတဗ္ဗံ။ အန္တရာ ခဏ္ဍံ န ဒဿေတဗ္ဗံ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၀။)

ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို ရေတွက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ငါးခုကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ အောက်၌ မတည်စေအပ်၊ ငါးခုအောက် လျော့၍ မရေတွက်အပ်။ ဆယ်ခုကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ အထက်၌ မဆောင်အပ်၊ ဆယ်ခုထက်လည်း ပို၍ မရေတွက်အပ်။ တစ်သုံးငါး - ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကြားအကြား၌ ရေတွက်ခြင်း ပြတ်သည်ကို မပြုအပ်။ တစ်နည်းဆိုသော် နှစ်ရက် သုံးရက်အတွင်း၌ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို အသုံးမပြုသေးဘဲ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိ မြဲအောင် ကြိုးစားကြည့်ပါ။ နှစ်ရက် သုံးရက် အတွင်း၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိမြဲခဲ့သော် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို အသုံးမပြုတော့ဘဲ အရှည်-အတိုကို သိအောင် အားထုတ်ခြင်းစသော ပထမ အာနာပါနစတုက္က အစီအရင်အတိုင်း ကြိုးစားပါ။ အကယ်၍ နှစ်ရက် သုံးရက် အတွင်း၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိက မကပ်ဘဲ ရှေးရှုမတည်ဘဲ ရှိနေခဲ့သော် တစ်ဖန် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို အသုံးပြုပါ။ ထိုသို့ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို အသုံးပြုရာ နှလုံးသွင်းရာ၌ အကြားအကြား၌ ပြတ်တောက်ခြင်း မရှိစေရ။

အကြောင်းကား ဤသို့တည်း။ ငါးခုကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ အောက်၌ ရေတွက်ခြင်းကို တည်စေသော၊ ငါးခုအောက် ယုတ်လျော့၍ ရေတွက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ကျဉ်းမြောင်းသော ရေတွက်ခြင်း အစီအရင်ဟူသော အရာဌာန၌ စိတ်၏ဖြစ်ခြင်းသည် တုန်လှုပ်၏။ ကျဉ်းမြောင်းသော နွားခြံ၌ ပိတ်လှောင်ခံရသော နွားအပေါင်းကဲ့သို့ တုန်လှုပ်နေတတ်၏။ တစ်ဖန် ဆယ်ခုကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ အထက်၌ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို ဆောင်နေသော ဆယ်ခုထက် ပို၍ ရေတွက်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း ရေတွက်ခြင်း သင်္ချာကိုသာလျှင် မှီ၍ ဖြစ်နေတတ်၏။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ် မဖြစ်တော့ဘဲ ရေတွက်ခြင်း သင်္ချာနောက်သို့သာ အစဉ်လိုက်၍ စိတ်ဖြစ်နေတတ်၏။ အကြားအကြား၌ ရေတွက်ခြင်း ကျိုးမှု ပေါက်မှု ပြတ်မှုကို ဖော်ပြနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် — “ငါ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဆုံးခန်းတိုင်အောင် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည် ဖြစ်ပါအံ့လော၊ မဖြစ်ပါအံ့လော”ဟု စိတ်သည် တုန်လှုပ်နေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ငါးခုအောက် ယုတ်လျော့၍ ရေတွက်ခြင်း၊ ဆယ်ခုထက်ပို၍ ရေတွက်ခြင်း၊ အကြားအကြား၌ ရေတွက်မှု ကျိုးပြတ်ခြင်းတည်းဟူသော သုံးမျိုးသော အပြစ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်၍ ရေတွက်အပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၀။)

စပါးခြင်သမား ရေတွက်နည်း

ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို ရေတွက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ နှေးနှေးရေတွက်ခြင်းဟူသော စပါးခြင်သမား၏ ရေတွက်နည်းဖြင့် ရေတွက်အပ်၏။ စပါးခြင်သော သူသည် ရှေးဦးစွာ တင်းကို စပါးပြည့်အောင် ထည့်၍ တစ်ဟု ဆို၍ လောင်းလိုက်၏။ လောင်းပြီးလျှင် နောက်ထပ် တစ်ဖန် လောင်းအံ့ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တင်းကို စပါးပြည့်အောင် ထည့်ပြီးသော် ထိုဒုတိယလောင်းမည့် တင်း၌ အမှိုက်ကို မြင်၍ ထိုအမှိုက်ကို ရွေးကောက်၍ ပစ်စွန့်သော်လည်း ရေတွက်မှု အလျင်မပြတ်စေမူ၍ ထိုပထမတင်းကိုသာ စိတ်က မှတ်၍ ဒုတိယတင်း မလောင်းမီ တစ်-တစ်ဟုသာ နှုတ်မဆိတ်ဆိုကာ ရေတွက်၏။ ထိုနောင်မှ ဒုတိယတင်းကို ရှေးပထမတင်းနှင့် ပေါင်း၍ နှစ်ဟု ဆို၍ လောင်း၏။ ဤ၌လည်း ရှေးနည်းအတူ တတိယတင်း မလောင်းမီ အကြားကာလပတ်လုံး နှစ်-နှစ်ဟု ရေတွက်မှု အလျင်မပြတ်အောင် နှုတ်မဆိတ်ဆိုကာ ရေတွက်၏။ — ဤသို့ စသော ရေတွက်နည်းကို ဓညမာပက ဂဏနာ = စပါးခြင်သူ၏ ရေတွက်နည်းဟု ခေါ်၏။

ဤဥပမာ အတူပင်လျှင် ဤယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည်လည်း - ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့တွင်

၁။ ဝင်သက်လေ ထင်ရှားအံ့၊ ဝင်သက်လေကို ယူ၍

၂။ ထွက်သက်လေ ထင်ရှားအံ့၊ ထွက်သက်လေကို ယူ၍

၃။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နှစ်မျိုးလုံး ထင်ရှားအံ့၊ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေနှစ်မျိုးလုံးကိုယူ၍ -

တစ်-တစ် ဤသို့စသည်ဖြင့် ရေတွက်ခြင်းကို ပြု၍ ဆယ်ခု ဆယ်ခု တိုင်အောင် ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းသော ဝင်သက်လေ သို့မဟုတ် ထွက်သက်လေ သို့မဟုတ် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို မှတ်သား၍သာလျှင် ရေတွက်ပါ။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းအတိုင်း ရေတွက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ထွက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော ဝင်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် ထင်ရှားလာကုန်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နှစ်မျိုးတို့တွင် ဝင်သက်လေ ထင်ရှားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထင်ရှားသော ဝင်သက်လေကို ယူ၍ ထွက်သက်လေ ထင်ရှားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထွက်သက်လေကို ယူ၍ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နှစ်မျိုးလုံး ထင်

ရှားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နှစ်မျိုးလုံးကိုယူ၍ - ဒုတိယ ဝင်သက်လေ၊ သို့မဟုတ် ထွက်သက်လေ၊ သို့မဟုတ် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ မလာမီ ပထမ ဝင်သက်လေ၊ သို့မဟုတ် ထွက်သက်လေ၊ သို့မဟုတ် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို တစ်-တစ်ဟုသာ ရေတွက်ရမည်။ နှစ်-နှစ် စသည် ရေတွက်ရာ၌လည်း နည်းတူမှတ်ပါ။ ဤတွင် ပုံစံအဖြစ် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နှစ်မျိုး ထင်ရှားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ (၈)တိုင်အောင် ရေတွက်ပုံ နည်းစနစ်တစ်ခုကို ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

- ၁။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ — တစ်-တစ်-တစ် . . .
- ၂။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ — နှစ်-နှစ်-နှစ် . . .
- ၃။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ — သုံး-သုံး-သုံး . . .
- ၄။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ — လေး-လေး-လေး . . .
- ၅။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ — ငါး-ငါး-ငါး . . .
- ၆။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ — ခြောက်-ခြောက်-ခြောက် . . .
- ၇။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ — ခုနစ်-ခုနစ်-ခုနစ် . . .
- ၈။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ — ရှစ်-ရှစ်-ရှစ် . . .

ဤနည်းအတိုင်း ရှစ်-သို့ ရောက်သော် တစ်မှ တစ်ဖန် ပြန်၍ ရေတွက်ပါ။ တစ်ဆယ်အထိ ရေတွက် လိုကလည်း ရေတွက်နိုင်ပါသည်။ ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၌ အကျိုးအပြတ် မရှိ အောင် ဆက်တိုက် ရေတွက်ရမည် ဖြစ်သည်။

ဤနည်းကိုကား သားငယ် သွီးငယ် မြေသို့ လဲကျလျှင် အသည်းကျင်နာသော မိဘသည် “ဖွဖွ - ထ” ဟု အလျင်အမြန် မန္တန်မန်းသကဲ့သို့ မဟုတ်၊ ငွေမှုတ်သော ပွဲမင်းသည် ဖိုထိုးခြင်း ကြိယာ၌ လိမ္မာ၍ ရှည်စွာသော လေထွက်အောင် သက်သက်သာသာ ရှည်စွာ ဖိုကို ထိုးသကဲ့သို့ အကျိုး၌ လိမ္မာသော ယောဂါဝစရလန်းသည် ဖွားစသူငယ်တို့၌ အစွာဖြစ်သော ထွက်သက်လေဖြစ်စဉ်ကို စ၍ မဆင်ခြင်ဘဲ ပြုပြင်၍ ဖြစ်စေအပ်သော ဝင်သက်လေဖြစ်စဉ်ကို အစွာ မှတ်သား၍ စပါးခြင်သော တည်သည်နည်း ဖြည်းဖြည်းသက်သက် ဝင်ထွက် စေ၍ စေ့ငုအောင် ဖြည်းဖြည်းရေတွက်သောကြောင့် ဒန္တဂဏန ဓညမာပကဂဏန = နှေးနှေးရေတွက်ခြင်း = စပါးခြင်သူ၏ ရေတွက်ခြင်းဟု ခေါ်ဆိုသည် မှတ်ပါ။

“အဿာသပဿာသေသု ယော ဥပဋ္ဌာတိ၊ တံ ဂဟေတွာ”တိ ဣဒံ အဿာသပဿာသေသု ယဿ ဧကောဝ ပဌမံ ဥပဋ္ဌာတိ၊ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တိ၊ ယဿ ပန ဥဘောပိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ တေန ဥဘယမ္ပိ ဂဟေတွာ ဂဏေတဗ္ဗံ။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၈။)

= ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့တွင် ထင်ရှားရာ လေကိုယူ၍ ရေတွက်ပါဟု အဋ္ဌကထာ မိန့်ဆိုသော စကားကိုလည်း ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နှစ်မျိုးတို့တွင် ရှေးဦးစွာ တစ်မျိုးထင်ရှားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ မိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အကြင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နှစ်မျိုးလုံး ထင်ရှားအံ့၊ ထိုသူသည် နှစ်မျိုးလုံးကိုယူ၍ ရေတွက်သင့်၏။ ယော ဥပဋ္ဌာတိ = ထင်ရှားရာလေဟု ဆိုသဖြင့် နှာဝ နှာခေါင်းပေါက် နှစ်ခုမှထွက်သော နှစ်မျိုးသော လေတို့တွင် အကြင် နှာဝ နှာခေါင်းပေါက်မှ ထွက်သော လေသည် အလွန်ထင်ထင်ရှားရှား ထင်လာ၏။ ထိုလေကို ယူသင့်၏။ ထိုလေကို ယူ၍ ရေတွက်သင့်၏။ ထိုလေကိုယူ၍ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သင့်၏ဟူသော အနက်သဘောကိုလည်း ယင်းစကားရပ်က ဖော်ပြအပ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ (ပြည်-၂-၂၃၉ - ကြည့်။)

ရှေးဦးစွာ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေနှစ်မျိုးတို့တွင် တစ်ခုခုသာလျှင် ထင်သော်လည်း ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းအားဖြင့် မှတ်သား၍သာလျှင် ရေတွက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အစဉ်သဖြင့် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ နှစ်မျိုးလုံးတို့သည်လည်း ထင်ရှားလာသည်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်း၏ အစွမ်းကြောင့် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံမှ တစ်ပါးသော အပြင်အပ ဗဟိဒ္ဓ အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်မှု မရှိ တော့သောကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၈။)

နွားကျောင်းသား ရေတွက်နည်း

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတင်၍ အားသစ်စ နှလုံးသွင်းစဉ် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းဖြင့် နွေးနွေးကွေးကွေး ရေတွက်၍ အားထုတ်စဉ် စိတ်၏ သန့်ရှင်းမှု မရှိသေးသည့် အတွက်ကြောင့် သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် မထင်မရှား ဖြစ်နေသေး၏။ နောက်ပိုင်းကာလ၌ စိတ် ၏ နီဝရဏအညစ်အကြေးများ သန့်ရှင်းလာသောအခါ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့ကား ထင်ရှားလာကြ ကုန်၏။ ထိုသို့ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ဝဉ် ထင်ရှားလာကြကုန်သော အခါ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖြေးဖြေးနွေးနွေး ရေတွက်ခြင်းဟူသော စပါးခြင်သမား၏ ရေတွက်နည်းကို ပယ်စွန့်လိုက်၍ လျင်လျင်မြန်မြန် ရေတွက်ခြင်းဟူသော နွားကျောင်းသား ရေတွက်နည်းဖြင့် ရေတွက်အပ်ပေသည်။

လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော နွားကျောင်းသားသည် ကျောက်စရစ် စသည်တို့ကို ခါးပိုက်ဖြင့် ယူဆောင်၍ ကြိုးနှင်တံ (= ကြာပွတ်) လက်စွဲလျက် စောစောစီးစီးကပင်လျှင် နွားခြံသို့ သွား၍ နွားတို့ကို ကျောက်ကုန်း၌ ပုတ်ခတ်၍ နွားခြံဝ တံခါးကျည်ကို လျှိုရာလှည့်ရာတိုင်၏ အထက်၌ နေလျက် ခြံတံခါးဝသို့ ရောက်လာတိုင်း ရောက်လာတိုင်းသော နွားကိုသာလျှင် တစ်-နှစ် ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆို၍ ကျောက်ခဲကို ပစ်၍ ပစ်၍ ရေတွက်၏။ ညဉ့်သုံးယာမ်ပတ်လုံး ကျဉ်းမြောင်းသော နေရာ၌ ဆင်းဆင်းရဲရဲ နေထိုင်ရသော နွားအပေါင်းသည် နွားခြံမှ ထွက်လတ် ထွက်လတ်သော် အချင်းချင်း တိုးဝှေ့ထိပါးလျက် ခပ်မြန်မြန် အစုလိုက် အပြုံလိုက်ဖြစ်၍ ထွက်လာ၏။ ထိုနွားကျောင်းသားသည် ခပ်မြန်မြန်ပင် - ၁-၂-၃-၄-၅။ ပ ။ ၁၀-ဟု ရေတွက်၏။

ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့ကို ခပ်မြန်မြန် ရေ တွက်အပ်၏။ ရှေးဖြစ်သော နွေးနွေးရေတွက်သော စပါးခြင်သမား ရေတွက်နည်းဖြင့် သို့မဟုတ် ရှေးဖြစ်သော ခပ်မြန်မြန် ရေတွက်ရသော နွားကျောင်းသား ရေတွက်နည်းဖြင့် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို ရေတွက်၍ နေသော ဤယောဂါဝစရ ရဟန်းအားလည်း ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် ထင်ရှားကုန်သည်ဖြစ်၍ လျင်လျင်မြန်မြန် အဖန်တလဲလဲ ဖြစ်ပေါ်၍ လာကြကုန်၏။ ထိုနောင် ဤယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ဤ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် လျင်လျင်မြန်မြန် အဖန်တလဲလဲ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်၏ဟုသိ၍ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း၏ အတွင်း၌လည်းကောင်း အပြင်၌လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝင်သက်လေ- ထွက်သက်လေကို အာရုံ မယူမူ၍ နှာခေါင်းဝသို့ ရောက်လာတိုင်း ရောက်လာတိုင်းသော ဝင်သက်လေ-ထွက် သက်လေကိုသာလျှင် အာရုံယူ၍

တစ်-နှစ်-သုံး-လေး-ငါး-ခြောက်-ဟူ၍လည်းကောင်း၊
တစ်-နှစ်-သုံး-လေး-ငါး-ခြောက်-ခုနစ်-ဟူ၍လည်းကောင်း၊
တစ်-နှစ်-သုံး-လေး-ငါး-ခြောက်-ခုနစ်-ရှစ်-ဟူ၍လည်းကောင်း၊
တစ်-နှစ်-သုံး-လေး-ငါး-ခြောက်-ခုနစ်-ရှစ်-ကိုး-တစ်ဆယ်-ဟူ၍လည်းကောင်း —
လျင်လျင်မြန်မြန် ရေတွက်ရမည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

မှန်ပေသည် - ရေတွက်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ရေတွက်ခြင်း၏ စွမ်းအားကြောင့်သာလျှင် စိတ်သည် တည်ကြည်လာ၏။ ထိုးဝါး၏ ထောက်ပံ့ခြင်း၏ စွမ်းအားကြောင့် ရေစီး အလွန်သန်၍ ကြမ်းတမ်းသော ရေအယဉ်၌ လှေကို ရပ်တန့်ထားနိုင်သကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၁။)

ဘာဝနာပြည့်စုံအောင် ကျင့်နည်း

ဤသို့လျှင် လျင်လျင်မြန်မြန် ရေတွက်နေသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေဟူသော အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသကဲ့သို့ ထင်လာ၏။

[မှတ်ချက် - ဤ၌ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသည်ဟု မဆိုဘဲ အဆက်မပြတ်ဖြစ်နေသကဲ့သို့ဟု ဆိုခြင်းမှာ မုချအားဖြင့် အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းဟူသည် ဌပနာအမည်ရသော အပ္ပနာဈာန်ဝီထိများ အတွင်း၌သာလျှင် ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို ကြိုးစားစဉ် အချိန်အခါ၌ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို ရှုနေသော ဘာဝနာစိတ်ကား ပုထုဇန်နှင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ကာမာဝစရမဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များသာ ဖြစ်၏။ ဤ၌ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေဟူသော ပညတ်ကို အာရုံယူနေသောကြောင့် ထိုဝီထိမှာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း တစ်ကြိမ်၊ ဇော (၇)ကြိမ် အနေဖြင့် ဖြစ်နေ၏။ ယင်းမနောဒွါရဝီထိတို့၏ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု အကြား၌ ဘဝင်စိတ်များ ခြားလျက် ရှိ၏။ ယင်းမနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်တို့က ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို အာရုံပြုကြသော်လည်း ယင်းဝီထိစိတ်များ အကြားအကြား၌ ဖြစ်သွားကြသော ဘဝင်စိတ်တို့က ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို အာရုံမပြုဘဲ အတိတ်ဘဝသေခါနီးကာလ မရဏာသန္ဓေအခါ၌ ထင်ခဲ့သော မရဏာသန္ဓေ၏ အာရုံဖြစ်သော ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံသုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကိုသာ အာရုံပြုနေ၏။ သို့အတွက် ဘဝင်စိတ်တို့က ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို အာရုံ မယူကြသဖြင့် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသည်ဟု မဆိုဘဲ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသကဲ့သို့ ထင်လာ၏ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘဝင်စိတ် အဖြစ်နည်း၍ ဝီထိစိတ် အဖြစ်များမှုကို ရည်ညွှန်းထားသည်ဟု မှတ်ပါ။]

ထိုနောင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေ၏ဟု သိ၍ နှာသီးဝ၏ အတွင်း၌ လည်းကောင်း၊ အပြင်၌လည်းကောင်း လေကို မသိမ်းဆည်းမှု၍ အာရုံ မယူမှု၍ ရှေးဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော လျင်လျင်မြန်မြန် ရေတွက်နည်းဖြင့်သာလျှင် လျင်လျင်မြန်မြန် ရေတွက်နေပါ။ မှန်ပေသည် - ထိရာဌာနမှ လွန်၍ အတွင်းသို့ ဝင်သွားသောလေနှင့် အတူတကွ စိတ်ကို ထိရာဌာနကို လွန်၍ သွင်းသွားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အတွင်း၌ လေတိုက်ခတ်ခံနေရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဆီဖြင့် ပြည့်နှက်နေသကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်နေတတ်၏။ ထိရာဌာနကို လွန်၍ အပသို့ ထွက်သွားသောလေနှင့် အတူတကွ စိတ်ကို အပြင်အပသို့ ထိရာဌာနကိုလွန်၍ ထုတ်ဆောင်သွားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား လေသွားရာနောက်သို့ အစဉ်တစိုက် လိုက်နေခြင်းကို အဦးမူသဖြင့် အပြင်ဗဟိဒ္ဓအာရုံအမျိုးမျိုး၌ စိတ်သည် ပျံ့လွင့်နေတတ်၏။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ ထိရာ ထိရာ ဌာန၌သာလျှင် သတိကိုထား၍ ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် အာနာပါနဿတိ ဘာဝနာသည် ပြီးစီးပြည့်စုံနိုင်ပေသည်။ သို့အတွက် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ ထိရာဌာန၏ အတွင်း၌ လည်းကောင်း၊ အပြင်၌လည်းကောင်း လေကို မသိမ်းဆည်းမှု၍ အာရုံမပြုမှု၍ ရှေးနည်းအတိုင်းသာလျှင် လျင်လျင်မြန်မြန် ရေတွက်ပါဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၁။)

အဘယ်မျှကြာအောင် ရေတွက်ရမလဲ?

အဘယ်မျှလောက် ကြာမြင့်စွာ ဤဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အပေါင်းကို ရေတွက်အပ်ပါသနည်းဟူမူ — အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းနှင့် ကင်း၍ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိသည် ကောင်းစွာ တည်နေ၏။ ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး ရေတွက်နေပါ။ အကြောင်းကား — ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေမှ တစ်ပါးသော ပြင်ပအာရုံအမျိုးမျိုး၌ ပျံ့လွင့်သော ကြံစည်စိတ်ကူးမှု ဝိတက်ကို ဖြတ်တောက်လျက် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေအာရုံ၌ သတိကို ကောင်းစွာ တည်စေခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင် ရည်ရွယ်၍ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို ပြုလုပ်နေသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၁။)

ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းဖြင့် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိ ကောင်းစွာ တည်နေသောအခါ သတိမြဲနေသောအခါ ပါဠိတော်၌ လာရှိသော အာနာပါနပထမစတုက္ကတွင် အကျိုးဝင်သော အရှည်-အတို ကျင့်စဉ်ကို ဆက်လက် အားထုတ်ရမည် ဖြစ်သည်။

၁။ အရှည် - ၂။ အတို

ဤ အရှည်-အတို ရှုကွက်နှင့် ပတ်သက်၍ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော် စာမျက်နှာ-၁၇၅ - စာပိုဒ်ရေး-၁၆၆-တွင် ဖော်ပြထားပေသည်။ ထိုပါဠိတော်နှင့် ထိုပါဠိတော်၏ ဘာသာပြန်ကို ဤတွင် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော်

ကထံ ဒီဃံ အဿသန္ဓော ဒီဃံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။ ဒီဃံ ပဿသန္ဓော ဒီဃံ ပဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။

၁။ ဒီဃံ အဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ အဿသတိ။

၂။ ဒီဃံ ပဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ ပဿသတိ။

၃။ ဒီဃံ အဿာသပဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ အဿသတိပိ ပဿသတိပိ။

၄။ ဒီဃံ အဿာသပဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ အဿသတောပိ ပဿသတောပိ ဆန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ဆန္ဒဝသေန တတော သုခုမတရံ ဒီဃံ အဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ အဿသတိ။

၅။ ဆန္ဒဝသေန တတော သုခုမတရံ ဒီဃံ ပဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ ပဿသတိ။

၆။ ဆန္ဒဝသေန တတော သုခုမတရံ ဒီဃံ အဿာသပဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ အဿသတိပိ ပဿသတိပိ။

၇။ ဆန္ဒဝသေန တတော သုခုမတရံ ဒီဃံ အဿာသပဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ အဿသတောပိ ပဿသတောပိ ပါမောဇ္ဇံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ပါမောဇ္ဇဝသေန တတော သုခုမတရံ ဒီဃံ အဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ အဿသတိ။

၈။ ပါမောဇ္ဇဝသေန တတော သုခုမတရံ ဒီဃံ ပဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ ပဿသတိ။

၉။ ပါမောဇ္ဇဝသေန တတော သုခုမတရံ ဒီဃံ အဿာသပဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ အဿသတိပိ ပဿသတိပိ။

ပါမောဇ္ဇဝသေန တတော သုခုမတရံ ဒီဃံ အဿာသပဿာသံ အဒ္ဓါနသင်္ခါတေ အဿသတောပိ ပဿသတောပိ ဒီဃံ အဿာသပဿာသာ စိတ္တံ ဝိဝတ္တတိ၊ ဥပေက္ခာ သဏ္ဌာတိ။

ဣမေဟိ နဝဟိ အာကာရေဟိ ဒီဃံ အဿာသပဿာသာ ကာယော။ ဥပဋ္ဌာနံ သတိ။ အနုပဿနာ ဉာဏံ။ ကာယော ဥပဋ္ဌာနံ၊ နော သတိ။ သတိ ဥပဋ္ဌာနဉ္စေဝ သတိ စ။ တာယ သတိယာ တေန ဉာဏေန တံ ကာယံ အနုပဿတိ။ တေန ဝုစ္စတိ ကာယေ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာတိ။ (ပဋိသံ-၁၇၅။)

ရှည်စွာ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ရှည်စွာ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု အဘယ်သို့လျှင် ကွဲကွဲပြားပြား သိသနည်း?

ရှည်စွာ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ရှည်စွာ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု အဘယ်သို့လျှင် ကွဲကွဲပြားပြား သိသနည်း?

- ၁။ ရှည်သော ဝင်သက်လေကို အခွန်ရှည်သော ကာလ၌ ရှူသွင်း၏။
- ၂။ ရှည်သော ထွက်သက်လေကို အခွန်ရှည်သော ကာလ၌ ရှူထုတ်၏။
- ၃။ ရှည်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို အခွန်ရှည်သောကာလ၌ ရှူလည်း ရှူသွင်း၏၊ ထုတ်လည်း ရှူထုတ်၏။
- ၄။ ရှည်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို အခွန်ရှည်သော ကာလ၌ ရှူသွင်းသောသူအားလည်းကောင်း၊ ရှူထုတ်သောသူအားလည်းကောင်း (အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၏ ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းငှာ အလို ရှိသော ကုသိုလ်ဆန္ဒ =) ဘာဝနာဆန္ဒသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဘာဝနာဆန္ဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန် သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်သက်လေကို အခွန်ရှည်သော ကာလ၌ ရှူသွင်း၏။
- ၅။ ဘာဝနာဆန္ဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ထွက်သက်လေကို အခွန် ရှည်သော ကာလ၌ ရှူထုတ်၏။
- ၆။ ဘာဝနာဆန္ဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို အခွန်ရှည်သော ကာလပတ်လုံး ရှူလည်း ရှူသွင်း၏၊ ထုတ်လည်း ရှူထုတ်၏။
- ၇။ ဘာဝနာဆန္ဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ ကို အခွန်ရှည်သော ကာလ၌ ရှူသွင်းသောသူအားလည်းကောင်း၊ ရှူထုတ်သောသူအားလည်းကောင်း (အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံလာခြင်းကြောင့်) နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိသည် ဖြစ် ပေါ်လာ၏။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်သက်လေကို အခွန်ရှည်သော ကာလ၌ ရှူသွင်း၏။
- ၈။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ထွက်သက် လေကို အခွန်ရှည်သောကာလ၌ ရှူထုတ်၏။
- ၉။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်သက်လေ- ထွက်သက်လေကို အခွန်ရှည်သောကာလ၌ ရှူလည်း ရှူသွင်း၏၊ ထုတ်လည်း ရှူထုတ်၏။
နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို အခွန်ရှည်သောကာလ၌ ရှူသွင်းသောသူအားလည်းကောင်း၊ ရှူထုတ်သောသူအား လည်းကောင်း (ရှည်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့ကို အမှီပြု၍ အလွန်ကြည်လင်တောက်ပသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သည် ရှိသော်) ပကတိသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက် လေမှ ဘာဝနာစိတ်သည် ဆုတ်နစ်၏။ ဥပေက္ခာသည် (တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်) ကောင်းစွာ တည်၏။

ဤ (၉)ပါးကုန်သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော ရှည်သော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည် ကာယ မည်၏။ သတိသည် ထိုဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံသို့ ကပ်၍ တည်တတ်သောကြောင့် ဥပဋ္ဌာန မည်၏။ အဖန်တလဲလဲ ရှုတတ်သော ပညာသည် ဉာဏ် မည်၏။

ကာယသည် (သတိ၏ ကပ်၍တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့်) ဥပဋ္ဌာန မည်၏။ သတိ မမည်။ သတိသည် (အာရုံသို့ကပ်၍ တည်တတ်သောကြောင့်) ဥပဋ္ဌာနလည်း မည်၏။ (အာရုံကို အမှတ်ရတတ်သောကြောင့်) သတိ လည်း မည်၏။ ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် —

၁။ အဿာသ-ပဿာသ ကာယ၊

၂။ ထိုအဿာသ-ပဿာသ ကာယ၏ မှီရာဖြစ်သော ကရဇကာယ အမည်ရသော ရူပကာယ (= ရုပ်တရား အပေါင်း၊)

၃။ ထိုရူပကာယကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမကာယ (= နာမ်တရားအပေါင်း) ဟူသော —

ထိုသုံးမျိုးသော ကာယကို အဖန်ဖန် ရှု၏။ ထိုကြောင့် ကာယေ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ ဟု ဆိုအပ်၏။ (ပဋိသံ-၁၇၅။ မဟာဇီ-၁-၃၂၀။)

တစ်ဖန် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော် စာပိုဒ်ရေး-၁၆၉-တွင် အတိုနှင့် ပတ်သက်၍ ဤသို့ ဟောကြားထား တော်မူပြန်၏။

တိုသော ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်းသည်ရှိသော် တိုသော ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်း၏ဟု အဘယ်သို့ သိသနည်း? တိုသော ထွက်သက်လေကို ရှုထုတ်သည်ရှိသော် တိုသော ထွက်သက်လေကို ရှုထုတ်၏ဟု အဘယ်သို့ သိသနည်း?

၁။ တိုသော ဝင်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှုသွင်း၏။

၂။ တိုသော ထွက်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှုထုတ်၏။

၃။ တိုသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှုလည်း ရှုသွင်း၏။ ထုတ်လည်း ရှုထုတ်၏။

၄။ တိုသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို တိုသော ကာလ၌ ရှုသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အားလည်းကောင်း ရှုထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အားလည်းကောင်း (အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၏ ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော ကုသိုလ်ဆန္ဒ ဟူသော =) ဘာဝနာဆန္ဒသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဘာဝနာဆန္ဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော တိုသော ဝင်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှုသွင်း၏။

၅။ ဘာဝနာဆန္ဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော တိုသော ထွက်သက်လေကို တိုသော ကာလ၌ ရှုထုတ်၏။

၆။ ဘာဝနာဆန္ဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော တိုသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှုလည်း ရှုသွင်း၏။ ထုတ်လည်း ရှုထုတ်၏။

၇။ ဘာဝနာဆန္ဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော တိုသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှုသွင်းသောပုဂ္ဂိုလ်အားလည်းကောင်း၊ ရှုထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်အားလည်းကောင်း (အာနာ ပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံလာခြင်းကြောင့်) နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော တိုသော ဝင်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှုသွင်း၏။

၈။ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော တိုသော ထွက်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှူထုတ်၏။

၉။ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော တိုသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှူလည်း ရှူသွင်း၏၊ ထုတ်လည်း ရှူထုတ်၏။

နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထက် အလွန်သိမ်မွေ့သော တိုသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို တိုသောကာလ၌ ရှူသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အားလည်းကောင်း၊ ရှူထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အားလည်းကောင်း တိုသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို အမှီပြု၍ အလွန်ကြည်လင်တောက်ပသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သည်ရှိသော် ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေမှ (အာနာပါနဿတိသမာဓိနှင့် ယှဉ်သော) ဘာဝနာစိတ်သည် ဆုတ်နစ်၏။ ဥပေက္ခာသည် (= တကြ-မဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်) ကောင်းစွာ တည်၏။

ဤ (၉)ပါးကုန်သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော တိုသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် ကာယ မည်၏။ သတိသည် ထိုဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံသို့ ကပ်၍ တည်တတ်သောကြောင့် ဥပဋ္ဌာန မည်၏။ အဖန်တလဲလဲ ရှုတတ်သော ပညာသည် ဉာဏ် မည်၏။

ကာယသည် (သတိ၏ကပ်၍ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်) ဥပဋ္ဌာန မည်၏။ သတိ မမည်။ သတိသည် (အာရုံသို့ကပ်၍ တည်တတ်သောကြောင့်) ဥပဋ္ဌာနလည်း မည်၏။ (အာရုံကို အမှတ်ရတတ်သောကြောင့်) သတိလည်း မည်၏။ ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် -

၁။ အဿာသ-ပဿာသ ကာယ၊

၂။ ထို အဿာသ-ပဿာသ ကာယ၏ မှီရာဖြစ်သော ကရုဇကာယ အမည်ရသော ရူပကာယ (= ရုပ်တရားအပေါင်း)၊

၃။ ထိုရူပကာယကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမကာယ (= နာမ်တရားအပေါင်း) -

ဟူသော ထိုသုံးမျိုးသော ကာယကို အဖန်ဖန် ရှု၏။ ထို့ကြောင့် ကာယေ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန-ဘာဝနာဟု ဆိုအပ်၏။ (ပဋိသံ-စာပိုဒ်-၁၆၉။ ပဋိသံ-၁၈၀။)

ပကတိသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေမှ ဘာဝနာစိတ် ဆုတ်နစ်သွားပုံ

အဿာသပဿာသာပိ စိတ္တံ ဝိဝတ္တတိတိ အဿာသပဿာသေ နိဿာယ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ ပကတိအဿာသပဿာသတော စိတ္တံ နိဝတ္တတိ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၇။)

ဘာဝနာဗလေန ပန သုခုမတရဘာဝပွတေသု အဿာသပဿာသေသု တတ္ထ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ ပကတိအဿာသပဿာသတော စိတ္တံ နိဝတ္တတိ။ (မဟာဋီ-၁-၃၁၉။)

= အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၏ စွမ်းအားကြောင့် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် အလွန်အလွန် နူးညံ့သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာလတ်သော် ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို အမှီပြု၍ အလွန် ကြည်လင်တောက်ပသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သည်ရှိသော် ပကတိသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံမှ ဘာဝနာစိတ်သည် ဆုတ်နစ်သွား၏။ အလွန် ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံမူသွားသည် အာရုံပြုနေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

(ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၇။ မဟာဋီ-၁-၃၁၉။)

ဥပေက္ခာ ပြန်ပုံ-တည်ပုံ

ဥပေက္ခာ သဏ္ဌာတိတိ တသ္မိံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ ဥပစာရပ္ပနာသမာဓိပတ္တိယာ ပုန သမာဓာနေ ဗျာပါရာ-
ဘာဝတော တတြမဇ္ဈတ္ထုပေက္ခာ သဏ္ဌာတိ နာမ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၇။)

ဥပေက္ခာ သဏ္ဌာတိတိ တသ္မိံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေ သမာဓိမိ ဥပ္ပန္နေ ပုန ဈာနနိဗ္ဗတ္တနတ္ထံ
ဗျာပါရာဘာဝတော အဇ္ဈုပေက္ခာနံ ဟောတိတိ။ သာ ပနာယံ ဥပေက္ခာ တတြမဇ္ဈတ္ထုပေက္ခာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(မဟာဋီ-၁-၃၁၉။)

= ဥပေက္ခာသည် ကောင်းစွာတည်၏ဟူသည် ထိုအလွန်ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂ
နိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟု နှစ်မျိုးပြားသော သမာဓိသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သည်
ရှိသော် နောက်ထပ်တစ်ဖန် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ထိုအာနာပါန ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌
အာနာပါနဈာန်သမာဓိ ဖြစ်ပေါ်လာရန် အလို့ငှာ တစ်ဖန် ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ခြင်း (= အာနာပါနပဋိဘာဂ
နိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ကောင်းစွာထားခြင်း) ၌ ကြောင့်ကြ ဗျာပါရ မရှိသောကြောင့် အာနာပါနပဋိဘာဂ
နိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို တွန့်ဆုတ်ခြင်း တက်ကြွခြင်းဘက်သို့ မရောက်အောင် အညီအမျှ ထားတတ်
လျစ်လျူရှုတတ် (= ဥဒါသိန် မူတတ်) သော တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဟူသော ဥပေက္ခာသည် ကောင်းစွာ
တည်လာသည် မည်ပေသည်။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၇။ မဟာဋီ-၁-၃၁၉။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော်-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာတို့၏ အဆိုအမိန့်အရ အာနာပါနပထမစတုက္ကတွင် အကျုံး
ဝင်သော အရှည်-အတိုကို ရှုသည့်အပိုင်းတွင် အာနာပါန ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ပေါ်နိုင်သည်။ ထို
အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော ဥပစာရဈာန် အပ္ပနာဈာန်
များလည်း ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဒီဃံ (ရသံ) အဿာသပဿာသာ ကာယော

ရှည်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် ကာယ မည်၏။ တိုသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ
တို့သည် ကာယမည်၏ဟူသော စကားရပ်၌ ပါရှိသော ကာယကား အဘယ်ကာယနည်းဟု မေးဖွယ်ရာ ရှိ၏။
အဖြေကား ဤသို့တည်း။

ကာယောတိ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာပိ အဿာသပဿာသာ သမူဟဋ္ဌေန ကာယော။ ပကတိအဿာသပကတိ-
ပဿာသေ နိဿာယ ဥပ္ပန္နနိမိတ္တမ္ပိ အဿာသပဿာသာတိ နာမံ လဘတိ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၇။)

ဒီဃံ အဿာသပဿာသာ ကာယောတိ ဒီဃာကာရာ အဿာသပဿာသာ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာပိ သမူဟဋ္ဌေန
ကာယော။ အဿာသပဿာသေ နိဿာယ ဥပ္ပန္နနိမိတ္တမ္ပေတ္ထေ အဿာသပဿာသသမညမေဝ ဝုတ္တံ။
(မဟာဋီ-၁-၃၁၉။)

ရှည်သော (တိုသော) ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် ကာယမည်၏ဟု ဆိုရာ၌ ကာယဟူသည်ကား
၁။ ရှည်သော (တိုသော) အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့
သည် မှုန်မှုန်ညက်ညက် ပျံ့ကြနေသော ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များသာ ဖြစ်ကြသော်လည်း ထိုရုပ်ကလာပ် အမှုန်
ပေါင်း များစွာတို့ကို ပေါင်းစုထားခြင်းတည်းဟူသော အပေါင်းအစုဟူသော အနက်သဘောကြောင့် ရှည်သော
(တိုသော) ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် ကာယ မည်ပေသည်။

၂။ ဤအရာ၌ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့ကို အမှီပြု၍ အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ၏ စွမ်းအင်ကြောင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။ ထိုပကတိ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့ကို အမှီပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်လည်း အဿာသပဿာသ (= ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ) ဟူသော အမည်ကို ရရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၇။ မဟာဋီ-၁-၃၁၉။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ-ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုတော်မူချက်အရ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများ အားထုတ်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် အာနာပါနဘာဝနာ၏ စွမ်းအင်ကြောင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ပကတိသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေမှ ဘာဝနာစိတ်သည် ဆုတ်နစ်သွား၍ ပကတိသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံမူသော်လည်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်နေသည်ဟူ၍သာလျှင် ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ အကြောင်းမူ ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို အမှီပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့သည်လည်း အဿာသပဿာသ (= ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ)ဟူသော အမည်နာမကို ရရှိကြသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

ဤအချက်ကိုလည်း အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် မမေ့ပျောက်တတ်သော သတိတရားဖြင့် စွဲမြဲစွာ မှတ်သားထားပါလေဦး။

ဥပဋ္ဌာနံ သတိံ = သတိထင်မှု

ဥပဋ္ဌာနံ သတိံတိ တံ အာရမ္မဏံ ဥပေစ္စ တိဋ္ဌတိတိ သတိံ ဥပဋ္ဌာနံ နာမ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၇။)

ဥပဋ္ဌာနံ သတိံတိ အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တာ တိဋ္ဌတိတိ သတိံ ဥပဋ္ဌာနံ နာမ။ (မဟာဋီ-၁-၃၁၉။)

= သတိသည် ဥပဋ္ဌာနမည်၏ — ဟူသည်ကား ထို (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်) ပဋိဘာဂနိမိတ်တည်းဟူသော အာရုံသို့ ကပ်၍ တည်နေတတ်သောကြောင့် သတိသည် ဥပဋ္ဌာန အမည်ရပေသည်။ သတိထင်နေသည် မည်ပေသည်။

[မှတ်ချက် — ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့၏ အကြောင်းအရာသည် နောက်တွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။]

အနုပဿနာ ဉာဏံ = အနုပနိရုဒ္ဓါခြင်းသည် ဉာဏံ မည်၏

ကာယောတိ ဒွေ ကာယာ နာမကာယော စ ရူပကာယော စ။ (ပဋိသံ-၁၈၁။)

အနုပဿနာ ဉာဏံန္တိ သမထဝသေန နိမိတ္တကာယာနုပဿနာ၊ ဝိပဿနာဝသေန နာမကာယရူပကာယာ-နုပဿနာ ဉာဏန္တိ အတ္ထော။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၇။)

အနုပဿနာ ဉာဏံန္တိ သမထဝသေန နိမိတ္တဿ အနုပဿနာ၊ ဝိပဿနာဝသေန အဿာသပဿာသေ၊ တန္တိဿယဉ္စ ကာယံ “ရူပ”န္တိ၊ စိတ္တံ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မေ စ “အရူပ”န္တိ ဝဝတ္ထပေတွာ နာမရူပဿ အနုပဿနာ စ ဉာဏံ၊ တတ္ထ ယထာဘူတာဝဗောဓော။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၀။)

= အနုပဿနာဉာဏ်ဟူသည်ကား — သမထအလိုအားဖြင့် (ပရိကမ္မနိမိတ်-ဥဂ္ဂဟနိမိတ်) ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုခြင်းသည် အနုပဿနာဉာဏ် မည်၏။ ဝိပဿနာအလိုအားဖြင့် —

၁။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေအတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်ကလာပ်တိုင်း ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ ပါဝင်သော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အသံလျှင် (၉)ခုမြောက်ရှိသော စိတ္တဇသဒ္ဓနဝက ကလာပ်ရုပ်တရားအပေါင်းဟူသော

အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း

အဿာသပဿာသကာယ၊

၂။ ယင်း အဿာသပဿာသကာယ အမည်ရသော ရုပ်တရားအပေါင်း၏ မှီရာဖြစ်သော ခန္ဓာအိမ် တစ်ကိုယ်လုံး၌ တည်ရှိသော ဘူတရုပ်+ဥပါဒါရုပ်ဟူသော ကရဇကာယ အမည်ရသော ရုပ်တရားအပေါင်း၊

၃။ ယင်း အဿာသပဿာသကာယ+ကရဇကာယဟူသော ရူပကာယကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော စိတ်+စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစုဟူသော နာမကာယ = နာမ်တရားအပေါင်း —

ဤ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သား၍ နာမ်+ရုပ်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုတတ်သော ပညာသည် အနုပဿနာဉာဏ် မည်၏။ ထိုနာမ်-ရုပ်၌ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထွင်းဖောက်သိမြင်သော ဉာဏ်ပင်တည်း။
(ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၇။ မဟာဋီ-၁-၃၂၀။)

ဤ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက်များအရ — ပြည်တည်ခန်းတွင် အဿာသပဿာသကာယကို ပြည်တည်ထားသော်လည်း သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်း စုံလင်သွားသောအခါ၌ကား အဿာသပဿာသကာယ၊ ရူပကာယ၊ နာမကာယဟု ကာယသုံးမျိုးလုံး ပါဝင်လာသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ သို့အတွက် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၌ ပါဝင်သော ကာယအရ ရူပကာယ နာမကာယအားလုံးကိုပင် အရကောက်ယူရသည်ဟု မှတ်ပါ။ အောက်ပါ အဖွင့်များကိုလည်း ဆက်လက်၍ ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

ကာယသည် ဥပဋ္ဌာန မည်၏၊ သတိ မမည်

ကာယော ဥပဋ္ဌာနန္တိ သော ကာယော အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဥပဂန္တာ သတိ ဧတ္ထ တိဋ္ဌတီတိ ဥပဋ္ဌာနံ နာမ။ ဧတ္ထ စ “ကာယော ဥပဋ္ဌာန”န္တိ ဣမိနာ ဣတရကာယဿာပိ သင်္ဂဟော ဟောတိ ယထာဓုတ္တသမ္ပ-သနစာရဿာပိ ဣမ ဣစ္ဆိတတ္တာ။ နော သတိတိ သော ကာယော သတိ နာမ န ဟောတိ။
(မဟာဋီ-၁-၃၂၀။)

= အဿာသပဿာသ ကာယနှင့် ယင်းအဿာသပဿာသ၏ မှီရာဖြစ်သော ကရဇကာယ အမည်ရသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့ကား ရူပကာယတည်း။ ယင်းရူပကာယကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားစုတို့ကား နာမကာယတည်း။ သတိသည် ဤရူပကာယ နာမကာယ၌ အာရုံပြုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ကပ်၍ တည်တတ်သောကြောင့် ထိုရူပကာယ နာမကာယသည် သတိ၏တည်ရာ ဖြစ်ရကား ဥပဋ္ဌာန မည်ပေသည်။ ဤအရာဝယ် ကာယော ဥပဋ္ဌာနဟူသော ဤပါဠိတော် စကားရပ်ဖြင့် အဿာသပဿာသကာယ ကရဇကာယဟူသော ရူပကာယ သက်သက်ကိုသာ မကောက်ယူဘဲ နာမကာယကိုလည်း သိမ်းကျုံးရေတွက်၍ ကောက်ယူပါ။ အကြောင်းမူ ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ရူပကာယ နာမကာယဟူသော လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ ရူပာသုံးသပ်ရမည့် သမ္ပသနစာရ တရားကိုလည်း ဤအရာ၌ အလိုရှိအပ်သောကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ထိုကာယသည် သတိ၏ တည်ရာသာဖြစ်၍ ကာယအမည်ရသော်လည်း သတိကား မမည်ဟု မှတ်ပါ။ အကြောင်းမူ ယင်းနှစ်မျိုးသော ကာယသည် သတိ၏ ကပ်၍တည်ရာသာ ဖြစ်၍ မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ကမူ သတိကဲ့သို့ အာရုံ၌ ကပ်၍ မတည်တတ်ရကား သတိ မမည်ဟု ဆိုလိုသည်။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၀။)
(ပဋိသံ-၁၈၁-၌လည်း ကြည့်ပါ။ ဤကျမ်း -၃၀၄-၃၀၅-၌လည်း ကြည့်ပါ။)

သတိ ဥပဋ္ဌာနဇ္ဇေဝ သတိ ဓ သရဏဋ္ဌေန ဥပတိဋ္ဌနဋ္ဌေနစ။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၀။)

= သတိကား သမထအလိုအားဖြင့် (ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်) ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ကပ်၍ တည်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာအလိုအားဖြင့် ရူပကာယ နာမကာယ အာရုံ၌ ကပ်၍ တည်တတ်သော

ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရှေးရှေးသတိသည် နောက်နောက်သော သတိ၏ ကပ်၍တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း ဥပဋ္ဌာနလည်း မည်၏။ ယင်းသမထနိမိတ်အာရုံ၊ ရူပကာယ နာမကာယအာရုံကို အောက်မေ့တတ် အမှတ်ရတတ်သော အနက်သဘောကြောင့် သတိလည်း မည်၏။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၀။)

တံ ကာယံ အနုပဿတိ

ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထိုကာယကို ရှု၏ဟူသော စကားရပ်၌ ထိုကာယဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ယင်း ကာယကို အဘယ်သို့ ရှုသနည်းဟု မေးမြန်းဖွယ်ရာ ရှိ၏။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ ရှင်းပြထား၏။

တံ ကာယံ အနုပဿတိတိ သမထဝိပဿနာဝသေန ယထာဝုတ္တံ ကာယံ အနုဂန္ဓာ ဈာနသမ္ပယုတ္တဉာဏေန ဝါ ဝိပဿနာဉာဏေန ဝါ ပဿတိ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၈။)

= သမထအလိုအားဖြင့် သမာဓိထူထောင်စဉ် သမထပိုင်း၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အသာသပဿာသ နိမိတ္တကာယဟူသော အလွန်ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ဈာန်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ရှိသော ဉာဏ်ဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှု၏။

[စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် အာနာပါနပထမဈာန်စိတ်၌ စိတ်+စေတသိက် (၃၄)လုံး၊ ဒုတိယဈာန်စိတ်၌ (၃၂)လုံး၊ တတိယဈာန်စိတ်၊ စတုတ္ထဈာန်စိတ်တို့၌ စိတ်စေတသိက် (၃၁)လုံးစီ အသီးအသီး ရှိ၏။ စိတ္တက္ခဏာ တစ်ခု အတွင်း၌ ပြိုင်တူ ယှဉ်တွဲ၍ ဖြစ်သော တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုစိတ်စေတသိက်များတွင် ပညိန္ဒြေ စေတသိက် လည်း ပါဝင်၏။ ထိုပညိန္ဒြေစေတသိက်ကား ဈာန်နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ဈာနသမ္ပာဒိဋ္ဌိ အမည်ရသည့် ဈာနသမ္ပ-ယုတ် ဉာဏ်တည်း။ ထိုဉာဏ်ဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုခြင်းကို သမထပိုင်း၌ **ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ**ဟု ခေါ်ဆိုသည် မှတ်ပါ။] (နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ကြည့်ပါ။)

ဝိပဿနာပိုင်း၌ကား ဝိပဿနာအလိုအားဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော အသာသပဿာသကာယ ကရဇကာယဟု ခေါ်ဆိုသော ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းနှင့် နာမကာယဟူသော နာမ်တရားအပေါင်းကို အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ ဟူသော လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်လျက် ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှု၏။ အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ထိုရူပကာယ နာမကာယကို ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုခြင်းကို ဝိပဿနာပိုင်း၌ **ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ**ဟု ခေါ်ဆိုသည် မှတ်ပါ။

အရေးကြီးလှသော အယူအဆတစ်ရပ်

အချို့အချို့သော ဆရာမြတ်တို့ကား ရုပ်တရားသက်သက်ကို ရှုမှုကိုသာလျှင် ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ဟု ခေါ်ဆိုသည်ဟု အယူရှိတော်မူကြပြန်၏။ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ဟူသည်မှာလည်း ရုပ်တရား သက် သက်ကိုသာ ရှုရသည်ဟု နားလည်ကြ၏။

- ၁။ ကာယာနုပဿနာမုခေန၊
- ၂။ ဝေဒနာနုပဿနာမုခေန၊
- ၃။ စိတ္တာနုပဿနာမုခေန၊
- ၄။ ဓမ္မာနုပဿနာမုခေန (မ-ဋ-၁-၂၄၅။) —

စသည်တို့၌လာရှိသော မုခေန (= အဦးမူသဖြင့်) ဟူသော အဋ္ဌကထာကြီးများ၏ စကားကို သိပ် လက်မခံ

အာနာပါနုဿတိသမာဓိပိုင်း

လိုကြပေ။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာကြီး၏ ရှင်းလင်းချက်ကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ ယင်းအဋ္ဌကထာ၏ ရှင်းလင်းတင်ပြချက်ကို သဘောပေါက်ရန်အတွက် မူရင်းဖွင့်ရာ သံဝဏ္ဏေ-တဗ္ဗပုဒ်ဖြစ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ကို အနည်းငယ် ထပ်မံ၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

တာယ သတိယာ တေန ဉာဏေန တံ ကာယံ အနုပဿတိ၊ တေန ဝုစ္စတိ ကာယေ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာတိ။ (ပဋိသံ-၁၇၅။)

ဤပါဠိတော်၏ မြန်မာပြန်ကို အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ဆိုလိုသော အဓိပ္ပါယ် စကားရပ်များ ဆက်စပ်မိရန်အတွက် ထပ်မံ၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

(ဘာသာပြန်) = ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထိုကာယကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှု၏။ ထိုကြောင့် ကာယေ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာဟု ဆိုအပ်၏။

ထိုပါဠိတော်ဝယ် တံ ကာယံ - ထိုကာယကို ဟူရာ၌ သမထအလိုအားဖြင့် အလွန်ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါနုပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော အဿာသ-ပဿာသ ကာယကို ကောက်ယူရကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာအလိုအားဖြင့် ရုပ်တရားအပေါင်းဟူသော ရူပကာယနှင့် နာမ်တရားအပေါင်းဟူသော နာမကာယကို ကောက်ယူရကြောင်းကိုလည်းကောင်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ကောက်ယူရာ၌ ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ကာယအရ ရူပကာယ နာမကာယကို ကောက်ယူသင့်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာက ထပ်မံ၍ ရှင်းလင်းတင်ပြထားပြန်သည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

တံ ကာယန္တိ အနိဒ္ဓိဋ္ဌေပိ နာမရူပကာယေ ကာယသဒ္ဓေန တဿာပိ သင်္ဂဟိတတ္တာ နိဒ္ဓိဋ္ဌံ ဝိယ ကတွာ ဝုတ္တံ။ အနိစ္စာနုပဿနာဒယော ဟိ နာမရူပကာယေ ဧဝ လဗ္ဘန္တိ၊ န နိမိတ္တကာယေ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၀၈။)

[ဆိုလိုရင်း] — ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ —

အနုပဿတိတိ ကထံ တံ ကာယံ အနုပဿတိ၊ အနိစ္စတော အနုပဿတိ၊ နော နိစ္စတော . . .
(ပဋိသံ-၁၇၅-၁၇၆။)

= အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှု၏ဟူသည် အဘယ်သို့လျှင် ထိုကာယကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုသနည်း ? - အနိစ္စအားဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှု၏၊ နိစ္စအားဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် မရှု . . .

ဤသို့ စသည်ဖြင့်သာ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တဟူသော လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက် တင်၍ ရှုရမည့် ကာယကို သရုပ်ထုတ်၍ ညွှန်ကြားထားမှု မရှိပေ။ ထိုသို့ပင် ရူပကာယ နာမကာယကို သရုပ်ထုတ်၍ ညွှန်ကြားထားမှု မရှိသော်လည်း ကာယသဒ္ဓါဖြင့် ထိုရူပကာယ နာမကာယကိုလည်း သိမ်းကျုံး ရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သရုပ်ထုတ်ကာ ညွှန်ကြားပြသသကဲ့သို့ ပြု၍ ဟောကြားသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် - အနိစ္စအားဖြင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုခြင်းစသည့် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် စသည်တို့သည် ရူပကာယ နာမကာယ၌သာလျှင် ရအပ် ရနိုင်ကုန်၏။ (ပရိကမ္မနိမိတ်-ဥဂ္ဂဟနိမိတ်) ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော အာနာပါနုနိမိတ္တကာယ၌ မရအပ် မရနိုင်ကုန်။

ဤကား အထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ စကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်း သဘောအဓိပ္ပါယ်တည်း။ ဤအဋ္ဌကထာစကားရပ်မှာလည်း သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီပိုင်းတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော် အတိုင်းသာ ဖွင့်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤအဋ္ဌကထာအရ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပွားများ အားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သမထပိုင်း၌ ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော အဿာသပဿာသ နိမိတ္တကာယကို ရှုရ၏။ ဝိပဿနာပိုင်း၌ကား ရူပကာယ နာမကာယကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ရှုရ၏။ ထိုသို့ ရှုခဲ့သော် ကာယေ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာကို ပွားများ အားထုတ်သည်ဟုပင် ခေါ်ဆိုသည် မှတ်ပါ။ သို့အတွက် ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ဟူသည် ရုပ်တရားသက်သက်ကိုသာ ရှုပွားရသော သတိပဋ္ဌာန်မဟုတ်၊ ရုပ်တရားကို အဦးမူသဖြင့် သင်္ခါရတရားအားလုံးကိုပင် ရှုပွားရသော သတိပဋ္ဌာန်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤမျှဖြင့် မကျေနပ်သေးပါလျှင် လက်မခံနိုင်သေးပါလျှင် အောက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်ကြီး၏ ဟောကြားတော်မူချက်ကိုလည်း ဆက်လက်၍ မြည်းစမ်းကြည့်ပါဦး၊ ချိုမြိန်သော အရသာ ထူးကြီးကို ခံစားရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၏ မိန့်ဆိုတော်မူချက်

ကာယောတိ ဒွေ ကာယာ နာမကာယော စ ရူပကာယော စ။ ကတမော နာမကာယော ဝေဒနာ သညာ စေတနာ ဖဿော မနသိကာရော။ နာမဉ္စ နာမကာယော စ၊ ယေ စ ဝုစ္စန္တိ စိတ္တသင်္ခါရာ၊ အယံ နာမကာယော။ ကတမော ရူပကာယော၊ စတ္တာရော စ မဟာဘူတာ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ အဿာသော စ ပဿာသော စ နိမိတ္တဉ္စ ဥပနိဗန္ဓနာ ယေ စ ဝုစ္စန္တိ ကာယသင်္ခါရာ၊ အယံ ရူပကာယော။ (ပဋိသံ-၁၈၁။)

စေတနာဒီဟိ သင်္ခါရက္ခန္ဓော ဝုတ္တော။ ဧဝံ တီသု ခန္ဓေသု ဝုတ္တေသု တံနိဿယော ဝိညာဏက္ခန္ဓော ဝုတ္တောဝ ဟောတိ။ (ပဋိသံ-၄-၂-၁၁၂။)

အနိစ္စန္တိ ကိံ အနိစ္စံ။ ပဉ္စက္ခန္ဓာ အနိစ္စာ။ (ပဋိသံ-၁၉၁။)

ဤအထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ကြီးနှင့် အဋ္ဌကထာတို့ကား အာနာပါနပထမစတုက္ကတွင် သုံးခု မြောက်အဖြစ် လာရှိသော သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီဟူသော ဒေသနာတော်၌ ကာယအရ တရားကိုယ် ကောက်ယူ ပုံကို ဖော်ပြသော စကားတော်များ ဖြစ်ကြ၏။ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ပိုင်းတွင် ကာယအရ မည်ကဲ့သို့ သော ကာယမျိုးကို ဆိုလိုကြောင်းကို ရှင်းပြသော စကားတော်များ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ဤကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ပိုင်း၌ ကာယဟူသည် —

၁။ နာမကာယ = နာမ်တရားအပေါင်း၊

၂။ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်း —

ဤနှစ်မျိုးကုန်သော ကာယတို့ပင်တည်း။

နာမကာယ (= နာမ်တရားအပေါင်း) ဟူသည် အဘယ်နည်း ?

ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ မနသိကာရ တရားအပေါင်းသည်လည်းကောင်း၊ နာမ်မည်သော နာမ်တရား အပေါင်းသည်လည်းကောင်း၊ စိတ္တသင်္ခါရ အမည်ရသော ဝေဒနာ သညာ တရားအပေါင်းသည် လည်းကောင်း နာမကာယ မည်၏။ [ဤစကားရပ်ဖြင့် ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ် ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးအပေါင်းသည် နာမကာယ မည်၏ဟု ဆိုလိုသည်။ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ကြည့်ပါ။]

အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း

ရူပကာယဟူသည် အဘယ်နည်း? —

- ၁။ ကာယသင်္ခါရဟု ဆိုအပ်သော မဟာဘူတ ဓာတ်ကြီးလေးပါး၊
- ၂။ မဟာဘူတ = ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်သော (၂၄)မျိုးသော ဥပါဒါရုပ် (ပဋိသံ-၄-၂-၁၁၂-ကြည့်)၊
- ၃။ ပကတိသော အဿာသ-ပဿာသ = ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၊
- ၄။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဖြင့် ဖွဲ့စပ်အပ်သော (ပရိကမ္မနိမိတ်-ဥဂ္ဂဟနိမိတ်) ပဋိဘာဂနိမိတ် —

ဤသင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် ရူပကာယ မည်၏။ (ပဋိသံ-၁၈၁။)

တစ်ဖန် ယင်းပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ကြီး၌ပင် အာနာပါနစတုတ္ထစတုတ္ထ၌ အကျုံးဝင်သော အနိစ္စာနုပဿီ ပုဒ်အရ အနိစ္စဟု ဝိပဿနာရှုရမည့် တရားများကိုလည်း **ပဉ္စက္ခန္ဓာ အနိစ္စာ** = ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အနိစ္စဟု ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

သို့အတွက် အထက်တွင် ဖော်ပြထားခဲ့သော —

- ၁။ အဿာသ ပဿာသ ကာယ၊
- ၂။ ရူပကာယ၊
- ၃။ နာမကာယတို့သည် —

ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ပိုင်းတွင် ကာယမည်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုထားသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာ စကားတို့မှာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ကြီး၌ လာရှိသော ဟောကြားတော်မူချက်များနှင့် ဂင်္ဂါရေနှင့် ယမုနာရေ ရောသကဲ့သို့ တစ်သားတည်း ညီညွတ်နေသော အဆိုအမိန့်များသာ ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်စိတ်ချစွာ နာယူမှတ်သားလေရာ သည် - နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကြသော သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့ . . . ။

လုပ်ငန်းခွင် ရှေ့သို့ဆက်ရန်

ပွားများအားထုတ်ပုံ အပိုင်းကို ထပ်မံ၍ ဆက်လက် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိမြဲသော် ယင်းဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ရှည်မှု-တိုမှုကို သိအောင် ဆက်လက်၍ ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။

ယာ ပန တေသံ ဒီဃရဿတာ၊ သာ အဒ္ဓါနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၃။)

အဒ္ဓါနဝသေနာတိ ကာလဒ္ဓါနဝသေန။ (မဟာဋီ-၁-၃၁၈။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ-ဋီကာတို့နှင့် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်တို့၏ မိန့်ဆိုတော်မူချက်များအရ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ ရှည်မှုဟူသည် အချိန်ကြာကြာ ဖြစ်မှုကို ဆိုလိုသည်၊ တိုမှုဟူသည် အချိန်တိုတို ဖြစ်မှုကို ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိခိုင်မြဲလာသောအခါ ယင်းဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ အချိန်ကြာကြာဖြစ်နေလျှင်လည်း အချိန်ကြာကြာဖြစ်သည့်အတိုင်း၊ အချိန်တိုတိုဖြစ်နေလျှင်လည်း အချိန်တိုတို ဖြစ်သည့်အတိုင်း သိအောင် ဆက်လက် ကြိုးစားပါ။ ထိုသို့ သိအောင် ကြိုးစားရာ၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့ကို အချိန်ကြာကြာဖြစ်အောင် သို့မဟုတ် အချိန်တိုတိုဖြစ်အောင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က မကြိုးစားပါနှင့်။ အသက်ရှူမြဲတိုင်းသာ ပုံမှန် အသက်ရှူနေပါ။ ထိရာဌာနကို လွှတ်၍လည်း အတွင်းဘက် အပြင်ဘက် နှစ်ဘက်လုံးသို့ ဘာဝနာစိတ် မရောက်အောင်လည်း ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။

ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ ရှည်လျှင် ရှည်သည့်အတိုင်း၊ တိုလျှင်လည်း တိုသည့်အတိုင်း ထိုမှ ထင်ရှားရာနေရာမှ စောင့်၍ သိအောင်သာ ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့သော် အထက် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ မိန့်ဆို ထားတော်မူသည့်အတိုင်း အာနာပါနနိမိတ်များ စတင် ပေါ်ပေါက်လာတတ်ပါသည်။ နိမိတ်ပေါ်၍ နိမိတ်ပေါ်၌ ဘာဝနာစိတ်က ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်နေလျှင် စိတ်ကို ကပ်မြဲကပ်ထားပါ။ ခွာမချလိုက်ပါနှင့်။ ထိုအချိန်တွင် ပါဠိတော် ၌ လာရှိသော - သဗ္ဗကာယ ပဋိသံဝေဒီ - ဟူသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို သိအောင် ဆက်လက်၍ ကြိုးစားပါ။

အကယ်၍ အာနာပါနနိမိတ်မှာ မခိုင်ခံ့ဖြစ်နေလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ အာနာပါနနိမိတ် အာရုံ၌ ဘာဝနာ စိတ်ကို ကပ်၍မရ ဖြစ်နေလျှင်သော်လည်းကောင်း ထိုအခါမျိုး၌လည်း ပကတိသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက် လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကိုပင် သိအောင် ဆက်လက်၍ ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ —

အကယ်၍ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ အရှည်-အတိုအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ တည်နေ အောင် ကပ်ထားနိုင်သော်လည်း အာနာပါနနိမိတ်သည် မပေါ်ဖြစ်နေသေးအံ့။ ထိုအချိန်အခါမျိုး၌လည်း ဝင် သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကိုပင် ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ဆက်လက်၍ ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ ထိုဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှား ရှား သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရသော ပါဠိတော်၌လာရှိသော နည်းသည် အဋ္ဌကထာကြီးများတွင် သတ်မှတ် ထားသော အနုဗန္ဓနာနည်းတွင် အကျုံးဝင်သွားပေသည်။

သဗ္ဗကာယ ပဋိသံဝေဒီ

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။

= ဝင်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ကို ပြုလျက် ဝင်သက်လေ ကို ဖြစ်စေအံ့ဟု အားထုတ်၍ ကျင့်၏။

ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ကို ပြုလျက် ထွက်သက် လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု အားထုတ်၍ ကျင့်၏။

ဤသို့လျှင် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိ သည်ကို ပြုလျက် ထင်ထင်ရှားရှား သိတတ်သော ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော (= ဉာဏသမ္ပယုတ်) စိတ်ဖြင့် သာလျှင် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏။ ထွက်သက်လေကိုလည်း ဖြစ်စေ၏။ ထိုသို့ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့်သာလျှင် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (= ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့်သာလျှင် အသက် ရှူနေသည့် အတွက်ကြောင့်) ဤသို့ ဝင်သက်လေ ထွက်သက် လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံးကို ထင်ရှားအောင် ပြုခြင်း အမှုကိစ္စဖြစ်လာသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းကို သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ = ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် အသက်ရှူနိုင်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများ အားထုတ်သော ရဟန်းဟူ၍ ဘုရားအစရှိကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပေသည်။

ဤတွင် - သဗ္ဗကာယ ပဋိသံဝေဒီနှင့် ဆက်စပ်၍ ပိုမို၍ ဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်းလာရန် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိ တော်၏ မိန့်ဆိုတော်မူချက်များကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော်၏ မိန့်ဆိုတော်မူချက်

ကထံ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ၊ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။ —

ကာယောတိ ဒွေ ကာယာ နာမကာယော စ ရူပကာယော စ။ ကတမော နာမကာယော ဝေဒနာ သညာ စေတနာ ဖဿော မနသိကာရော။ နာမဉ္စ နာမကာယော စ၊ ယေ စ ဝုစ္စန္တိ စိတ္တသင်္ခါရာ၊ အယံ နာမကာယော။

ကတမော ရူပကာယော၊ စတ္တာရော စ မဟာဘူတာ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ အဿာသော စ ပဿာသော စ နိမိတ္တဉ္စ ဥပနိဗန္ဓနာ ယေ စ ဝုစ္စန္တိ ကာယသင်္ခါရာ၊ အယံ ရူပကာယော။

ကထံ တေ ကာယာ ပဋိဝိဒိတာ ဟောန္တိ၊ ဒီယံ အဿာသဝသေန စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတံ အဝိက္ခေပံ ပဇာနတော သတိ ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတိ၊ တာယ သတိယာ တေန ဉာဏေန တေ ကာယာ ပဋိဝိဒိတာ ဟောန္တိ။

ဒီယံ ပဿာသဝသေန စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတံ အဝိက္ခေပံ ပဇာနတော သတိ ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတိ၊ တာယ သတိယာ တေန ဉာဏေန တေ ကာယာ ပဋိဝိဒိတာ ဟောန္တိ။ (ပဋိသံ-၁၈၁။)

(ရဿ- အတိ၌လည်း ပုံစံတူပင် လာရှိပေသည်။)

အလုံးစုံသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေဟု ဆိုအပ်သော ကာယ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်စွာ ပြုသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားစွာ သိသည်ဖြစ်၍ အဘယ်သို့လျှင် ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်းအံ့ဟု အားထုတ်သနည်း? အလုံးစုံသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေဟု ဆိုအပ်သော ကာယ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်စွာ ပြုသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားစွာ သိသည်ဖြစ်၍ အဘယ်သို့လျှင် ထွက်သက်လေကို ရှုထုတ်အံ့ဟု အားထုတ်သနည်း? —

ကာယော ဟူရာ၌ နာမကာယ ရူပကာယဟု ကာယတို့သည် နှစ်မျိုးတို့တည်း။ နာမကာယ ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ စိတ္တသင်္ခါရဟု ဆိုအပ်သော ဝေဒနာ သညာ စေတနာ ဖဿ မနသိကာရ နာမ်မည်သော နာမ်တရားအပေါင်းသည် နာမကာယ မည်၏။

ရူပကာယဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ကာယသင်္ခါရဟု ဆိုအပ်သော မဟာဘူတ (၄)ပါး၊ မဟာဘူတ (၄)ပါးကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော ဥပါဒါရုပ်၊ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၊ သတိ၏ ဖွဲ့ချည်ရာ နိမိတ်ဖြစ်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ ထိရာဌာနဟူသော နိမိတ် (ပရိကမ္မနိမိတ်-ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်) — ဤသင်္ခါရအပေါင်းသည် ရူပကာယ မည်၏။

ထိုကာယတို့သည် အဘယ်သို့လျှင် ထင်ရှားကုန်သနည်း၊ ရှည်သော ဝင်သက်လေ၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်၏ တည်ကြည်ခြင်း မပျံ့လွင့်ခြင်းကို သိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သတိသည် ထင်၏၊ ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထိုကာယတို့သည် ထင်ရှားကုန်၏။ ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထိုကာယတို့ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိကုန်၏။

ရှည်သော ထွက်သက်လေ၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်၏တည်ကြည်ခြင်း မပျံ့လွင့်ခြင်းကို သိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သတိသည် ထင်၏၊ ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထိုကာယတို့သည် ထင်ရှားကုန်၏။ ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထိုကာယတို့ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိကုန်၏။ (တိုသော ဝင်သက်လေ၊ တိုသော ထွက်သက်လေတို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။)

ဤပါဠိတော်ဝယ် စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ အရ မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို မှီ၍ ဖြစ်သော ဥပါဒါရုပ်တရားများကို ပဋိသန္တိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက အောက်ပါအတိုင်း ရေတွက်ပြထား၏။

တံ ပန စက္ခု သောတံ ဃာနံ ဇိဝှါ ကာယော ရူပံ သဒ္ဓေါ ဂန္ဓော ရသော ဣတ္ထိန္ဒြိယံ ပုရိသိန္ဒြိယံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဟဒယဝတ္ထု၊ ဩဇာ ကာယဝိညတ္တိ ဝစီဝိညတ္တိ အာကာသဓာတု ရူပဿ-လဟုတာ ရူပဿ-မုဒုတာ ရူပဿ-ကမ္မညတာ ဥပစယော သန္တတိ ဇရတာ အနိစ္စတာတိ စတုဝိသတိဝိမံ။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၁၂။)

= စက္ခုအကြည်၊ သောတအကြည်၊ ဃာနအကြည်၊ ဇိဝှါအကြည်၊ ကာယအကြည်၊ ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ၊ ပုရိသိန္ဒြိယံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ဟဒယဝတ္ထု၊ ဩဇာ၊ ကာယဝိညတ္တိ၊ ဝစီဝိညတ္တိ၊ အာကာသဓာတု၊ လဟုတာ၊ မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာ၊ ဥပစယ၊ သန္တတိ၊ ဇရတာ၊ အနိစ္စတာဟု ဤသို့လျှင် ထိုဥပါဒါရုပ်သည် (၂၄)မျိုး ရှိပေသည်။ (ပဋိသံ-ဋ-၂-၁၁၂။) (ယင်းရုပ်တရားတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။)

မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးနှင့် ယင်းဥပါဒါရုပ် (၂၄)မျိုးတို့ကို ပေါင်းသော် ရုပ် (၂၈)ပါး ဖြစ်၏။ ထိုရုပ် (၂၈)မျိုးသည် သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ-အရ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က သိအောင် ရှုပွားရမည့် ရူပကာယစာရင်းဝင် တရားစုများ ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။ နာမကာယ-အရည်လည်း နာမ်မည်သော နာမ်တရားအပေါင်းသည် နာမ ကာယ မည်၏ဟု မိန့်ဆိုထားတော်မူသဖြင့် စိတ်စေတသိက်အားလုံးသည် နာမကာယ မည်ပေသည်။ ယင်းနာမ ကာယကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရမည်ဟု မှတ်သားထားပါလေဦး။

ထိုရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကား တစ်လုံးချင်း အနေအားဖြင့် ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအင်သတ္တိ မရှိကြပေ။ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်ခေါ် အုပ်စုအလိုက်သာ ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအင်သတ္တိ ရှိကြ၏။ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ သို့အတွက် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်များကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်သောအခါ ယင်းရုပ် ကလာပ် နာမ်ကလာပ် အသီးအသီးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုနိုင်ပါမှ မြင်နိုင်ပါမှ ဓာတ်ခွဲနိုင်ပါမှ ရုပ်ပရမတ်အစစ် နာမ်ပရမတ်အစစ်ကို သိမည်။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ရှုပွားနိုင်ပါမှ ရုပ်-နာမ်များကို ကုန်စင်အောင် ပုံစံမှန် သိရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

သို့အတွက် အသင် ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် အာနာပါနအလုပ်စခန်းဖြင့် သမာဓိ ထူထောင်ပြီး၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးသောအခါ ဤဖော်ပြပါ ရုပ်-နာမ်အားလုံးကို သိအောင် ဆက်လက် ကြိုးစားအားထုတ်ရမည်သာ ဖြစ်ကြောင်းကို မုချပုံသေ မှတ်သားထားပါလေ။ ထိုသို့ နာမကာယ ရူပကာယဟူသော နာမ်တရားအပေါင်း ရုပ် တရားအပေါင်းတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်တင်၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုပွားသုံးသပ်သော ဘာဝနာကိုလည်း ကာယေ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာဟူ၍ ခေါ်ဆိုကြောင်းကိုလည်း ယုံကြည်စိတ်ချစွာ မှတ်သား ထားပါလေ။

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ-ပုဒ်ကို ဓာတ်ခွဲပုံ

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိ။ ပ ။ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတီတိ သကလဿ အဿာသ-ကာယဿ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ ဝိဒိတံ ကရောန္တော ပါကဋ် ကရောန္တော အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတီ။ သကလဿ ပဿာသကာယဿ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ ဝိဒိတံ ကရောန္တော ပါကဋ် ကရောန္တော ပဿသိ-ဿာမိတိ သိက္ခတီ။ ဧဝံ ဝိဒိတံ ကရောန္တော ပါကဋ် ကရောန္တော ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန အဿသတိ စေဝ ပဿသတိ စ။ တဿ “အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမိ”တိ သိက္ခတီတိ ဝုစ္စတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၅။)

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ-ပုဒ်၌ (၁) သဗ္ဗ-တစ်ပုဒ် (၂) ကာယ-တစ်ပုဒ် (၃) ပဋိ-တစ်ပုဒ် (၄) သံ-တစ်ပုဒ် (၅) ဝေဒီ-တစ်ပုဒ် ပေါင်းသော် စကားလုံးပုဒ်ပေါင်း (၅)ပုဒ် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။

၁။ သဗ္ဗ-ပုဒ်က သကလ (= အလုံးစုံ) ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။

၂။ ကာယ-ပုဒ်က အဿာသကာယ ပဿာသကာယကို ဟော၏။

၃။ သဗ္ဗ - ကာယ - နှစ်ပုဒ်ဖြင့် အဿာသကာယ ပဿာသကာယ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး ဟူသော အလုံးစုံသော အဿာသကာယ ပဿာသကာယကို ညွှန်ပြပေသည်။

၄။ ပဋိ-ပုဒ်ကား ဝိစ္ဆာအနက်၌ ဖြစ်၏။ ပဋိ ပဋိ ပစ္စေကံ = အသီးအသီးဟု အဓိပ္ပါယ်ထွက်၏။ အဿာသကာယ ပဿာသကာယဟူသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အပေါင်းကား ရုပ်ကလာပ်ပေါင်းများစွာတို့ကို ပေါင်းစုထားသော အပေါင်းအစုမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် အလုံးစုံသော အဿာသကာယ ပဿာသကာယ အဖို့ဘာဂကို သိအောင်ကျင့်ရန် ညွှန်ကြားပြသတော်မူလိုသည့်အတွက် ပဋိ-သဒ္ဒါကို ထည့်သွင်း၍ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

၅။ သံ-ပုဒ်က သမ္မာ-အနက်ကို ဟော၏။ သက္ကစ္စ ကာရီ = ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ အာနာပါနဘာဝနာလုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်ရန် ညွှန်ပြခြင်းအကျိုးငှာ သံ-သဒ္ဒါကို ထည့်သွင်း၍ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

၆။ ဝေဒီ-၌ ဝိဒ-ကား ဉာဏ (= သိခြင်း) အနက် ဟောတည်း။ ဝေဒီ-၌ ဣ-ပစ္စည်းကား တဿီလ-အတ္ထိအတ္ထ-သုဒ္ဓကတ္တား - သုံးနက်၌ ဖြစ်၏။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၁ - ကြည့်ပါ။)

သို့အတွက် — သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။ ပ ။ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ - ဟူသော စကားရပ်တစ်ခုလုံး၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

၁။ အဿာသကာယဟူသော ဝင်သက်လေ အပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို အသီးအသီး ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ဉာဏ်ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် သိလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်းအံ့ဟု ကျင့်၏။ ။ ပဿာသကာယဟူသော ထွက်သက်လေ အပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို အသီးအသီး ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ဉာဏ်ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် သိလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍ ထွက်သက်လေကို ရှုထုတ်အံ့ဟု ကျင့်၏။ (တဿီလအနက်။)

၂။ အဿာသကာယဟူသော ဝင်သက်လေအပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို အသီးအသီး ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ဉာဏ်ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် သိခြင်းရှိသည် ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်းအံ့ဟု ကျင့်၏။ ။ ပဿာသကာယဟူသော ထွက်သက်လေအပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို အသီးအသီး ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ဉာဏ်ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ်ဖြင့် သိခြင်းရှိသည် ဖြစ်၍ ထွက်သက်လေကို ရှုထုတ်အံ့ဟု ကျင့်၏။ (အတ္ထိအတ္ထ = အဿတ္ထိအနက်။)

၃။ အဿာသကာယဟူသော ဝင်သက်လေအပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို အသီးအသီး ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ဉာဏ်ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် သိတတ်သည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်းအံ့ဟု ကျင့်၏။ ။ ပဿာသကာယဟူသော ထွက်သက်လေအပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို အသီးအသီး ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ဉာဏ်ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် သိတတ်သည်ဖြစ်၍ ထွက်သက်လေကို ရှုထုတ်အံ့ဟု ကျင့်၏။ (သုဒ္ဓကတ္တားအနက်။)

ဤကား အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ဆိုလိုရင်းတည်း။

မှန်ပေသည် - ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်ရာ၌ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး မတူညီတတ်ပေ။ တစ်ဦးသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်အား များစွာသော ရုပ်ကလာပ်အမှုန်တို့ဖြင့် ပေါင်းစုတည်ဆောက်ထားသည့် အတွက်ကြောင့် မုန့်မုန့်ညက်ညက်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပျံ့ကြဲလျက်ရှိသော အဿာသကာယ = ဝင်သက်လေ အပေါင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ ပဿာသကာယ = ထွက်သက်လေ အပေါင်း၌သော်လည်းကောင်း အစသာ ထင်ရှား၍ အလယ်နှင့် အဆုံးကား မထင်ရှား ဖြစ်တတ်၏။ ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် အစ၌သာလျှင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ပေသည်။ အလယ်နှင့် အဆုံး၌ကား ပင်ပန်းနေတတ်၏။

တစ်ဦးသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်အား အလယ်ထင်ရှား၍ အစနှင့် အဆုံးကား မထင်ရှား ဖြစ်နေတတ်ပြန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် အလယ်ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်၍ အစနှင့် အဆုံး၌ ပင်ပန်းနေတတ်ပြန်၏။

တစ်ဦးသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်အား အဆုံးသာ ထင်ရှား၍ အစနှင့် အလယ်ကား မထင်ရှား ဖြစ်နေတတ်ပြန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် အဆုံးကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်၍ အစနှင့် အလယ်၌ ပင်ပန်းနေတတ်ပြန်၏။

တစ်ဦးသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်အား ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေအပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးသည် ထင်ရှား၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အပေါင်း ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။ အစ- အလယ်-အဆုံး မည်သည့် နေရာ၌မဆို ပင်ပန်းမှု မရှိပေ။

ဤစတုတ္ထပုဂ္ဂိုလ်မျိုးနှင့် တူစွာ အဿာသကာယ ပဿာသကာယ = ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေအပေါင်း ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ သတိကိုလည်းကောင်း၊ ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း ရှေးရှုတည်စေ၍ ဖြစ်စေ၍ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေအပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံး၌ပင် ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ကို ဖြစ်စေအပ်၏ဟု ညွှန်ပြတော်မူလိုသော ဘုရားရှင်သည် - သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ။ ပ ။ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ - ဟု ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၅။)

သိက္ခတိ - ထည့်၍ ဟောရခြင်းအကြောင်း

သဗ္ဗကာယ ပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ။ ပ ။ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ = ဝင်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းအံ့ဟု ကျင့်၏ (= ကျင့်ပါ)။ ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်အံ့ဟု ကျင့်၏ (= ကျင့်ပါ) - ဟူသော ထိုပါဠိတော်စကားရပ်၌ သိက္ခတိ (= ကျင့်၏ = ကျင့်ပါ) ဟူသော စကားရပ်ကို ထည့်၍ ဟောကြားထားတော်မူပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းတင်ပြထား၏။

သိက္ခတိ (= ကျင့်၏ = ကျင့်ပါ) ဟူသည်ကား အထက်၌ ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဝင်သက်လေအပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို၊ ထွက်သက်လေအပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို အသီးအသီး ကောင်းမွန်ရှိသော ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် သိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် အားထုတ်၏ လုံ့လပြု၏ (= အားထုတ်ပါ လုံ့လပြုပါ) ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် ဆိုရသော် — ထိုသို့သော အာနာပါနဿတိသမာဓိကို ပွားစေသော ပွားများနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ = ထိုသို့သော ဝင်သက်လေအပေါင်း ထွက်သက်လေအပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို အသီးအသီး ကောင်းမွန်ရှိသော ဉာဏ်ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား သိမှုကို ပြုကျင့်နေသော ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ အာနာပါနအာရုံကို သတိဖြင့် စောင့်စည်းမှုတည်းဟူသော သတိသံဝရ၊ ဝီရိယဖြင့် စောင့်စည်းမှုတည်းဟူသော ဝီရိယသံဝရသည်ကား အဓိသီလသိက္ခာ မည်၏။ အာနာပါနအာရုံ၌ စိတ်တည်ကြည်မှု စိတ်တည်ငြိမ်မှု သမာဓိသည်ကား အဓိစိတ္တသိက္ခာ မည်၏။ အာနာပါနအာရုံကို အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို အသီးအသီး ကောင်းမွန် ရှိသော ကွဲကွဲပြားပြား သိနေသော ပညာကား အဓိပညာသိက္ခာ မည်၏။

ဤသိက္ခာသုံးပါးတို့ကို ထိုအာနာပါနအာရုံ၌ ထိုအာနာပါနကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သတိနှင့် ထိုသတိ ရှေ့သွားရှိသော အာနာပါနအာရုံကို ပွားများနှလုံးသွင်းခြင်း ဘာဝနာမနသိကာရနှင့် အတူတကွ လေ့ကျင့်၏ မှီဝဲ၏ ပွားစေ၏ အကြိမ်များစွာပြု၏ (= လေ့ကျင့်ပါ မှီဝဲပါ ပွားများပါ အကြိမ်များစွာ ပြုပါ) — ဤသို့လျှင် ဤ သိက္ခာတိဟူသော ပုဒ်၌ ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောကို မှတ်သားပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၆။)

အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမိ-ဟု အနာဂတိဝိဘတ်ဖြင့် ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းရင်း

ဤအာနာပါန စတုတ္ထလေးမျိုးတို့၌ — ပထမစတုတ္ထတွင် အကျုံးဝင်သော အဿာသ ပဿာသတို့၏ အရှည်ကို သိအောင် ရှုရသည့် ပထမနည်း၊ အတိုကို သိအောင် ရှုရသည့် ဒုတိယနည်းတို့၌ ဝင်သက်လေ ရှူသွင်းကာမျှ ထွက်သက်လေ ရှူထုတ်ကာမျှ သက်သက်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ အခြား တစ်စုံတစ်ရာ ပြုလုပ်ဖွယ် ရာ မရှိပေ။ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို သိအောင် ကျင့်ရမည့် ဤတတိယနည်းမှ စ၍ အာနာပါန အာရုံပေါ်၌ ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၊ အဿာသ ပဿာသ ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေခြင်း၊ ပီတိကို အသီးအသီး ကောင်းစွာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် သိသည်ကို ထင်ရှားသည်ကို ပြုလုပ်ခြင်း စသည်တို့၌ ကြိုးစားအားထုတ်မှု ကို အထူးပြုအပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ အရှည် အတိုကို သိအောင် အားထုတ် ရသည့် ရှေးနည်း၌ — အဿသမိတိ ပဇာနာတိ၊ ပဿသမိတိ ပဇာနာတိ = ရှည်သော ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ရှည်သော ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု သိ၏။ တိုသော ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် တိုသော ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏ဟု သိ၏ — ဟူ၍သာလျှင် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၏ အစွမ်းဖြင့် ပါဠိတော်ကို ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ ထိုသို့ ဟောတော်မူပြီးနောက် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ အပေါင်း၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကျင့်ရမည့် ဤတတိယနည်းမှ စ၍ ပြုသင့်ပြုထိုက် သော ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၊ အဿာသပဿာသ ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေခြင်း၊ ပီတိကို အသီးအသီး ကောင်းစွာ ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် သိသည်ကို ထင်ရှားသည်ကို ပြုလုပ်ခြင်း စသော အခြင်းအရာကို ညွှန်ပြတော်မူခြင်းငှာ — သဗ္ဗကာယပဋိသေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခာတိ — စသည်ဖြင့် အနာဂတိဝိဘတ်၏ အစွမ်းဖြင့် ပါဠိတော်ကို တင်ထားတော်မူအပ်ပေသည်ဟု သိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၆။)

ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ ရှည်မှု တိုမှုကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရသည့် ရှေးဘာဝနာနည်း နှစ်နည်း၌လည်း ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ ဟုတ်မှန်သော သဘောအတိုင်း ရှည်မှု တိုမှု၏ အဖြစ်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်နေခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်းကို အကယ်၍ကား ရအပ်သည် သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ထို ရှည်မှု တိုမှုကို သိခြင်းသည် ဖြစ်တိုင်းကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ တို့ကို ဖြစ်နေသည့်အတိုင်း အာရုံယူနေခြင်းမျှသာဖြစ်သောကြောင့် လွန်စွာ မခဲယဉ်းလှပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုရှေးနည်း

နှစ်မျိုး၌ - ရှည်သော (တိုသော) ဝင်သက်လေ (ထွက်သက်လေ)ကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော် ရှည်သော (တိုသော) ဝင်သက်လေ (ထွက်သက်လေ)ကို ဖြစ်စေ၏ဟု သိ၏ - ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကာလနှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ပြုတော်မူအပ်ပေသည်။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရခြင်း စသော ဤတတိယစသော နည်းသည်ကား ပြုနိုင်ခဲ့လှ၏။ တစ်ဦးသော ယောက်ျား၏ သင်စုန်းသွားပေါ်၌ သို့မဟုတ် သင်စုန်းသွားရှိသော လမ်းပေါ်၌ သွားနေရခြင်းနှင့် တူလှ၏။ ထိုကြောင့် ဤတတိယနည်း စသည်တို့၌ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော ပြုပြင်ခြင်းသည် လွန်လွန်ကဲကဲ ဖြစ်သင့် ဖြစ်ထိုက်လှပေ၏။ ဤသဘောတရားကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာ - သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ = ဝင်သက်လေ (ထွက်သက်လေ) ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းအံ့ ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်အံ့ဟု ကျင့်၏ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမိ - ရှူသွင်းအံ့ ရှူထုတ်အံ့ - ဟု အနာဂတ်ကာလနှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ပြုတော်မူအပ်ပေသည်။ ဤသဘောအဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာ အဋ္ဌကထာဆရာတော်သည် အထက်ပါ စကားရပ်ကို မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

(မဟာဋီ-၁-၃၂၂။)

ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို သတိဖြင့် အစဉ်ကပ်၍ အဆက်မပြတ် တောက်လျှောက်သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရသောနည်းကို အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ အနုဗန္ဓနာနည်းဟု အမည်တပ်ထားတော်မူပေသည်။

အနုဗန္ဓနာနည်း

အနုဗန္ဓနာ နာမ ဂဏနံ ပဋိသံဟရိတွာ သတိယာ နိရုတ္တရံ အဿာသပဿာသာနံ အနုဂမနံ။ တစ္စ ခေါ န အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနာ နုဂမနဝသေန။ ဗဟိ နိက္ခမနဝါတဿ ဟိ နာဘိ အာဒိ၊ ဟဒယံ မဇ္ဈံ၊ နာသိကဂ္ဂံ ပရိယောသာနံ။ အပ္ပန္တရံ ပဝိသနဝါတဿ နာသိကဂ္ဂံ အာဒိ၊ ဟဒယံ မဇ္ဈံ နာဘိ ပရိယောသာနံ။ တစ္စဿ အနုဂစ္ဆတော ဝိက္ခေပဂတံ စိတ္တံ သာရဒ္ဓါယ စေဝ ဟောတိ ဣဇ္ဇနာယ စ။ ယထာဟ -

“အဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနုဂစ္ဆတော အဇ္ဈတ္တံ ဝိက္ခေပဂတေန စိတ္တေန ကာယောပိ စိတ္တဗ္ဗိ သာရဒ္ဓါ စ ဟောန္တိ ဣဇ္ဇိတာ စ ဖန္တိတာ စ။ ပဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနုဂစ္ဆတော ဗဟိဒ္ဓါ ဝိက္ခေပဂတေန စိတ္တေန ကာယောပိ စိတ္တဗ္ဗိ သာရဒ္ဓါ စ ဟောန္တိ ဣဇ္ဇိတာ စ ဖန္တိတာ စ”တိ။

(ပဋိသံ-၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၂။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာနှင့် ပဋိသန္တိဒါမဂ်ပါဠိတော်တို့၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဂဏနာနည်း (= ရေတွက်နည်း) စသည့်နည်းတို့ဖြင့် အာနာပါနအာရုံ၌ သတိမြဲလာသော် အနုဗန္ဓနာနည်းဖြင့် အာနာပါနအာရုံကို နှလုံးသွင်းအပ်ပေသည်။ အာနာပါနအာရုံ၌ သတိမြဲလာသော် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ ရှည်မှု တို့ကို သိအောင် ဆက်လက် ကြိုးစားရ၏။ အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ အရှည်အတိုကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်သည့် အပိုင်း၌လည်း အာနာပါနနိမိတ်သည် ပေါ်လာတတ်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ နိမိတ်ပေါ်သည်ဖြစ်စေ မပေါ်သည်ဖြစ်စေ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ အရှည်အတိုအာရုံ၌ သတိမြဲလာသော် ထိုဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှားသိအောင် ဆက်လက်၍ ကြိုးစားအားထုတ်ရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းသည် အနုဗန္ဓနာနည်းဖြင့် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံကို နှလုံးသွင်းခြင်း မည်ပေသည်။

ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ အာရုံ၌ သတိမြဲလာသောအခါ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို ခေါက်ထားလိုက်၍ ရုပ်သိမ်းလိုက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့ကို အာရုံပြုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ နောက်သို့ သတိဖြင့် အကြားအလုပ် အပြတ် မရှိအောင် အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်ခြင်းသည် အနုဗန္ဓနာနည်း မည်၏။

ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ ထိမှုထင်ရှားရာ (= ဖုဋ္ဌ) ဌာန၌ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို နှလုံးသွင်းမှုသည်ပင် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သို့ နောက်ထပ်မပြတ် လိုက်သည် မည်၏။ တစ်နည်း ဆိုရသော် ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် သတိ၏ ထပ်ကာထပ်ကာ အလျဉ်မစဲ ဖြစ်ခြင်းသည်ပင် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ နောက်သို့ အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်ခြင်း အနုဗန္ဓနာနည်း မည်၏။ အနုဂမန မည်၏။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၉။ ပြည်-၂-၂၄၂။)

ထိုသို့ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ နောက်သို့ သတိဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်ခြင်းသည်လည်း ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ သွားတိုင်း သွားတိုင်းသော ထိုထိုအရပ်သို့တိုင်အောင် အစ-အလယ်-အဆုံးသို့ အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် လိုက်ရသည်ကား မဟုတ်ပေ။ အပသို့ ထွက်သောလေ၏ ချက်သည် အစတည်း၊ နှလုံးသည် အလယ်တည်း၊ နှာသီးဖျားသည် အဆုံးတည်း။

အတွင်းသို့ ဝင်သောလေ၏ နှာသီးဖျားသည် အစတည်း၊ နှလုံးသည် အလယ်တည်း၊ ချက်သည် အဆုံးတည်း။

ချက်-နှလုံး-နှာသီးဖျား၊ နှာသီးဖျား-နှလုံး-ချက် ဟူသော ထိုအစ-အလယ်-အဆုံးကို နောက်မှ အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်သော ပျံ့လွင့်သော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် ပူပန်ခြင်းနှင့်တကွသော ဖြစ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း၏ လှုပ်ရှားခြင်းငှာလည်းကောင်း ဖြစ်ပေ၏။ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ဝင်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး ဖြစ်သော နှာသီးဖျား-နှလုံး-ချက်ဟူသော ထိုထိုအရပ်သို့ သတိဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် မိမိ၏ ကိုယ်တွင်း အဇ္ဈတ္တဘက်သို့ ပျံ့လွင့်၍ သွားသော စိတ်ကြောင့် ကိုယ်သည်လည်းကောင်း စိတ်သည်လည်းကောင်း ပူပန်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း၌ တုန်လှုပ်ကုန်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်နေတတ်ကုန်၏။ ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး ဖြစ်သော ချက်-နှလုံး-နှာသီးဖျားဟူသော ထိုထိုအရပ်သို့ သတိဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ပြင်ပ ဗဟိဒ္ဓ၌ ပျံ့လွင့်၍သွားသော စိတ်ကြောင့် ကိုယ်သည်လည်းကောင်း စိတ်သည်လည်းကောင်း ပူပန်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်လည်းကောင်း အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း၌ တုန်လှုပ်ကုန်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်နေတတ်ကုန်၏။ (ပဋိသံ-၁၆၅။)

ထိုကြောင့် အနုဗန္ဓနာနည်းဖြင့် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းနှလုံးသွင်းနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နှာသီးဖျား-နှလုံး-ချက်၊ ချက်-နှလုံး-နှာသီးဖျား ဟူသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အစ-အလယ်-အဆုံး ဖြစ်သည့် ထိုထိုအရပ်သို့ သတိဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် နှလုံးမသွင်းအပ်ပေ။ စင်စစ်သော်ကား ဖုသနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဌာနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း နှလုံးသွင်းရမည် ဖြစ်သည်။

ဂဏနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ၊ အနုဗန္ဓနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံများ အသီးအခြား ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့ ဖုသနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ၊ ဌာနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ အသီးအခြားမရှိပေ။ ရေတွက်ခြင်း

ဂဏနာနည်းနှင့်လည်းကောင်း၊ အစဉ်လိုက်ခြင်း အနုပဋ္ဌနာနည်းနှင့်လည်းကောင်း ကင်း၍ အစဉ်အတိုင်း ဖုသနာနည်း သက်သက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဌပနာနည်း သက်သက်အားဖြင့်လည်းကောင်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ အစီအစဉ်ကား မရှိပေ ဟူလိုသည်။

ယင်းသို့ဖြစ်သော် ထိမူထင်ရှားရာ ဌာန၌ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့ကို ရှုခြင်းဟူသော ဖုသနာနည်းနှင့် ကင်း၍ အပ္ပနာဈာန်ဟူသော ဌပနာနည်းအားဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည် မရှိသကဲ့သို့ အလားတူပင် ဖုသနာနည်းနှင့် ကင်း၍ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းအားဖြင့်လည်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည် မရှိသည်သာ မဟုတ်လောဟူမူ - မရှိသည်ကား မှန်၏။ သို့သော် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းရှုပွားခြင်း၏ မူလအခြေခံအကျဆုံး အကြောင်းရင်းတစ်ရပ် ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနအားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းဟု ရှုပွားနှလုံးသွင်းပုံ နည်းစနစ်တစ်ခုအဖြစ် ယူအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အစဉ်လိုက်၍ ရှုခြင်း အနုပဋ္ဌနာနည်းကိုလည်း အပ္ပနာဈာန်ဟူသော ဌပနာနည်း၏ မူလဘူတ အခြေခံ အကျဆုံးသော အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်၍ ပဓာနအားဖြင့် အနုပဋ္ဌနာနည်းဟု သီးသန့်နည်းတစ်နည်းအဖြစ် ယူထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းမူ အစဉ်လိုက်၍ ရှုခြင်းဟူသော ထိုအနုပဋ္ဌနာနည်းနှင့် ကင်း၍ အပ္ပနာဈာန်ဟူသော ဌပနာ၏ မဖြစ်သင့် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

အာနာပါနဿတိဘာဝနာ လုပ်ငန်းခွင်သည် ထိမူထင်ရှားရာဌာန၌ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော ဖုသနာနည်းနှင့် ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်သည် မကင်းစကောင်းသည် မှန်သော်လည်း ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းနှင့် အစဉ်လိုက်၍ ရှုခြင်း အနုပဋ္ဌနာနည်းတို့ကိုသာ မူလဘူတ အကြောင်းရင်းစစ် ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် ယူ၍ ရေတွက်ခြင်း (= ဂဏနာ) နည်း၊ အစဉ်လိုက်၍ ရှုခြင်း (= အနုပဋ္ဌနာ) နည်းမှ တစ်ပါး ဖုသနာနည်း ဌပနာနည်းတို့၏ ပဓာနအဖြစ် မရှိသည်ကို ပြလို၍ - “ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ၊ အစဉ် လိုက်၍ ရှုခြင်း အနုပဋ္ဌနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံများ အသီးအခြား ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့ ဖုသနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ၊ ဌပနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ အသီးအခြား မရှိပေ”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၂။ မဟာဋီ-၁-၃၂၉-၃၃၀။)

“ဖုသနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ၊ ဌပနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ၊ အသီးအခြား မရှိပါ”ဟူသော စကားရပ်ဖြင့်လည်း - ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေ၏ ထိမူထင်ရှားရာဌာန၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ရေတွက်ခြင်းဟူသော ဂဏနာ-ဖုသနာဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ ရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို အစဉ်လိုက်၍ ရှုခြင်း = အနုပဋ္ဌနာနည်းကို ကြည့်၍ ဌပနာနည်းသက်သက် ဖုသနာနည်းသက်သက်ဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းပုံ အစီအရင်သည် ထင်ရှားမရှိဟု ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာတော်သည် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို ရုပ်သိမ်း၍ အကြင်ရွှေ့လောက် အပ္ပနာဈာန်သည် မဖြစ်ပေါ်လာသေး၊ ထိုရွှေ့လောက်သော ကာလပတ်လုံး ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို အစဉ်လိုက်၍ ရှုခြင်း အနုပဋ္ဌနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို အစဉ်လိုက်၍ ရှုရာ၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိမူထင်ရှားရာဌာန၌သာလျှင် တွေ့ထိနေသော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကိုသာ နှလုံးသွင်းခြင်း (= ဖုသနာ) နည်းဖြင့်လည်းကောင်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်း ရှုပွားခြင်းကို ပြုလုပ်အပ်၏။ အပ္ပနာဈာန်တရားသည် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်၍ လာလတ်သော်ကား အနုပဋ္ဌနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဌပနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုသည်မည်၏ဟူသော အနက်သဘောကို ပြအပ်ပေသည်။

အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း

ယင်းသို့ ဖုသနာနည်း ဌပနာနည်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်း ရှုပွားပုံ အသီးအခြား မရှိပါဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် အာနာပါနလုပ်ငန်းခွင်ကို အကျဉ်းပြဆိုရာ ဥဒ္ဓေသ စကားစဉ်၌ ဖုသနာနှင့် ဌပနာတို့ကို အသီးအခြားယူထားအပ်ပါသနည်းဟု မေးမြန်းဖွယ်ရာ ရှိလာပြန်၏။ အောက်ပါအတိုင်း အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်က ဖြေဆိုထားတော်မူပေသည်။

၁။ ဂဏနာ-ပုသနာ

၂။ အနုဗန္ဓနာ-ပုသနာ-ဌပနာ

ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓဌာနေယေဝ ပန ဂဏေန္တော ဂဏနာယ စ ဖုသနာယ စ မနသိ ကရောတိ။ တတ္ထေဝ ဂဏနံ ပဋိသံဟရိတာ တေ သတိယာ အနုဗန္ဓန္တော အပ္ပနာဝသေန စ စိတ္တံ ဌပေန္တော အနုဗန္ဓနာယ စ ဖုသနာယ စ ဌပနာယ စ မနသိ ကရောတိတိ ဝုစ္စတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၂။)

၁။ အမှန်စင်စစ်သော်ကား ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိရာ ထိရာ အရပ်၌သာလျှင် ရေတွက်သည် ရှိသော် သို့မဟုတ် ရေတွက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဂဏနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုသနာနည်းဖြင့် လည်းကောင်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းသည် မည်၏။

၂။ ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိရာ ထိရာ အရပ်၌သာလျှင် ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို ခေါက်ထား လိုက်၍ ရုပ်သိမ်းလိုက်၍ ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့ကို သတိဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ လိုက်လျက် မပြတ် ရှုပွားသုံးသပ်နေသော်လည်းကောင်း၊ အပ္ပနာစာန် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်လောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ထင်လာ တိုင်းသော အလွန်ကြည်လင်တောက်ပလျက်ရှိသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ် စွာ ကပ်၍ ထားနိုင်သော်လည်းကောင်း အနုဗန္ဓနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖုသနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဌပနာ နည်းဖြင့်လည်းကောင်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းရှုပွားသည် မည်၏ဟု ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၂။ မဟာဋီ-၁-၃၃၀။)

ဤအထက်ပါ သတ်မှတ်ချက်များအရ — ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိမှု ထင်ရှားရာနေရာကသာ စောင့်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် အစဉ်လိုက်၍ ရှုပွား နှလုံးသွင်းရမည်ဟု လိုရင်းအချက်ကို မှတ်သားထားပါလေ။

သို့သော် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ ထိမှုထင်ရှားရာဌာန၌ သတိမြီသောအခါ ဝင်သက်လေ ထွက် သက်လေတို့၏ အရှည် အတို၌ သတိမြီအောင် ဆက်လက်၍ ကြိုးစားရမည် ဖြစ်သည်။ အရှည် အတို၌ သတိ ခိုင်မြဲလာ၍ အာနာပါနနိမိတ်ပေါ်လာခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ အရှည် အတို၌ သတိခိုင်မြဲနေပါလျက် ကြာမြင့် စွာ အားထုတ်သော်လည်း အာနာပါနနိမိတ်သည် မပေါ်ဖြစ်နေခဲ့သော်လည်းကောင်း အနုဗန္ဓနာနည်းအရ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ ထိမှုထင်ရှားရာနေရာကသာ စောင့်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေနောက်သို့ အစဉ်လိုက်၍ နှလုံးသွင်း ရှုပွားပါ။ ဤသို့ ရှုပွားရာ၌ အဋ္ဌကထာများက အောက်ပါ ဥပမာများဖြင့် အဓိပ္ပါယ် ဆိုလိုရင်း အနက် သဘောများ ထင်ရှားအောင် ရှင်းလင်းတင်ပြထားပေသည်။

ပဏီလောပမာ = သူ့ဆွံ့ ဥပမာ

သူ့ဆွံ့သည် ပုခက်ဖြင့် မြူးထူးပျော်ပါးနေကြကုန်သော သားအမိတို့၏ ပုခက်ကို လွဲ၍ ထို ပုခက်တိုင်ရင်း၌ သာလျှင် ထိုင်နေလျက် အစဉ်သဖြင့် လာသည်လည်းဖြစ်သော သွားသည်လည်းဖြစ်သော ပုခက်ပျဉ်၏ နှစ်ဖက်

ကုန်သော အစွန်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အလယ်ကိုလည်းကောင်း မြင်တွေ့နေ၏။ သို့သော် ပုခက်ပျဉ်၏ နှစ်ဖက် ကုန်သော အစွန်းတို့နှင့် အလယ်တို့ကို မြင်ခြင်းငှာ ကြောင့်ကြစိုက်မှု အားထုတ်မှုကား မရှိပေ။ ဤဥပမာ အတူ ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် (မိခင်နွားမ၏ နို့ကို ခိုးစို့လေ့ရှိသော နွားသားငယ်ကို ချဉ်းကပ်ယှဉ်တွဲ၍ ဖွဲ့ချည် ရာတိုင်နှင့် တူသော) နှာသီးဖျား အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော အဿာသ-ပဿာသ နိမိတ်တိုင်ရင်း၌ သတိ၏ အစွမ်းဖြင့် ရပ်တည်၍၊ သတိမြဲအောင် ကပ်ထား၍၊ အဿာသ-ပဿာသ (= ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ) တည်းဟူသော ပုခက်ကို လွှဲ၍၊ အဿာသ-ပဿာသကို ရှုသော ဘာဝနာစိတ်ကို ချဉ်းကပ်ယှဉ်တွဲ၍ ဖွဲ့ချည်ရာ တိုင်နှင့်တူသော ထိုနှာသီးဖျား အထက်နှုတ်ခမ်းတည်းဟူသော အဿာသ-ပဿာသနိမိတ်တိုင်ရင်း၌သာလျှင် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော သတိဖြင့် (သတိ၏ အစွမ်းဖြင့်) ထိုင်နေလျက်၊ အစဉ် သဖြင့် လာသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော သွားသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ ထိမှု ထင်ရှားရာ (= ဖုဋ္ဌဌာန)အရပ်၌သာလျှင် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးသို့ သတိဖြင့် အစဉ်လိုက်သည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ ထိရာဌာန၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ရှုပွားတတ် နှလုံးသွင်းတတ်သော ဘာဝနာစိတ်ကို ထားသည်ဖြစ်၍လည်းကောင်း ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ရှု၏။ သို့သော် ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို မြင်ခြင်းငှာ ကြောင့်ကြစိုက်မှု အားထုတ်မှုကား မရှိပေ။ ဤကား ပရိလောပမာ (= သူဆွံ့ ဥပမာ) တည်း။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၂။)

ဒေါဝါရိကူပမာ = တံခါးစောင့် ဥပမာ

တံခါးစောင့်သည် မြို့တွင်း၌လည်းကောင်း၊ မြို့ပြင်၌လည်းကောင်း “သင်သည် အဘယ်အမည် ရှိသနည်း၊ အဘယ်အရပ်မှမူလည်း လာသနည်း၊ သင်၏ လက်ထဲ၌မူလည်း အဘယ်အရာဝတ္ထုနည်း”- ဤသို့ စသည်ဖြင့် မစုံစမ်း မစစ်ဆေးပေ။ မှန်ပေသည် — ထို မြို့တွင်း၌ လှည့်လည်သူ မြို့ပြင် မြို့ပ၌ လှည့်လည်သူ ထိုသူတို့၏ လက်ထဲ၌ ပါရှိသော လက်နက်ဘဏ္ဍာတို့သည် ထိုတံခါးမှူး တံခါးစောင့်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ မဟုတ်ကြပေ။ စင်စစ်သော်ကား - တံခါးဝသို့ ရောက်လျှာ ရောက်လျှာသော သူကိုသာလျှင် စုံစမ်းစစ်ဆေးသကဲ့သို့ - ဤဥပမာ အတူသာလျှင် ဤယောဂါဝစရ ရဟန်း၏ အတွင်းသို့ (= နှာသီးဖျားမှ ချက်သို့တိုင်အောင် အတွင်းဘက်သို့) ဝင်သွားသော လေတို့သည်လည်းကောင်း၊ နှာသီးဖျား၏ ပြင်ပသို့ ထွက်ခွာသွားသော လေတို့သည်လည်းကောင်း ရှုရန်တာဝန်ကား မဟုတ်ကြလေကုန်။ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းတည်းဟူသော တံခါးဝသို့ ရောက် လျှာ ရောက်လျှာသော အဿာသ-ပဿာသ = ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည်သာလျှင် ရှုရန် တာဝန် ဝတ္တရားတို့ ဖြစ်ကြကုန်သည် - ဟု မှတ်သားထားပါလေ။ ဤကား တံခါးစောင့် ဥပမာတည်း။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၃။ ပဋိသံ-ဋ-၂-၉၆။)

တစ်ဖန် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ အောက်ပါ လွှဲ-ဥပမာကိုလည်း ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

ကကဇူပမာ = လွှဲ ဥပမာ

နိမိတ္တံ အဿာသပဿာသာ၊ အနာရမ္မဏမေကစိတ္တဿ။

အဇာနတောစ တယော ဓမ္မေ၊ ဘာဝနာနုပလ္လတီတိ။

နိမိတ္တံ အဿာသပဿာသာ၊ အနာရမ္မဏမေကစိတ္တဿ။

ဇာနတောစ တယော ဓမ္မေ၊ ဘာဝနာ ဥပလ္လတီတိ။ (ပဋိသံ-၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၃။)

နိမိတ္တန္တိ ဥပနိဗန္ဓနနိမိတ္တံ နာသိကဂ္ဂံ မုခနိမိတ္တံ ဝါ။ အနာရမ္မဏမေကဓိတ္တဿာတိ အဿာသပဿာသာနံ ဧကက္ခဏေ အပ္ပဝတ္တနတော ဧကဿ စိတ္တဿ တယောပိ အာရမ္မဏံ န ဟောန္တိ၊ နိမိတ္တေန သဟ အဿာသော ပဿာသော ဝါတိ ဒွေယေဝ ဧကက္ခဏေ အာရမ္မဏံ ဟောန္တိတိ အတ္ထော။ အဇာနတော ဓ တယော ဓမ္မေတိ နိမိတ္တံ အဿာသော ပဿာသောတိ ဣမေ တယော ဓမ္မေ အာရမ္မဏကရဏဝသေန အဝိန္ဒန္တဿ။

(ဝိမတိ-၁-၂၁၆-၂၁၇။)

= (၁) အဿာသ-ပဿာသကို ရှုသော ဘာဝနာစိတ်ကို ဖွဲ့ချည်ရာဌာန ဖြစ်သော နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော နိမိတ်သည်လည်းကောင်း၊ (၂) ဝင်သက်လေ၊ (၃) ထွက်သက်လေတို့သည်လည်းကောင်း ဤသုံးပါးကုန်သော တရားတို့သည် တစ်ခုသော စိတ်၏ အာရုံကား မဟုတ်ကြလေကုန်။ ထိုသို့ပင် မဟုတ်ကြ ကုန်သော်လည်း သုံးပါးကုန်သော တရားတို့ကို အာရုံမူသောအားဖြင့် မသိသသူအား အာနာပါနဿတိသမာဓိ ဘာဝနာကို မရအပ်ပေ။

[မှတ်ချက်] — ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည်ကား တစ်ခုသော စိတ္တက္ခဏ၏ အတွင်း၌ ပြိုင်တူ မဖြစ်ကြသောကြောင့် နိမိတ်-ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေဟူသော သုံးပါးကုန်သော တရားတို့သည် တစ်ခု သော စိတ်၏ အာရုံကား မဖြစ်နိုင်ကြပေ။ တစ်ခုသောစိတ်က သုံးပါးကုန်သော တရားတို့ကို ပြိုင်တူ မသိ နိုင်ပေ။ နိမိတ်နှင့် အဿာသသည်လည်းကောင်း၊ နိမိတ်နှင့် ပဿာသသည်လည်းကောင်း တစ်ခုသော စိတ္တက္ခဏအတွင်း၌ တစ်ခုသော စိတ်၏ သိစရာအာရုံ ဖြစ်နိုင်ကြပေသည်။ သို့အတွက် တစ်ခုသော စိတ္တက္ခဏ အတွင်း၌ သုံးပါးကုန်သော တရားတို့သည် ပြိုင်တူ မဖြစ်ကြသောကြောင့် တစ်ခုသော စိတ်၏ သိစရာအာရုံ မဖြစ်နိုင်ကြကုန်သော်လည်း နာနာစိတ္တက္ခဏ (= အသီးအသီးသော စိတ္တက္ခဏ)၏ကား သိစရာအာရုံ ဖြစ်နိုင် ကြသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤစကားကို ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ မဆိုက်မီ အချိန်ကို ရည်၍ ဆိုသည်ဟုလည်း မှတ် သားပါ။ စာမျက်နှာ-၃၄၆-၃၄၇ - ကြည့်ပါ။]

(၁) အဿာသ-ပဿာသကို ရှုသော ဘာဝနာစိတ်ကို ဖွဲ့ချည်ရာဌာနဖြစ်သော နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော နိမိတ်သည်လည်းကောင်း၊ (၂) ဝင်သက်လေ၊ (၃) ထွက်သက်လေတို့သည်လည်းကောင်း ဤသုံးပါးကုန်သော တရားတို့သည် တစ်ခုသော စိတ်၏ သိစရာအာရုံ မဟုတ်ကုန်၊ ထိုသို့ပင် သိစရာ အာရုံ မဟုတ်ကုန်သော်လည်း သုံးပါးကုန်သော တရားတို့ကို သိသသူအားသာလျှင် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာကို ရအပ်ပေ၏။ (ပဋိသံ-၁၆၉။)

တစ်ဖန် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ အောက်ပါအတိုင်း အမေးအဖြေများ ပြုလုပ်လျက် အာနာပါနလုပ်ငန်း ခွင်ကို ဆက်လက်၍ ရှင်းလင်းတင်ပြထားအပ်ပေသည်။

- ၁။ ဤတရားသုံးပါးတို့သည် အဘယ်သို့လျှင် တစ်ခုသော စိတ်၏ သိစရာအာရုံ မဟုတ်ကုန်သနည်း။
- ၂။ ဤတရားသုံးပါးတို့သည် အဘယ်သို့လျှင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ မထင်သည် မဟုတ်ကုန် သနည်း။
- ၃။ အဘယ်သို့လျှင် စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ မရောက်သနည်း။
- ၄။ အဘယ်သို့လျှင် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာကို အားထုတ်သော ဝီရိယသည်လည်း ထင်ရှားသနည်း။
- ၅။ အဘယ်သို့လျှင် နီဝရဏကို ပယ်ခွာတတ်သော ဈာန်ကိုလည်း ပြီးစေသနည်း။
- ၆။ အဘယ်သို့လျှင် သံယောဇဉ်ကို ပယ်တတ်သော မဂ်ကို ရသနည်း။

ဥပမာအားဖြင့် ညီညွတ်သော မြေပြင်၌ သစ်တုံးကို ချထား၏။ ထိုသစ်တုံးကို ယောက်ျားသည် လွှဖြင့် ဖြတ်လေရာ၏။ (တစ်ဘက်ထိုးလွှဖြင့် တစ်ယောက်တည်း သစ်တုံးကို ဖြတ်နေသည်ကို ရည်ရွယ်ထားသည်ဟု မှတ်ပါ။) သစ်တုံး၌ ထိသော လွှသွားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ယောက်ျား၏ သတိသည် ထင်၏။ မိမိ၏ အနီးသို့ (မိမိဘက်သို့) လာသော လွှသွားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တစ်ဘက်သို့ သွားသော လွှသွားတို့ကိုလည်းကောင်း နှလုံး မသွင်းပေ။ နှလုံးမသွင်းသော်လည်း မိမိ၏အနီးသို့ (မိမိဘက်သို့) လာသော လွှသွား၊ တစ်ဘက်သို့ သွားသော လွှသွားတို့သည် မထင်သည်ကား မဟုတ်ကုန် (လွှသွားတို့ကို မသိသည် မဟုတ်ကုန် သိကုန်၏ဟု ဆိုလိုသည်။) သစ်တုံးကို ဖြတ်သော ဝီရိယသည်လည်း ထင်ရှား၏။ သစ်တုံးကို ဖြတ်ခြင်း လုံ့လကိုလည်း ပြီးစီးစေ၏။

၁။ ညီညွတ်သော မြေပြင်၌ ချထားအပ်သော သစ်တုံးကဲ့သို့ ဤအတူ သတိဖြင့် ဖွဲ့ချည်အပ်သော ဝင် သက်လေ ထွက်သက်လေတို့၏ ထိရာဌာန ဖြစ်သော နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော နိမိတ်ကို မှတ်အပ်၏။ (သစ်တုံးနှင့် နိမိတ် တူသည် ဟူ၏။)

၂။ လွှသွားတို့ကဲ့သို့ ဤအတူ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့ကို မှတ်အပ်ကုန်၏။ (လွှသွားနှင့် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ တူသည် ဟူ၏။)

၃။ (က) သစ်တုံး၌ ထိသော လွှသွားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ယောက်ျား၏ သတိသည် ထင်သကဲ့သို့ (လွှသွား ထိရာ သစ်တုံး၌သာ စိတ်ကို စိုက်ထားသကဲ့သို့ဟု ဆိုလိုသည်) ،

(ခ) ဆွဲလိုက်သဖြင့် မိမိဘက်သို့လာသော လွှသွား၊ တွန်းလိုက်သဖြင့် တစ်ဘက်သို့သွားသော လွှသွားကို နှလုံးမသွင်းသကဲ့သို့ ،

(ဂ) ဆွဲလိုက်သဖြင့် မိမိဘက်သို့ လာသော လွှသွား၊ တွန်းလိုက်သဖြင့် တစ်ဘက်သို့ သွားသော လွှသွား တို့သည် မထင်သည်လည်း မဟုတ်ကုန်သကဲ့သို့ ،

(ဃ) သစ်တုံးကို ဖြတ်သော ဝီရိယသည်လည်း ထင်ရှားသကဲ့သို့ ،

(င) သစ်တုံးကို ဖြတ်ခြင်း လုံ့လကိုလည်း ပြီးစီးစေသကဲ့သို့ ،

ဤ ဥပမာအတူပင်လျှင် —

(က) ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် နှာသီးဖျား၌လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျား၌လည်း ကောင်း သတိကို ရှေးရှုထား၍ ထိုင်နေ၏။

(ခ) အတွင်းသို့ ဝင်လာကုန်သော ဝင်သက်လေ၊ အပသို့ ထွက်သွားကုန်သော ထွက်သက်လေတို့ကို နှလုံး မသွင်းကုန်။ (ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ သွားရာလမ်းကြောင်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အတွင်း ဘက် အပြင်ဘက်သို့ အစဉ်လျှောက်၍ စိတ်လိုက် မသွားခြင်းကို ဆိုလိုသည်။)

(ဂ) အတွင်းသို့ ဝင်လာကုန်သော ဝင်သက်လေ၊ အပသို့ ထွက်သွားကုန်သော ထွက်သက်လေတို့သည် အသိဉာဏ်၌ မထင်သည်ကား မဟုတ်ကုန်၊ ထင်ကုန်သည်သာတည်း။

(ဃ) ဝီရိယသည် ထင်၏။

(င) ဈာန်ကိုလည်း ပြီးစေ၏။

(စ) သံယောဇဉ်ကို ပယ်တတ်သော မဂ်ကိုလည်း ရ၏။

(ဆ) ပဓာန မည်သော ဝီရိယသည်လည်း ဖြစ်၏။

ပဓာန-ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်သည်လည်းကောင်း စိတ်သည်လည်းကောင်း အာနာပါနုဿတိသမာဓိ ဘာဝနာကံအား လျော်၏။ ဤကား ပဓာန မည်၏။

အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း

ပယောဂ-ဟူသည် အဘယ်နည်း။ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် စိတ်ညစ်နွမ်းကြောင်း ဖြစ်သည့် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အတားအဆီး အပိတ်အပင် ဖြစ်သည့် ဥပက္ကိလေသ နီဝရဏတို့ကို ပယ်စွန့်အပ်ကုန်၏။ ဝိတက်တို့သည် ငြိမ်းကုန်၏။ ဤကား ပယောဂမည်၏။

ဝိသေသ-ဟူသည် အဘယ်နည်း။ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သံယောဇဉ်တို့သည် ပျောက်ကုန်၏။ အနုသယဓာတ်တို့သည် ကင်းကုန်၏။ ဤကား ဝိသေသ မည်၏။

ဤသို့လျှင် နိမိတ်၊ အဿာသ၊ ပဿာသ - ဤတရားသုံးပါးတို့သည် တစ်ခုသော စိတ်၏ အာရုံကား မဟုတ်ကုန်။ ထိုသို့ တစ်ခုသောစိတ်၏ အာရုံ မဖြစ်လျှင်ငြားလည်း ဤသုံးပါးတို့သည် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ဝ၌ မထင်သည်ကား မဟုတ်ကုန်။ ထင်ပါကုန်၏။

အကယ်၍တည်း မထင်ငြားမှု အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ အခြားအာရုံသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်မှု ဖြစ်ပေတော့မည်။ အာနာပါနဿတိ သမာဓိဘာဝနာကို ပြီးစီးစေတတ်သော ဝီရိယသည်လည်း မထင်ဖြစ်တော့မည်။ နီဝရဏ အညစ်အကြေးကို ပယ်ခွာတတ်သော စွမ်းအားရှိသော သမာဓိကို ဆောင်တတ်သော ဖြစ်စေတတ်သော ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း ပယောဂကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် မပြီးစီးစေနိုင်ဖြစ်တော့မည်။ ထိုသို့ကားမဟုတ် နိမိတ်၊ အဿာသ၊ ပဿာသ - ဤတရားသုံးပါးတို့သည် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ဝ၌ ထင်ပါကုန်သောကြောင့်ပင်လျှင် စိတ်သည်လည်း မပျံ့လွင့် တည်ကြည်စွာ ဖြစ်ခဲ့၏။ အာနာပါနဿတိ သမာဓိဘာဝနာကို ပြီးစီးစေတတ်သော လုံ့လဝီရိယသည်လည်း ထင်ပါခဲ့၏။ နီဝရဏအညစ်အကြေးကို ပယ်ခွာတတ်သော စွမ်းအင်ရှိသော သမာဓိကို ဆောင်တတ် ဖြစ်စေတတ်သော ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း ပယောဂကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြီးစီးစေနိုင်သည် ဖြစ်ခဲ့၏။ သံယောဇဉ်ကို ပယ်သတ်တတ်သော အဆင့်ဆင့်သော လောကီ လောကုတ္တရာ ဂုဏ်ကျေးဇူးအထူးကိုလည်း ရရှိနိုင်ပေသည် ဖြစ်ခဲ့၏။ (ပဋိသံ-၁၆၉-၁၇၀။ ပြည်-၂-၂၄၈-၂၄၉-ကြည့်။)

အာနာပါနဿတိ ယဿ၊ ပရိပုဏ္ဏာ သုဘာဝိတာ။

အနုပုဗ္ဗံ ပရိစိတာ၊ ယထာ ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတာ။

သော ဣမံ လောကံ ပဘာသေတိ၊ အဗ္ဘာ မုတ္တောဝ စန္ဒိမာ။ (ပဋိသံ-၁၇၀။)

= အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာကို သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူသည့်အတိုင်း အရှည်အတို အစရှိသော (၁၆)မျိုးသော အစီအရင်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ထက်ဝန်းကျင် လေ့လာအပ်၏။ ကောင်းစွာ ပွားစေအပ်၏။ ထိုသို့ ပွားများသည့် အတွက်ကြောင့် (၁၆)မျိုးသော ဝတ္ထုတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် အချင်းခပ်သိမ်း ပြည့်စုံအောင်ကျင့်သော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ဤခန္ဓာငါးပါးစသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရလောကကို ဆီးနှင်း-မြူတိမ်-သူရိန်-မီးခိုး-ညစ်မျိုး အဝဝမှ ကင်းစင်ပလျက် လွတ်မြောက်လာသော လမင်းကဲ့သို့ ပညာအရောင် ဉာဏ်တန်ဆောင်ဖြင့် ထွန်းပြောင်ထိန်လက် ပြိုးပြိုးပြက်လျှင် လစက်နှုန်းတူ တည်နေနိုင်သော တင့်တယ်စေနိုင်သော ဟူ၏။ (ပဋိသံ-၁၇၀။)

ပဿန္တယံ = ငြိမ်းအောင်ကျင့်ပုံ

အာနာပါန ပထမစတုတ္ထတွင် အကျုံးဝင်သော အမှတ် (၄)ကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ငြိမ်းအောင် ကျင့်ပုံကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ပဿန္တယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။

ပဿန္တယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။

- = ဝင်သက်လေဟု ဆိုအပ်သော ကာယသင်္ခါရကို ချုပ်ငြိမ်းစေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု အားထုတ်၍ ကျင့်၏။
- = ထွက်သက်လေဟု ဆိုအပ်သော ကာယသင်္ခါရကို ချုပ်ငြိမ်းစေလျက် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု အားထုတ်၍ ကျင့်၏။

ကာယသင်္ခါရန္တိ အဿာသပဿာသံ။ သော ဟိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနောပိ သမာနော ကရဇကာယပ္ပဋိဗဒ္ဓ-
ဝုတ္တိတာယ တေန သင်္ခရိယတီတိ ကာယသင်္ခါရောတိ ဝုစ္စတိ။ ယော ပန “ကာယသင်္ခါရော ဝစီသင်္ခါရော”တိ
ဧဝမာဂတော ကာယသင်္ခါရော စေတနာလက္ခဏော သတိပိ ဒွါရန္တရပ္ပတ္တိယံ ယေဘုယျဝုတ္တိယာ တဗ္ဗဟုလဝုတ္တိယာ
စ ကာယဒွါရေန လက္ခိတော၊ သော ဣဓ နာဓိပ္ပေတော။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၂။)

ကာယသင်္ခါရဟူသည်ကား အဿာသ-ပဿာသ = ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို ဆိုလိုသည်။ မှန်ပေ
သည် — ဤဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေသည် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် စိတ္တဇရုပ် ဖြစ်သော်လည်း
ကရဇကာယ အမည်ရသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်နှင့် ဆက်စပ်၍သာ ဖြစ်ခြင်းသဘော ရှိသောကြောင့် ထိုကရဇ
ကာယသည် ပြုပြင်အပ်သောကြောင့် ယင်းဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို ကာယသင်္ခါရဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်
လေသည်။

ဤ၌ အလိုမရှိအပ်သော ကာယသင်္ခါရကား “ကာယသင်္ခါရော ဝစီသင်္ခါရော” (မ-၁-၆၇။)ဟူ၍ ဤသို့လျှင်
ပါဠိတော်များ၌လာရှိသော စေတနာလျှင် မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာရှိသော (= စေတနာပြဓာန်းသော စိတ်စေတ-
သိက်ကို တရားကိုယ်ကောက်ယူရသော) ဝစီဒွါရ မနောဒွါရဟူသော အခြားအခြားသော ဒွါရ၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော်
လည်း၊ ကာယဒွါရ၌ အဖြစ်များသောကြောင့် ကာယဒွါရ၌ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့်
ကာယဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်သော အကြင် ကာယသင်္ခါရသည် ရှိ၏။ ထို စေတနာကာယသင်္ခါရကိုကား ဤ၌
အလိုမရှိအပ်ပေ။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၂။)

အဿာသ-ပဿာသ အဆင့်ဆင့် ချုပ်ငြိမ်းပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာတွင် ဤသို့ ဖော်ပြ
ထား၏ — ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်လေဟု ဆိုအပ်သော ကာယသင်္ခါရကို ချုပ်ငြိမ်းစေလျက် ဝင်သက်
လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု အားထုတ်၍ ကျင့်၏။

ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ထွက်သက်လေဟု ဆိုအပ်သော ကာယသင်္ခါရကို ချုပ်ငြိမ်းစေလျက် ထွက်သက်
လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏ - ဟူသည်ကား —

ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ကာယသင်္ခါရဟူသော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေကို ငြိမ်းစေလျက် တစ်ဖန်
ငြိမ်းစေလျက် ချုပ်စေလျက် ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းအံ့၊ ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်အံ့ဟု ကျင့်၏။ — ဤသို့
ဆိုလိုပေသည်။

ဩဠာရိက - သုခုမ - ပဿဒ္ဓိ

ထိုစကားရပ်၌ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့၏ ဩဠာရိက = ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းမှုဖြစ်ပုံ၊ သုခုမ = သိမ်မွေ့
နူးညံ့မှု ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ပဿဒ္ဓိ = ငြိမ်းအေးပုံကိုလည်းကောင်း ဤသို့ သိပါလေ။

ဤ ယောဂါဝစရရဟန်းတော်၏ သန္တာန်ဝယ် ရှေးယခင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်မီကာလ၌
ကရဇကာယ အမည်ရသော ရုပ်တရားအပေါင်းသည်လည်းကောင်း စိတ်သည်လည်းကောင်း ပင်ပန်းခြင်းရှိကုန်၏။
= ပူပန်မှုနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၏။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းကုန်၏။ ကိုယ်စိတ်နှစ်မျိုးလုံးတို့၏ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသည်၏

အဖြစ်သည် အထူးသဖြင့် မငြိမ်းအေးလတ်သော် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည်လည်း ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းကြကုန်၏။ အားကြီးကုန် ရုန့်ရင်းကုန်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေဖြင့် နှာခေါင်းသည် မဆုံ ဖြစ်နေ၏။ ပါးစပ် ခံတွင်းပေါက်ဖြင့် ဝင်သက်လေကို ရှူသွင်းလျက် ထွက်သက်လေကို ရှူထုတ်လျက် တည်နေရ၏။

နောက်တစ်မျိုးသော်ကား — အကြင်အခါ၌ ထိုယောဂါဝစရဟန်းတော်၏ ကရဇကာယ ခေါ် ရုပ်တရား အပေါင်းသည်လည်းကောင်း (= ကိုယ်သည်လည်းကောင်း) စိတ်သည်လည်းကောင်း သိမ်းဆည်းအပ်ကုန်သည် = ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူထားအပ်ကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုအခါ၌ ထိုသို့ ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းထားအပ် ပိုင်းခြားယူထားအပ်ကုန်သော ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးတို့သည် ငြိမ်သက်ကုန်သည် အထူးသဖြင့် ငြိမ်သက်ကုန်သည်ဖြစ်လာကြကုန်၏။ ထို ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးတို့သည် အထူးသဖြင့် ငြိမ်သက်ကုန်သည်ရှိသော် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် နူးညံ့ကုန်သည်ဖြစ်၍ သိမ်မွေ့ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ရှိသေးသလော၊ မရှိတော့ပြီလောဟု ဤသို့ စူးစမ်းရှာဖွေအပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်ရှိလာကြကုန်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၆။)

[ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်းကား ဤသို့တည်း။ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်မီ အချိန်ကာလပိုင်း၌ကား ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးတို့ကို မသိမ်းဆည်းရသေးသည် မည်၏။

“နိသီဒတိ ပလ္လက္ခိ အာဘုဇိတွာ ဥဇ္ဇိ ကာယံ ပဏိဓာယ = အထက်ပိုင်း ခန္ဓာကိုယ်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်ထား၍ တင်ပလ္လင်ခွေလျက် ထိုင်နေ၏။” - ဟူသော ဤပါဠိတော်စကားရပ်ဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်ကို သိမ်းဆည်းပုံကို ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

“ပရိမုခံ သတိ” ဥပဋ္ဌပေတွာ = အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ ရှေးရှု သတိကို ဖြစ်စေ တည်စေ၍” — ဟူသော ဤပါဠိတော်စကားရပ်ဖြင့် စိတ်ကို သိမ်းဆည်းပုံကို ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အထက်ပိုင်း ခန္ဓာကိုယ်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်ထား၍ တင်ပလ္လင်ခွေထိုင်နေခြင်းဖြင့် ကိုယ်ကို သိမ်းဆည်းလျက်၊ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ ရှေးရှု သတိကို ဖြစ်စေခြင်း တည်စေခြင်းဖြင့် စိတ်ကို သိမ်းဆည်းလျက် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်သည်ရှိသော် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးတို့သည် ငြိမ်သက်လာကြကုန်၏။ အထူးသဖြင့် ငြိမ်သက်လာကြကုန်၏။

ငြိမ်သက်ကုန်၏ - ဟူသော စကားရပ်၌ ရှေးဦးစွာ အပြင်ဗဟိဒ္ဓအာရုံ အမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်မှု မရှိခြင်းကြောင့် ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတည်းဟူသော တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည် ဖြစ်၍ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းပြီး ဖြစ်လတ်သော် ထိုဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်သက်လာ၏။ အထူးသဖြင့် ငြိမ်သက်လာ၏။ ထိုသို့ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်သက် အထူးသဖြင့် ငြိမ်သက်လာသောကြောင့်ပင်လျှင် ထိုငြိမ်သက် အထူးသဖြင့် ငြိမ်သက်သော ဘာဝနာစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော များပြားလှကုန်သော စိတ္တဇရုပ်တရားတို့သည်လည်း ပေါ့ပါးလာကြကုန်၏။ နူးညံ့လာကြကုန်၏။ အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာအမှု၌ ခွဲသားသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာကြကုန်၏။ ထိုဘာဝနာစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တရားတို့အား လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကြွင်းသော ကမ္မဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်သည်လည်း ပေါ့ပါးလာပေ၏။ နူးညံ့လာပေ၏။ အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာအမှု၌ ခွဲသားသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာပေ၏။ ဤသို့ စိတ်သည်လည်းကောင်း၊ ကံ စိတ်ဥတု အာဟာရ - အကြောင်းတရားလေးပါးကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသော အားလုံးသော ရုပ်တရားအပေါင်း ဟူသော ရူပကာယ = ကိုယ်သည်လည်းကောင်း ငြိမ်သက်သည်၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ်သက်သည် ဖြစ်လတ်သော်

ထိုစိတ်နှင့် ကရဏကာယ အမည်ရသော ရုပ်တရားအပေါင်းကို အမှီပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည် ငြိမ်သက်သော သဘောရှိကုန်၍ အစဉ်သဖြင့် နူးညံ့သည် သာလွန်၍ နူးညံ့သည် အထူး သဖြင့် နူးညံ့သည်ထက် သာလွန်၍ နူးညံ့ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြပေကုန်သည်။ (မဟာဋီ-၁-၃၂၃။)

ဥပမာအားဖြင့်ကား - ပြေးပြီး၍ တည်နေသော ယောက်ျားအား၊ သို့မဟုတ် တောင်မှူလည်း သက်ဆင်း ၍ တည်နေသော ယောက်ျားအား၊ သို့မဟုတ် လေးလံသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို ဦးခေါင်းထက်မှ ချ၍တည်နေ သော ယောက်ျားအား ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းကုန်သော ဝင်သက်လေ-ထွက်သက်လေတို့သည် ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်၏။ နှာခေါင်းမဆံ့ ဖြစ်နေ၏ (= နှာခေါင်းဖြင့် အသက်ရှူ၍ မဝ ဖြစ်နေ၏)။ ခံတွင်းဖြင့် ဝင်သက်လေကို ရှူနေရ သည်ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ထွက်သက်လေကို ထုတ်နေရသည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း တည်နေရ၏။

နောက်တစ်မျိုးသော်ကား - အကြင်အခါ၌ ဤယောက်ျားသည် ထိုပင်ပန်းခြင်းကို ပယ်ဖျောက်၍ ရေချိုး ၍လည်းကောင်း၊ ရေသောက်၍လည်းကောင်း စိုနေသော ပုဆိုးကို ရင်ဘတ်ပေါ်၌ တင်ထား၍ အေးမြသော အရိပ်အောက်၌ လျောင်းစက်နေ၏။ ထိုအခါ၌ ထိုယောက်ျားအား ထိုဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည် နူးညံ့လာကုန်၏။ ရှိလေသလော မရှိလေသလောဟု ဤသို့ စူးစမ်းရှာဖွေအပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်ရှိလာကုန်၏။

ဤဥပမာအတူသာလျှင် ဤယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်၏ ရှေးယခင် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်မီ ကာလ၌ ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း ပင်ပန်းခြင်း ရှိကုန်၏ = ပူပန်မှုနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၏။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းကုန်၏။ ကိုယ်စိတ် နှစ်ပါးတို့၏ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသည်၏ အဖြစ်သည် အထူးသဖြင့် မငြိမ်း လတ်သော် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည်လည်း ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းကြကုန်၏။ အားကြီးကုန် ရုန့်ရင်း ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ နှာခေါင်းမဆံ့ ဖြစ်နေ၏။ ခံတွင်းဖြင့် ဝင်သက်လေကို ရှူလျက် ထွက် သက်လေကို ထုတ်လျက် တည်နေရ၏။

နောက်တစ်မျိုးသော်ကား - အကြင်အခါ ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်၏ ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း သိမ်းဆည်းအပ်ကုန်၏။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူထားအပ်ကုန်၏။ ထိုအခါ ထိုသို့ ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းထားအပ် ပိုင်းခြားယူထားအပ်ကုန်သော ကိုယ်စိတ်တို့သည် ငြိမ်သက်ကုန်သည် အထူးသဖြင့် ငြိမ် သက်ကုန်သည်ရှိသော် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့သည် နူးညံ့ကုန်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ရှိလေသလော မရှိတော့ပြီလောဟု ဤသို့ စူးစမ်း ရှာဖွေအပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်ရှိလာကြကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၆-၂၆၇။)

အကြောင်းပြချက်

ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကား ဤသို့တည်း။ ထိုထို ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်၏ သန္တာန်ဝယ် ရှေးယခင် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့ကို မသိမ်းဆည်းမီ အချိန်၌ ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းကုန်သော ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဟူသော ကာယသင်္ခါရတို့ကို ငြိမ်းစေအံ့ဟု -

၁။ ပထမဦးစွာ ဆင်ခြင်ခြင်း = အာဘောဂ ,

၂။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဟူသော ကာယသင်္ခါရ၏ ငြိမ်းအောင် ကောင်းစွာ အဖန်တလဲလဲ ဆင့်ကာ ဆင့်ကာ ရှေးရှုဆောင်ခြင်း (= ငြိမ်းမှုကို ဖြစ်စေခြင်း) = သမန္နာဟာရ ,

အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း

၃။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဟူသော ကာယသင်္ခါရ၏ ငြိမ်းမှုသဘောကို စိတ်နှလုံး၌ ထားခြင်း = မနုဿိကာရ၊

၄။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဟူသော ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းအောင် စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း = ပဉ္စဝေက္ခဏာ-ဤ လေးမျိုးသော သဘောတရားသည်ကား ထင်ရှားမရှိသေးပေ။

သို့သော် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို သိမ်းဆည်းသော ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူသော အချိန်အခါကာလ၌ကား ဤလေးမျိုးသော သဘောတရားများသည် ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်၏ သန္တာန်၌ ထင်ရှားရှိနေပေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်၏ သန္တာန်ဝယ် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဟူသော ကာယသင်္ခါရတို့ကို မသိမ်းဆည်းရသေးသော ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား မယူရသေးသော အချိန်ကာလထက် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဟူသော ကာယသင်္ခါရတို့ကို သိမ်းဆည်းနေသော ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနေသော အချိန်ကာလ၌ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေဟူသော ကာယသင်္ခါရသည် ပို၍ သိမ်မွေ့နူးညံ့မှု ရှိနေခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၇။)

ထိုသို့ ဝင်လေ ထွက်လေသည် သိမ်မွေ့နူးညံ့လာသောအခါ ဝင်လေ ထွက်လေကို မျှအောင် ရှူပါ။ ဝင်လေ များ၍ ထွက်လေနည်းသော် နောက်သို့ လန်တတ်၏။ ထွက်လေများ၍ ဝင်လေ နည်းသော် ရှေးသို့ ကုန်းတတ်၏။ သတိရှိစေ။

ဩဠာရိက - သုခုမ

တစ်ဖန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်းတို့၌ ဩဠာရိက = ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းပုံ၊ သုခုမ = သိမ်မွေ့နူးညံ့ပုံများကိုလည်း အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်၍ ဖော်ပြထားပေသည်။

ဒီဃဘာဏက-သံယုတ္တဘာဏကတို့၏ အဆို

၁။ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ၏ အရှည်-အတို၊ အစ-အလယ်-အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်း၌လည်း ဩဠာရိက = ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသေး၏။ ပထမဈာန်၏ ဥပစာရသမာဓိအခိုက်၌ သုခုမ = သိမ်မွေ့နူးညံ့၏။

၂။ ထိုပထမဈာန်၏ ဥပစာရသမာဓိ အခိုက်၌လည်း ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသေး၏။ ပထမဈာန် အခိုက်၌ကား ပို၍ နူးညံ့၏။

၃။ ပထမဈာန် အခိုက်၌လည်းကောင်း၊ ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာရသမာဓိ အခိုက်၌လည်းကောင်း ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသေး၏။ ဒုတိယဈာန် အခိုက်၌ကား ပို၍ နူးညံ့၏။

၄။ ဒုတိယဈာန် အခိုက်၌လည်းကောင်း၊ တတိယဈာန်၏ ဥပစာရသမာဓိ အခိုက်၌လည်းကောင်း ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသေး၏။ တတိယဈာန် အခိုက်၌ ပို၍ နူးညံ့၏။

၅။ တတိယဈာန် အခိုက်၌လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာရသမာဓိ အခိုက်၌လည်းကောင်း ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသေး၏။ စတုတ္ထဈာန် အခိုက်၌ကား အလွန်နူးညံ့ သိမ်မွေ့၏။ မဖြစ်ခြင်းသဘောသို့သာလျှင် ရောက်ရှိသွားပေ၏။ ဤသို့ မှတ်သားပါလေ။

စတုတ္ထဇ္ဈာန် အတိသုခုမော အပ္ပဝတ္တိမေဝ ပါပုဏ္ဏာတိတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၇။)

ဤကား ဒီဃနိကာယ်ကို ဆောင်သော ဒီဃဘာဏက၊ သံယုတ္တနိကာယ်ကို ဆောင်သော သံယုတ္တဘာဏက မထေရ်မြတ်တို့၏ အလိုတည်း။